



ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ & ΚΡΙΣΕΩΝ

POST GRADUATE PROGRAM
ENVIRONMENTAL, DISASTER & CRISES MANAGEMENT STRATEGIES

Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης

Master Thesis

Μεταναστευτικό. Ριζοσπαστικοποίηση των Μεταναστών και Εξτρεμισμός

Migration. Radicalization of immigrants and extremism

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΠΟΛΙΑΣ / ELEFThERIOS POLIAS

A.M. / R.N. : 17186

Ειδικές Εκδόσεις / Special Publications:

No. 2019086

Αθήνα, Μάρτιος 2019

Athens, March 2019



ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ & ΚΡΙΣΕΩΝ

POST GRADUATE PROGRAM
ENVIRONMENTAL, DISASTER & CRISES MANAGEMENT STRATEGIES

Μεταπτυχιακή Διατριβή Ειδίκευσης

Master Thesis

Μεταναστευτικό. Ριζοσπαστικοποίηση των Μεταναστών και Εξτρεμισμός

Migration. Radicalization of immigrants and extremism

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΠΟΛΙΑΣ / ELEFThERIOS POLIAS

A.M. / R.N. : 17186

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Δρ. Α. Αντωναράκου,
Αναπλ. Καθηγ. ΕΚΠΑ

Δρ. Χ. Ντρίνια,
Καθηγ. ΕΚΠΑ

Δρ. Ε. Λέκκας,
Καθηγ. ΕΚΠΑ

Εξειδικευμένη Επιστημονική
Καθοδήγηση:

Ε. Καραμαγκιώλη
Δρ. Νομικός, Επιστημονικός Συνεργάτης -
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	ii
Περίληψη.....	iii
Abstract	iv
Κατάλογος Πινάκων	v
Κατάλογος Εικόνων.....	vi
Πίνακας Συντομογραφιών.....	vii
Εισαγωγή.....	8
Κεφάλαιο 1. Μετανάστευση. Αίτια – Διαχείριση - Αντιμετώπιση.....	11
1.1. Μετανάστης, Πρόσφυγας, Αιτών άσυλο.....	11
1.1.1. Μετανάστης.....	11
1.1.2. Πρόσφυγας.....	11
1.1.3. Αιτών Άσυλο.....	12
1.2. Νόμιμη και Παράτυπη Μετανάστευση	15
1.3. Μεταναστευτικά Αίτια	15
1.4. Νομολογία που Αφορά τη Μετανάστευση.....	16
1.5. Μεταναστευτικές Ροές	23
1.6. Διαχείριση Μεταναστευτικών Ροών	24
1.6.1. Ένταξη των μεταναστών	26
1.7. Αντιμετώπιση Παράτυπης Μετανάστευσης.....	30
1.8. Κέντρα Κράτησης υποδοχής μεταναστών.....	33
Κεφάλαιο 2. Ιδιαίτερα Χαρακτηριστικά Ισλαμιστών Μεταναστών.....	36
2.1. Θρησκεία	36
2.2. Πολιτισμός – Κουλτούρα – Ταυτότητα.....	38
2.3. Δικαιώματα των Μεταναστών και Κοινωνικές Αντιδράσεις	40
2.4. Ψυχοσωματική Οργάνωση	43
Κεφάλαιο 3. Ριζοσπαστικοποίηση και Βίαιος Εξτρεμισμός.....	45
3.1. Ριζοσπαστικοποίηση – Θρησκευτική Ριζοσπαστικοποίηση.....	45
3.2. Περιθωριοποίηση και Στάδια Ριζοσπαστικοποίησης.....	46
3.3. Εξτρεμισμός.....	50
3.4. Στρατολόγηση.....	55
3.5. Οργανωμένα Χτυπήματα – Μοναχικοί Λύκοι.....	59
3.6. Αντιμετώπιση της Ριζοσπαστικοποίησης και του Βίαιου Εξτρεμισμού	61
3.7. Προτάσεις	72
Αντί επιλόγου	75
Βιβλιογραφία.....	77
Πρωτογενείς Πηγές.....	80

Περίληψη

Με την παρούσα εργασία επιχειρείται μια συνοπτική, επί της ουσίας διερεύνηση, του τρόπου ριζοσπαστικοποίησης των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, όπως αυτή των μεταναστών, και της πιθανότητας να οδηγηθούν κάποιοι από αυτούς σε ακραίες εξτρεμιστικές ενέργειες. Ειδικότερα θα εξεταστούν οι ροές των Ισλαμιστών μεταναστών ανά την Ευρώπη και κατ' επέκταση και στην χώρα μας, με αφορμή το συντριπτικό ποσοστό τους στις συνολικές μεταναστευτικές ροές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) την τελευταία δεκαετία. Η εργασία είναι δομημένη σε τρεις διαφορετικές αλληλένδετες όμως θεματικές ενότητες. Στο πρώτο μέρος θα αναφερθούν γενικοί όροι και πρακτικές που αφορούν τις μεταναστευτικές ροές και οι τρόποι που αυτές οι ροές διαχειρίζονται εντός της Ε.Ε. Στο δεύτερο μέρος θα εξεταστούν τα βασικότερα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τις συγκεκριμένες ομάδες μεταναστών όπως η Θρησκεία και η κουλτούρα. Επιπρόσθετα θα αναφερθούν τα βασικότερα από τα θεσμοθετημένα δικαιώματα των μεταναστών, θα εξεταστεί η εφαρμογή τους στην ελληνική κοινωνία και οι κοινωνικές αντιδράσεις με αναφορές σε συγκεκριμένα περιστατικά. Στο τρίτο μέρος θα αναλυθεί το φαινόμενο της ριζοσπαστικοποίησης και η εν δυνάμει καθοδήγηση των ριζοσπαστικοποιημένων μεταναστών σε πράξεις βίαιου εξτρεμισμού με αναφορές σε τρομοκρατικά χτυπήματα ανά την Ε.Ε. Η εργασία ολοκληρώνεται με προτάσεις ως προς την αντιμετώπιση των προαναφερόμενων φαινομένων και την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Η ριζοσπαστικοποίηση και ο εξτρεμισμός των μεταναστών αποτελούν σχετικά πρόσφατα κοινωνικά φαινόμενα· ως εκ τούτου δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς και η σχετική βιβλιογραφία είναι περιορισμένη. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην συγκεκριμένη εργασία βασίστηκε σε συγκεκριμένη βιβλιογραφία από το πεδίο της Κοινωνιολογίας και στην αναζήτηση πηγών, στοιχείων και άλλων πληροφοριών στο Διαδίκτυο. Η εργασία έχει δομηθεί με το πρότυπο συγγραφής επιστημονικού και ακαδημαϊκού έργου APA Style της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας (American Psychological Association).

Λέξεις κλειδιά: μετανάστες, δικαιώματα μεταναστών, κοινωνικές αντιδράσεις, ριζοσπαστικοποίηση, εξτρεμισμός.

Abstract

This paper attempts a brief, substantive exploration of the way in which vulnerable social groups such as immigrants are radicalized and the possibility of leading some of them into extremist actions. In particular, the flow of Islamic migration across Europe and thus in our country will be examined, due to their overwhelming share of total migration flow within the European Union (EU) over the last decade. The work is structured in three different yet interrelated themes. The first part will set out general terms and practices regarding migratory flow and how that flow is managed within the EU. The second part will examine the key features that differentiate specific groups of immigrants such as religion and culture. Additionally, the most important of the statutory rights of immigrants will be mentioned, their application in Greek society and social reactions with references to specific incidents will be examined. The third part will analyze the phenomenon of radicalization and the potential guidance of radicalized immigrants in acts of violent extremism with references to terrorist attacks across the EU. The work is completed with proposals to address these phenomena and to draw conclusions.

Radicalization and extremism of immigrants are relatively recent social phenomena therefore they have not been adequately studied and the sources in question are limited. The methodology followed in this work was based on a specific bibliography from the field of sociology and search for information on the Internet. The work is structured in accordance with the APA (American Psychological Association) style and academic writing standards.

Keywords: migrants, migrant rights, social reactions, radicalization, extremism.

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1-1.	Στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής αιτούντων άσυλο από το 2013 έως το 2018. Πρόσβαση 14/12/18. http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2018/12/Greek_Asylum_Service_Statistical_Data_GR.pdf	13
Πίνακας 1-2	Στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής εκκρεμών αιτήσεων ασύλου ανά χώρα προέλευσης για το 2018. Πρόσβαση 14/12/18. http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2018/12/Greek_Asylum_Service_Statistical_Data_GR.pdf	14
Πίνακας 1-3.	Στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής αιτούντων άσυλο από το 2013 έως το 2018 ανά χώρα προέλευσης. Πρόσβαση 14/12/18. http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2018/12/Greek_Asylum_Service_Statistical_Data_GR.pdf	15
Πίνακας 1-4	Παράτυπη διέλευση των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. Ο πίνακας κατασκευάστηκε από το συγγραφέα με στοιχεία από το (FRONTEX, 2018. Table 1. Σελ. 10).....	24
Πίνακας 1-5	Ποσοστά πλήρωσης κέντρων κράτησης. Ο πίνακας κατασκευάστηκε από το συγγραφέα με στοιχεία από το (ΙΤΑ Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 2016. σελ. 11,12).....	34
Πίνακας 3-1	Τομείς δράσεις της Αντιτρομοκρατικής πολιτικής στην Ε.Ε. Από 14469/05/Γεν 4. σελ. 4.....	66

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1-1.	Αιτήσεις ασύλου στα 28 κράτη μέλη (Κ.Μ.) της Ε.Ε. (Σε χιλιάδες) σύμφωνα με την EUROSTAT. Πρόσβαση 14/12/18. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Asylum_applications_(non-EU)_in_the_EU-28_Member_States,_2006%E2%80%932017(thousands)_YB18.png	13
Εικόνα 1-2.	Χώρες ιθαγένειας αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη της ΕΕ το 2016 και 2017. σύμφωνα με την EUROSTAT. Πρόσβαση 14/12/18. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_statistics	15
Εικόνα 3-1	Η πυραμίδα Prevent. Από το (YJB, 2012. σελ. 11).....	49
Εικόνα 3-2	Το Πρότυπο της Αστυνομίας της Νέας Υόρκης. Από το (YJB, 2012. σελ. 12).....	50
Εικόνα 3-3	Τεύχος του περιοδικού Dabid στα Αγγλικά. Από https://goo.gl/4YezyU	57
Εικόνα 3-4	Ιστοσελίδα του Ισλαμικού Κράτους με προπαγανδιστικό υλικό. Από https://goo.gl/okt9K5	58
Εικόνα 3-5	Κάλεσμα στους πιστούς να επανδρώσουν το ISIS. Από https://goo.gl/btqazx	58
Εικόνα 3-6	Εκτίμηση Απειλής Τρομοκρατικού Χτυπήματος. Από (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, 2016. σελ. 39).....	67
Εικόνα 3-7	Εκτίμηση Απειλής Τρομοκρατικού Χτυπήματος ανά χώρα. Από (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, 2016. σελ. 40).....	68
Εικόνα 3-8	Το πιο κατάλληλο επίπεδο για αποτελεσματική καταπολέμηση της τρομοκρατικής απειλής. Από (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, 2016. σελ. 41).....	69
Εικόνα 3-9	Μέτρα που πρέπει να ληφθούν σύμφωνα με τους πολίτες της Ε.Ε. Από (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, 2016. σελ. 11,12)...	70
Εικόνα 3-10	Μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά της ριζοσπαστικοποίησης σύμφωνα με τους πολίτες της Ε.Ε. Από (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, 2016. σελ. 46).....	72
Εικόνα 3-11	Μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά της στρατολόγησης πολιτών σύμφωνα με τους πολίτες της Ε.Ε. Από (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, 2016. σελ. 13-14).....	72

Πίνακας Συντομογραφιών

A.N.	Αναγκαστικός Νόμος
Δ.Ο.Μ	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
E.E.	Ευρωπαϊκή Ένωση
E.K.K.E.	Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
I.T.A.	Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Κ.Ε.Σ.Α.	Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου
Κ.Μ.	Κράτη Μέλη
Μ.Κ.Ο.	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
Μ.Μ.Ε.	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Ν.Δ.	Νομοθετικό Διάταγμα
Ο.Η.Ε	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
Σ.Ε.Μ	Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών
ΑΡΑ	American Psychological Association
E.C.	European Communities
E.U.	European Union
I.O.M.	International Organization for Migration
ISIS	The Islamic State of Iraq and Syria
PTSD	Post-Traumatic Stress Disorder
RAN	Redicalisation Awareness Network
S.I.S	Shengen Information System
V.I.S.	Visa Information System
ΥJB	Youth Justice Board

Εισαγωγή

Η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο τόσο παλιό όσο και η ιστορία του ανθρώπου στη γη. Τα αίτια των μεταναστεύσεων συνδέονται με παράγοντες, οικονομικούς, κοινωνικούς και γεωπολιτικούς, διαχρονικά όμως το κυριότερο αίτιο είναι η αναζήτηση του ανθρώπου για ένα καλύτερο μέλλον, ένα καλύτερο αύριο. Στη σύγχρονη εποχή η μετανάστευση έλαβε μαζικές διαστάσεις κυρίως λόγω των περιφερειακών συγκρούσεων στην Αφρική και στην Μέση Ανατολή. Ως αποτέλεσμα, ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών, στο συντριπτικό ποσοστό του Μουσουλμάνοι, εισέρχεται κάθε χρόνο στην Ε.Ε. και κατ' επέκταση στην Ελλάδα. Η χώρα μας βρισκόμενη στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων αποτελεί ουσιαστικά τον κυματοθραύστη της Ευρώπης στην μαζική αυτή μετανάστευση και πόλο έλξης των μεταναστευτικών ρευμάτων. Παράλληλα η ασκούμενη μεταναστευτική πολιτική της Ε.Ε., σε συνάρτηση με την εσωτερική διαχείριση των μεταναστών, έχουν ως αποτέλεσμα τον εγκλωβισμό στην Ελλάδα υπερδιπλάσιου αριθμού μεταναστών από αυτόν που η χώρα μας θα μπορούσε δυναμικά να διαχειριστεί. Στα πλαίσια της συγκεκριμένης εργασίας πρέπει να αποσαφηνιστεί ότι η διαχείριση των μεταναστών αναφέρεται σε πρακτικές που αφορούν την λεπτή ισορροπία μεταξύ:

α) Την τήρηση θεσμοθετημένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δικαιωμάτων των μεταναστών.

β) Την εφαρμογή σωστής πολιτικής ένταξης των μεταναστών και την αποφυγή περιθωριοποίησης ή και γκετοποίησης τους.

γ) Των κοινωνικών αντιδράσεων.

Το δημιουργούμενο μεταναστευτικό ζήτημα, τόσο στην διάσταση της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών, όσο και στην διάσταση της ενσωμάτωσης των αλλοδαπών μεταναστών στον κοινωνικό ιστό των κρατών, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που καλείται να αντιμετωπίσει όχι μόνο το ελληνικό κράτος, αλλά και ολόκληρη η ευρωπαϊκή ήπειρος. Ωστόσο το φαινόμενο της περιθωριοποίησης των μεταναστών, ακόμα και των ομοεθνών, δεν είναι πρόσφατο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η αντιμετώπιση των Ελλήνων προσφύγων μεταναστών από την Μικρά Ασία και τη Σμύρνη το 1922 οι οποίοι αντιμετωπίστηκαν με ρατσισμό από τους γηγενείς Έλληνες και εύκολα χαρακτηρίζονταν ως "τουρκόσποροι" (Θεολογίτης, 2016).

Ιδιαίτερα από το 2011 και μετά την έναρξη του εμφύλιου πολέμου στη Συρία στα κράτη μέλη της Ε.Ε. προέκυψε μια περίπλοκη και δύσκολα προβλεπόμενη μεταναστευτική κατάσταση με σοβαρές συνέπειες τόσο σε πολιτικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Όλοι γίναμε μάρτυρες γεγονότων και συγκρούσεων που οφείλονται στις δημογραφικές αλλαγές και την υπερσυγκέντρωση Μουσουλμάνων μεταναστών σε συγκεκριμένους τόπους. Εκεί συνήθως οδηγούνται στην περιθωριοποίηση και αντιμετωπίζονται ως απειλή με τις τοπικές κοινωνίες να αντιδρούν με εχθρότητα, βία, μίσος και φόβο κατά του «ξένου». Επιπρόσθετα η μη αποδοχή, η άρνηση στη διαφορετικότητα του πολιτισμικού στοιχείου των εν λόγω μεταναστών αλλά και η ενεργή συμμετοχή πολλών δυτικών κρατών σε “απελευθερωτικούς” πολέμους στην Μ. Ανατολή (Αφγανιστάν, Ιράκ, Συρία) οδήγησαν κάποιους από τους μετανάστες, κυρίως νέους, προς τη ριζοσπαστικοποίηση και τον βίαιο εξτρεμισμό.

Πλέον υψηλή θέση στην «ατζέντα» της Ευρώπης αλλά και όλου του Δυτικού κόσμου κατέχει η έξαρση των τρομοκρατικών ενεργειών με θρησκευτικό υπόβαθρο. Ιδιαίτερα δίδεται έμφαση στη δράση αλλά κυρίως στην προοπτική συνέχισης του εξτρεμιστικού φαινομένου, το οποίο αυτοαποκαλείται «Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και του Λεβάντε»¹ που ανακηρύχθηκε μονομερώς στις 29 Ιουνίου 2014, σε εκτεταμένες περιοχές της Συρίας και του Ιράκ. Σταδιακά με την χρήση της τεχνολογίας, αλλά και την παρεμίνευση συγκεκριμένων αποσπασμάτων από το κοράνιο,² η πολιτικοστρατιωτική δυναμική του Ισλαμικού Κράτους κατάφερε να στρατολογήσει αρκετούς ισλαμιστές, γηγενείς και μη, πολίτες προς την υιοθέτηση ακραίων μορφών έκφρασης με προεξέχουσα την ένοπλη βία και τα χτυπήματα κατά αμάχων.

Ως αντίδραση αρκετές ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναπτύξει στρατηγικές κατά της ριζοσπαστικοποίησης που επιδιώκουν την απεμπλοκή των αφοσιωμένων μαχητών και, με ακόμη μεγαλύτερη ένταση, την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης των νέων. Έχουν παράλληλα πραγματοποιήσει πρωτοβουλίες απο-ριζοσπαστικοποίησης οι οποίες απευθύνονται σε μεμονωμένους μαχητές όσο και προληπτικά προγράμματα που απευθύνονται σε ομάδες-στόχους ή στον πληθυσμό γενικότερα (ICSR, Countering Radicalization in Europe, 2012). Σε πολιτικό επίπεδο ωστόσο πρέπει να εκτιμηθεί ως σημαντική απειλή για την μελλοντική διαχείριση του μεταναστευτικού, ακόμα και για την ύπαρξη της ίδιας της Ε.Ε., η τρομερή άνοδος των

¹ Η αγγλική απόδοση του όρου είναι Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL). Η συγκεκριμένη ορολογία χρησιμοποιείται από τις ΗΠΑ.

² Το Κοράνιο είναι το ιερό βιβλίο του Ισλάμ.

ποσοστών των ευρωπαϊκών ακροδεξιών και εθνικιστικών κομμάτων, τόσο σε επίπεδο κρατών όσο και στην Ευρωβουλή, με αφορμή το μεταναστευτικό ζήτημα.

Κεφάλαιο 1. Μετανάστευση. Αίτια – Διαχείριση - Αντιμετώπιση

1.1. Μετανάστης, Πρόσφυγας, Αιτών άσυλο

1.1.1. Μετανάστης

Ως μετανάστευση (migration) σύμφωνα με τον (IOM) Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης ορίζεται κάθε μετακίνηση ατόμων από μία περιοχή ή χώρα σε άλλη, με σκοπό την προσωρινή ή μόνιμη εγκατάσταση, ανεξαρτήτως από τους λόγους που την προκαλούν (<http://www.iom.int/key-migration-terms>). Κατ' επέκταση ο μετανάστης είναι το άτομο, που περνά ή πέρασε διεθνή σύνορα ή μετακινήθηκε εντός του κράτους του, μακριά από τον συνήθη τόπο κατοικίας του ή την γενέτειρά του, ανεξαρτήτως: α) του νομικού καθεστώτος του, β) αν η μετακίνησή του ήταν εθελούσια ή εξαναγκασμένη, γ) των λόγων μετανάστευσης ή δ) της διάρκειας διαμονής του (<https://www.iom.int/who-is-a-migrant>). Εκ των ανωτέρω διαπιστώνεται ότι οι όροι μετανάστευση και μετανάστης ενέχουν ένα ευρύτερο εννοιολογικό περιεχόμενο. Στο νοσηματοδοτικό τους πλαίσιο εντάσσουν τους πρόσφυγες (refugees), τους αιτούντες άσυλο (Asylum seekers), τους εσωτερικούς (εντός της χώρας τους) μετανάστες (Internally Displaced Person), τους οικονομικούς μετανάστες (Labour migration), όσο και τους παράτυπους³ μετανάστες (Irregular migration).

Στην εν λόγω εργασία δεν θα εξεταστούν τα δεδομένα που αφορούν τους εσωτερικούς μετανάστες και τους οικονομικούς μετανάστες, καθώς δεν αποτελούν κατηγορίες μεταναστών που τείνουν προς την ριζοσπαστικοποίηση και τον βίαιο εξτρεμισμό.

1.1.2. Πρόσφυγας

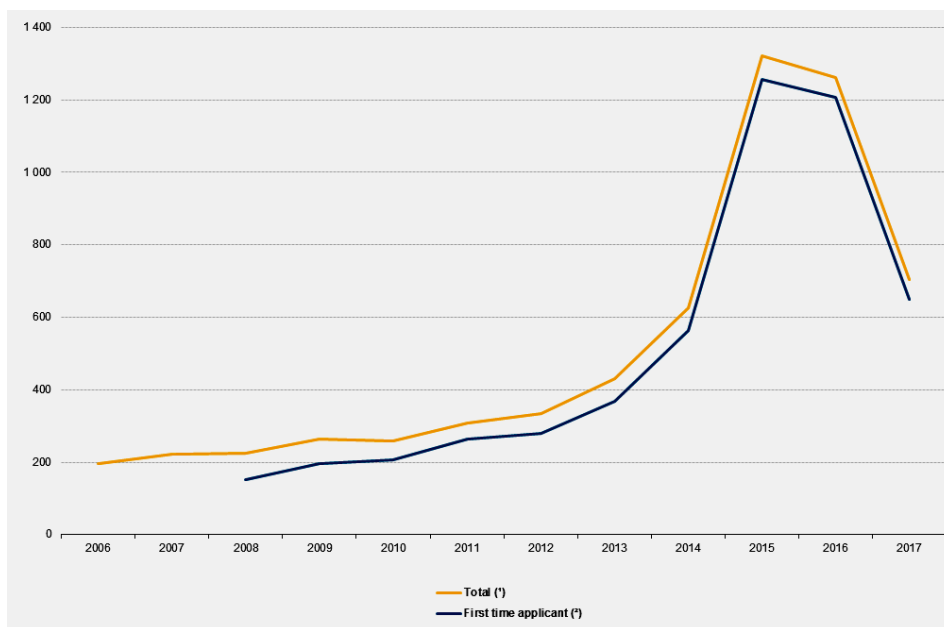
Πρόσφυγας (mandate) σύμφωνα με την Σύμβαση της Γενεύης και το συμπληρωματικό πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης, με τα οποία έχει δεσμευθεί η Ελλάδα (Νόμος 389/1968) όπως και τα άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι «κάθε πρόσωπο το οποίο, επειδή έχει δικαιολογημένο φόβο δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικής προέλευσης, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα, βρίσκεται έξω από τη χώρα της

³ Σύμφωνα με σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Ψήφισμα του Ε.Κ. για την κατάσταση των θεμελιωδών δικαιωμάτων την 14 Ιανουαρίου 2009, Παράγραφος 159) προς τα Κράτη Μέλη να σταματήσουν τη χρήση του όρου «Παράνομοι Μετανάστες».

υπηκοότητάς του και δεν μπορεί ή δεν θέλει, εξ αιτίας αυτού του φόβου, να προσφύγει στην προστασία της χώρας αυτής» (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες του 1951, άρθρο 1(A) 2, Πρωτόκολλο 1967 η Σύμβαση της Γενεύης για το Καθεστώς των Προσφύγων).

1.1.3. Αιτών Άσυλο

Με βάση το προαναφερόμενο θεσμικό πλαίσιο καθορίζεται και η ιδιότητα του αιτούντα άσυλο (Asylum seeker) στην Ελλάδα που είναι «Ο αλλοδαπός, ο οποίος δηλώνει προφορικά ή εγγράφως ενώπιον οποιασδήποτε ελληνικής αρχής, στα σημεία εισόδου στην ελληνική επικράτεια ή εντός αυτής, ότι ζητεί άσυλο στη χώρα, ή ο αλλοδαπός ο οποίος με οιονδήποτε τρόπο ζητεί να μην απελαθεί σε κάποια χώρα εξ αιτίας φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξης ή πολιτικών πεποιθήσεων και μέχρι την οριστική κρίση του αιτήματός του, δεν επιτρέπεται η καθ' οιονδήποτε τρόπο απομάκρυνσή του από την χώρα» (άρθρο 1 του Προεδρικού Διατάγματος 61/1999). Το ζήτημα των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων⁴, ιδιαίτερα μετά την πλήρη εφαρμογή του κανονισμού του Δουβλίνου III, όπως θα εξηγηθεί στη συνέχεια, αφορά πλέον μόνο τις χώρες εισόδου στην Ε.Ε. Σύμφωνα με τα στοιχεία φαίνεται ότι τα συνολικά αιτήματα ασύλου στην Ε.Ε. έχουν μειωθεί σημαντικά (Εικόνα 1-1) ενώ



⁴ Για να χαρακτηριστεί κάποιος ως πρόσφυγας πρέπει να έχει υποβάλει αίτημα ασύλου.

Εικόνα 1-1. Αιτήσεις ασύλου στα 28 κράτη μέλη (Κ.Μ.) της Ε.Ε. (Σε χιλιάδες) σύμφωνα με την EUROSTAT. Πρόσβαση 14/12/18. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Asylum_applications_\(non-EU\)_in_the_EU-28_Member_States,_2006%E2%80%932017\(thousands\)_YB18.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Asylum_applications_(non-EU)_in_the_EU-28_Member_States,_2006%E2%80%932017(thousands)_YB18.png)

αντίθετα στις χώρες εισόδου, όπως η χώρα μας, παρουσιάζουν κάθε χρόνο αυξημένα ποσοστά. Ο αριθμός των αιτούντων άσυλο για το 2016 ανήλθε σε 51.053 αιτήσεις με ποσοστιαία αύξηση που ανήλθε στο 287,1% σε σχέση το 2015 και 14,9% κατ' έτος για το 2017 και 2018 αντίστοιχα. (Πίνακας 1-1).

Πίνακας 1-1. Στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής αιτούντων άσυλο από το 2013 έως το 2018. Πρόσβαση 14/12/18. http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2018/12/Greek_Asylum_Service_Statistical_Data_GR.pdf

Αιτήσεις Ασύλου - Γενική αποτύπωση												
	2013	Μεταβολή % (2013-2014)	2014	Μεταβολή % (2014-2015)	2015	Μεταβολή % (2015-2016)	2016	Μεταβολή % (2016-2017)	2017	Μεταβολή % (2017-2018)	2018	Σύνολο
Σύνολο	4814		9431		13187		51053		58642		61760	198887
Μηνιαίος Μέσος Όρος	688	14,3% ↑	786	39,8% ↑	1099	287,1% ↑	4254	14,9% ↑	4887	14,9% ↑	5615	3013

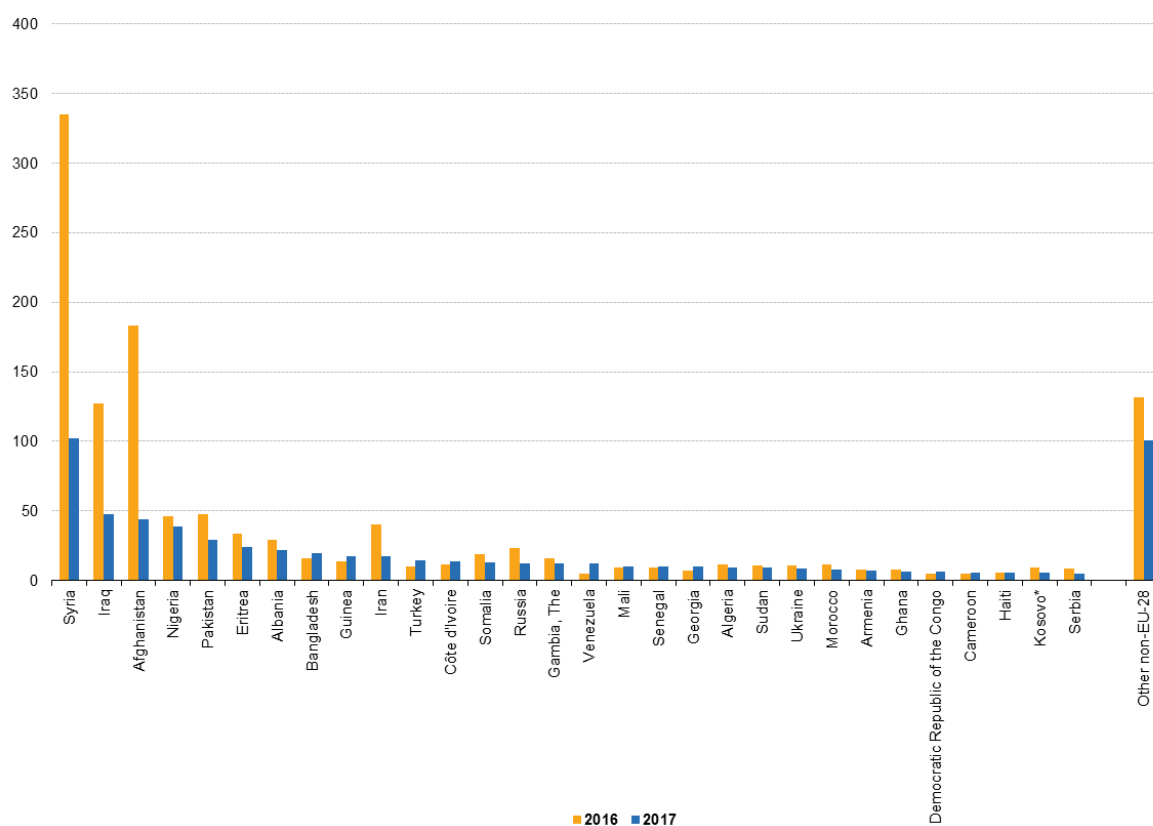
Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινιστεί ότι πολλοί μετανάστες που δεν πληρούν τα κριτήρια ένταξης στο καθεστώς του πρόσφυγα, καταχρηστικά αιτούνται αίτημα ασύλου στις χώρες εισόδου και παραμένουν σε αυτές τουλάχιστον μέχρι την εξέταση του αιτήματός τους. Ο χρόνος παραμονής στην περίπτωση της χώρας μας έχει παραταθεί έως και ένα έτος, πέραν των τριών μηνών που προβλέπονται,⁵ καθόσον εκκρεμούν πολλές περιπτώσεις προς εξέταση. Ειδικότερα για το 2018 σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής εκκρεμούν 57.061 αιτήσεις. (Πίνακας 1-2).

⁵ Νόμος 4375/16 (Άρθρο 46 παρ. 4) Σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για την χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας.

Πίνακας 1-2 Στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής εκκρεμών αιτήσεων ασύλου ανά χώρα προέλευσης για το 2018. Πρόσβαση 14/12/18. http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2018/12/Greek_Asylum_Service_Statistical_Data_GR.pdf

Εκκρεμείς Αιτήσεις Α' βαθμού - Χώρες προέλευσης	
ΣΥΡΙΑ	14139
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	11770
ΙΡΑΚ	7532
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	4927
ΆΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ	18693
Σύνολο	57061

Όσον αφορά την προέλευση των συνολικά αιτούντων άσυλο στην Ε.Ε. στις τρεις πρώτες θέσεις βρίσκονται πολίτες από την Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν, (Εικόνα 1-2) ενώ στον αντίστοιχο πίνακα για την Ελλάδα βρίσκονται πολίτες από την Συρία, το Αφγανιστάν και το Πακιστάν. (Πίνακας 1-3)



Εικόνα 1-2. Χώρες ιθαγένειας αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη της ΕΕ το 2016 και 2017. σύμφωνα με την EUROSTAT. Πρόσβαση 14/12/18. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_statistics

Πίνακας 1-3. Στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής αιτούντων άσυλο από το 2013 έως το 2018 ανά χώρα προέλευσης. Πρόσβαση 14/12/18. http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2018/12/Greek_Asylum_Service_Statistical_Data_GR.pdf

Αιτήσεις Ασύλου - Χώρες προέλευσης									
	2013	2014	2015	2016	2017	Νοέμβριος 2018	2018	Σύνολο	%
ΣΥΡΙΑ	252	773	3490	26677	16398	777	12871	60461	30,4%
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	803	1709	1720	4362	7566	1971	10592	26752	13,5%
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	610	1618	1822	4692	8922	754	7162	24826	12,5%
ΙΡΑΚ	107	174	661	4810	7920	842	9060	22732	11,4%
ΑΛΒΑΝΙΑ	419	569	1003	1420	2450	283	3077	8938	4,5%
ΤΟΥΡΚΙΑ	17	41	42	189	1826	618	4425	6540	3,3%
ΜΠΑΝΓΚΛΑΝΤΕΣ	230	633	738	1215	1383	141	1420	5619	2,8%
ΙΡΑΝ	131	361	241	1096	1316	316	1588	4733	2,4%
ΓΕΩΡΓΙΑ	342	350	386	687	1107	166	1325	4197	2,1%
ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	17	74	60	850	1304	212	1293	3598	1,8%
ΆΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ	1886	3129	3024	5055	8450	983	8947	30491	15,3%
Σύνολο	4814	9431	13187	51053	58642	7063	61760	198887	100,0%

1.2. Νόμιμη και Παράτυπη Μετανάστευση

Δύο ακόμη όροι που θεωρείται σκόπιμο να διευκρινιστούν αφορούν τη «νόμιμη» και την «παράτυπη μετανάστευση». Νόμιμοι μετανάστες νοούνται όσοι έχουν εισέλθει και παραμένουν νόμιμα στη χώρα, έχουν τα νόμιμα έγγραφα, έχουν καταγραφεί από τις αρμόδιες αρχές και έχουν την απαιτούμενη άδεια παραμονής ή ακόμη και την άδεια εργασίας. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται και οι ομογενείς οι οποίοι παλιννοστούν στην πατρίδα τους. (ΕΚΚΕ, 2009. σελ 167). Ως παράτυποι μετανάστες χαρακτηρίζονται όσοι δεν πληρούν τους παραπάνω όρους, καθώς και οι αλλοδαποί οι οποίοι ζητούν άσυλο σε μια ευρωπαϊκή χώρα και συνεχίζουν να διαμένουν σε αυτήν μετά την απόρριψη του αιτήματός τους από τις αρμόδιες αρχές. (Γιαννακοπούλου, 2014. σελ. 11)

1.3. Μεταναστευτικά Αίτια

Η μετανάστευση συνδέεται άμεσα με τις κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές συνθήκες των χωρών αναχώρησης και άφιξης των μετακινούμενων ομάδων. Γενικότερα μπορούμε να αναφερόμαστε σε παράγοντες ώθησης και έλξης. Ως παράγοντες ώθησης μπορούν να

χαρακτηριστούν η πολιτική αστάθεια στις χώρες αναχώρησης, η φτώχεια και η εξαθλίωση, οι φυσικές καταστροφές και η κλιματική αλλαγή, ο πόλεμος, η ανεργία, η έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης και ο φόβος ή και η δίωξη λόγω φυλής, θρησκείας ή πολιτικών πεποιθήσεων. Οι παράγοντες έλξης περιλαμβάνουν τις ευνοϊκές ευκαιρίες απασχόλησης, την κοινωνική και πολιτική σταθερότητα, τους συγγενικούς δεσμούς στις χώρες άφιξης, την καλύτερη ποιότητα ζωής, τις ευκαιρίες για εκπαίδευση και το καλύτερο κλίμα (Τερζίδης, 2016. διαφάνεια 2).

Ειδικότερα για την Ελλάδα υπάρχουν επιπλέον λόγοι που καθιστούν την χώρα μας πόλο έλξης των μεταναστευτικών ροών οι οποίοι μπορούν να συνοψιστούν στα κάτωθι:

- Η Γεωπολιτική Θέση της Ελλάδας.
- Η οικονομική Ανάπτυξη - Πολιτική σταθερότητα - Ασφάλεια σε σχέση με τις χώρες αναχώρησης.
- Εκτεταμένα και ιδιόμορφα χερσαία και θαλάσσια σύνορα με ανεπαρκές σύστημα επιτήρησης και ελέγχου.
- Ανεξέλεγκτο κύκλωμα διακινητών κυρίως στα ανατολικά σύνορα της χώρας.

Τα παραπάνω αίτια, σε συνάρτηση με την ασκούμενη μεταναστευτική πολιτική από πλευράς Ε.Ε. έχουν αλλάξει τα μεταναστευτικά δεδομένα της Ελλάδας. Σταδιακά η άποψη ότι η χώρα μας αποτελεί προορισμό διέλευσης μεταναστών προς τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης αναθεωρείται. Σύμφωνα με δήλωση της Επιτρόπου για τα ανθρώπινα δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, πλέον όλο και περισσότεροι μετανάστες θεωρούν την Ελλάδα χώρα τελικού προορισμού και δευτερεύοντος σαν ενδιάμεση χώρα διακινήσεως προς άλλες χώρες. (<https://www.protothema.gr/greece/article/835974/epitropos-anthropinon-dikaiomaton-i-ellada-prepei-na-ensomatosei-tous-prosfuges/>)

1.4. Νομολογία που Αφορά τη Μετανάστευση

Το νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει τα θέματα μετανάστευσης περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα αποφάσεων και οδηγιών που αφορούν το Διεθνές, το Ευρωπαϊκό και το Ελληνικό δίκαιο. Στο πλαίσιο αυτό συνυπάρχουν διεθνείς συνθήκες, συμβάσεις και νόμοι που η παράθεση τους είναι αναγκαία για τον προσδιορισμό τυχόν αδυναμιών που καθιστούν αναποτελεσματικό τον τρόπο αντιμετώπισης του μεταναστευτικού ζητήματος. Τα σημαντικότερα εξ αυτών αναφέρονται με χρονολογική σειρά.

Διεθνές δίκαιο

- Τα βασικά νομοθετικά κείμενα είναι η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ που καθορίζει το καθεστώς των προσφύγων (άρθρο 1) και την παροχή ασύλου (άρθρο 33) και
- Το πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967, με το οποίο θεσπίζεται για πρώτη φορά η αρχή της μη επαναπροώθησης των προσφύγων και καθορίζεται ο θεσμός του πολιτικού ασύλου (άρθρο 33 παρ. 1,2).

Ευρωπαϊκό δίκαιο

Τα Κράτη Μέλη (Κ.Μ.) της Ε.Ε. παρόλο που εκπροσωπούνται από διαφορετικές «νομοθετικές παραδόσεις» σχετικά με τη μετανάστευση, έχουν καταβάλει προσπάθειες για τη διαμόρφωση κοινών αξιών και αρχών προς τη κοινή αντιμετώπιση του φαινομένου. Γενικά η μεταναστευτική πολιτική της Ε.Ε. μπορεί να ταξινομηθεί σε τρεις περιόδους. Στην πρώτη περίοδο μέχρι το 1997, προτεραιότητα αποτελεί η φύλαξη των συνόρων. Στη δεύτερη περίοδο 1997-2004 υπάρχει σαφής προσπάθεια ένταξης των νομίμων μεταναστών. Στην τρίτη περίοδο δηλαδή από το 2004 και μετά η Ε.Ε. προσανατολίζεται προς μια μορφή επιλεκτικής μετανάστευσης, προσπαθώντας να συνδυάσει τη νόμιμη μετανάστευση με την εργασία και να συνδράμει στην αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης (ΕΚΚΕ, 2012. σελ. 41).

- Η Σύμβαση του Δουβλίνου (1990) αφορά τη νομοθεσία που καθορίζει το κράτος μέλος της Ε.Ε. που είναι αρμόδιο για την εξέταση της αίτησης των αιτούντων άσυλο (άρθρο 3 παρ. 1). Η σύμβαση αναθεωρήθηκε δύο φορές το 2003 (Δουβλίνο II)⁶ και το 2013 (Δουβλίνο III)⁷ με σκοπό την ένταξη επιπλέον κρατών, πέραν των αρχικών που είχαν συνυπογράψει τη Σύμβαση και την αποτροπή του αιτούντα άσυλο από την υποβολή αιτήσεων σε πολλά κράτη μέλη. Στόχος η μείωση του αριθμού των περιφερόμενων αιτούντων ασύλου από χώρα σε χώρα. Πλέον, η χώρα όπου ο αιτών άσυλο κάνει για πρώτη φορά αίτηση, είναι υπεύθυνη για την αποδοχή ή την απόρριψη του ασύλου και ο αιτών δεν μπορεί να εκκινήσει τη διαδικασία σε άλλη δικαιοδοσία. Η εφαρμογή των

⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου

⁷ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 604/2013 του Συμβουλίου

μέτρων αυτών έχουν ως αποτέλεσμα την υπερσυγκέντρωση αιτούντων άσυλο στις χώρες της Ε.Ε. που χαρακτηρίζονται ως σημαντικότερες πύλες εισόδου (Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα).

- Η Συνθήκη του Άμστερνταμ⁸ που υπεγράφη το 1997 και τέθηκε σε ισχύ το 1999 επανακαθορίζει τα ζητήματα του ασύλου και καθορίζει τα περί διάβασης των συνόρων. Με την ίδια συνθήκη κατοχυρώθηκε και η Συμφωνία Σένγκεν⁹ η οποία εντάχθηκε στο νομικό σύστημα της Ένωσης. Στην ουσία επισφραγίστηκε ο κοινοτικός χαρακτήρας στους συγκεκριμένους τομείς της πολιτικής. Πλέον οι αποφάσεις θα είναι δεσμευτικές για όλα τα Κ.Μ. Μελανό σημείο της Συνθήκης είναι ότι σε ίδια άρθρα συγχωνεύει αδιάκριτα ρυθμίσεις σχετικές με το άσυλο και τους πρόσφυγες και ρυθμίσεις σχετικές με τη μετανάστευση. Αυτή η αντιμετώπιση αναπόφευκτα οδηγεί στην εξίσωση των δύο καθεστώτων σε βάρος του ασύλου. Οι δικαιούμενοι άσυλο πρόσφυγες αντιμετωπίζονται (ακόμη και σήμερα) ισότιμα με τους παράτυπους μετανάστες που ψευδώς ζητούν να επωφεληθούν από την υπαγωγή τους σε καθεστώς προστασίας.
- Στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Τάμπερε το 1999¹⁰ αποφασίστηκε η Ε.Ε. να εργασθεί προκειμένου να θεσπισθεί το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ)¹¹, το οποίο βασισμένο στο διεθνές δίκαιο να καταστήσει την Ένωση ικανή στο να ανταποκρίνεται στις ανθρώπινες ανάγκες με βάση την αλληλεγγύη. Η Σύνοδος κατέληξε σε μία σειρά συμπερασμάτων για τη μετανάστευση, τα οποία επιτρέπουν στην Επιτροπή να σχεδιάσει μια σειρά από οδηγίες, με στόχο την εναρμόνιση της ευρωπαϊκής πολιτικής στον τομέα της μετανάστευσης, αλλά και στον τομέα των προσφύγων και αιτούντων άσυλο. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια μιας κοινής Ευρωπαϊκής πολιτικής στα θέματα ασύλου και μετανάστευσης περιλαμβάνονται οι εξής τομείς δράσης: α) συνεργασίες με τις χώρες καταγωγής των μεταναστών β) κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου, γ) ισότιμη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών και δ) διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.

⁸ E.C. 97/C 340/01

⁹ Βλ. Κεφάλαιο. 1.7

¹⁰ E.C. D/99/14

¹¹ Η δημιουργία του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου περιλαμβάνει τέσσερις κατηγορίες προστασίας: το καθεστώς του πρόσφυγα, το καθεστώς της επικουρικής προστασίας, το καθεστώς προσωρινής προστασίας και το καθεστώς του αιτούντος.

- Σχετική επίσης είναι η Οδηγία 2003/9¹² του Συμβουλίου που καθορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Οδηγία υλοποιεί τμήμα των δεσμεύσεων που ανέλαβαν τα κράτη μέλη της Ε.Ε. κατά το Συμβούλιο του Τάμπερε. Η Οδηγία αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των ζητημάτων που τίθενται για τους αιτούντες άσυλο κατά το χρονικό διάστημα από την είσοδό τους σε ένα κράτος μέλος και την αίτησής του για χορήγηση ασύλου μέχρι την οριστική περαίωση της διαδικασίας εξέτασης του αιτήματός τους. Σκοπός της είναι η θέσπιση ελάχιστων προτύπων για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στις χώρες της Ε.Ε., ως ένα περαιτέρω βήμα προς τη διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής πολιτικής ασύλου.
- Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που υιοθετήθηκε ως διακήρυξη στη σύνοδο κορυφής της Νίκαιας το 2000 περιλαμβάνει σε πέντε άρθρα ορισμένα δικαιώματα που αφορούν στους αλλοδαπούς όπως: α) την απαγόρευση της δουλείας, την αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία και την εμπορία ανθρώπων (άρθρο 5) β) την αναγνώριση του δικαιώματος του ασύλου (άρθρο 19) γ) την απαγόρευση των μαζικών απελάσεων (άρθρο 19) δ) την απαγόρευση απομάκρυνσης, απέλασης ή έκδοσης αλλοδαπού προς κράτος όπου θα διακινδυνεύσει να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση (άρθρο 19) και ε) την απαγόρευση διακρίσεων λόγω φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής και ιθαγένειας (άρθρο 21).
- Το Πρόγραμμα της Χάγης¹³ που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 2005, περιελάμβανε τις προτεραιότητες της Ένωσης για την περαιτέρω ενίσχυση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και καθόριζε θέματα που αφορούσαν: α) Την προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών και των γυναικών γ) Την ελεύθερη κυκλοφορία στο εσωτερικό της Ένωσης δ) Την καταπολέμηση της τρομοκρατίας ε) Την ισόρροπη διαχείριση της μετανάστευσης από όλα τα Κράτη Μέλη. στ) Εντατικότερη συνεργασία με τρίτες χώρες στον τομέα της επανεισδοχής των παράτυπων μεταναστών. ζ) Την ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων με την δημιουργία του

¹² ΕΕ L 31/6.2.2003

¹³ Ε.Υ. 2005/С 53/01

οργανισμού FRONTEX^{14 15} η) Την θέσπιση κοινών διαδικασιών σε θέματα ασύλου και θ) Θέματα που αφορούν την κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών.

- Σημαντικό, επίσης, νομοθετικό κείμενο στον τομέα του ασύλου είναι η Οδηγία 2005/85¹⁶ σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα.
- Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας του 2009¹⁷ ενσωματώθηκε ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στο Ευρωπαϊκό πρωτογενές δίκαιο και δημιουργήθηκαν νέοι μηχανισμοί αλληλεγγύης και διασφάλισης καλύτερης προστασίας για τους Ευρωπαίους πολίτες. Η Ε.Ε. αποκτά διευρυμένη αρμοδιότητα να ενεργεί στους τομείς της ελευθερίας και της ασφάλειας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.
- Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης του 2010¹⁸ επανακαθορίζει τα αντίστοιχα προγράμματα του Τάμπερε και της Χάγης, ως προς τα πλαίσια της πολιτικής για το άσυλο. Αφορά την αλληλεγγύη και την εταιρική σχέση σε θέματα μετανάστευσης και ασύλου, και καθορίζει ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη οι μακροπρόθεσμες συνέπειες της μετανάστευσης σχετικά με την αγορά εργασίας και την κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών.

Ελληνικό δίκαιο

Η εθνική πολιτική στο μεταναστευτικό μέχρι το έτος 2.000 είχε διαμορφωθεί προς την κατεύθυνση σαφούς διαχωρισμού μεταξύ των νόμιμων και των παράτυπων μεταναστών. Κοινός τόπος των θεσμοθετημένων μέτρων ήταν η ευνοϊκή μεταχείριση των πρώτων και η αναγνώριση σε αυτούς προοπτικών ενσωμάτωσης στη χώρα καθώς και η λήψη κατασταλτικών και αποτρεπτικών μέτρων για την παράτυπη μετανάστευση. Από το έτος 2000 και μετά, στα πλαίσια εναρμόνισης με την Ε.Ε., έγιναν προσπάθειες για καινοτόμες παρεμβάσεις στην αντιμετώπιση του μεταναστευτικού. Όμως πολλά από τα θεσπισμένα μέτρα αδρανοποιήθηκαν ή δεν εφαρμόστηκαν. Συνολικά η κρατική πολιτική στην ουσία αντέδρασε (παρά έδρασε) σε καταστάσεις ήδη παγιωμένες στην ελληνική κοινωνία όπως είναι η παράτυπη παραμονή και

¹⁴ Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής

¹⁵ Βλ. Κεφάλαιο. 1.7

¹⁶ Ε. C. 2005/85

¹⁷ Ε.Υ. 2010/ C 83/01

¹⁸ Ε.Υ. 2010/ C 115/01

απασχόληση, η αυξανόμενη δυσφορία του γηγενούς πληθυσμού για μια κατάσταση που ο απλός πολίτης αντιλαμβανόταν ως 'εκτός ελέγχου' και η έξαρση του ρατσιστικού λόγου και των ξενοφοβικών αντιλήψεων.

- Αφετηριακό σημείο των νομικών παρεμβάσεων περί του μεταναστευτικού αποτελεί ο Ν. 3275/1925 «Περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι» ο οποίος είναι ο πρώτος νόμος, που ψηφίστηκε.
- Ωστόσο δύο χρόνια αργότερα αντικαταστάθηκε από τον Ν. 4310/1929 «Περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων, απελάσεων και εκτοπίσεων», ο οποίος ίσχυσε για περισσότερο από εξήντα (60) χρόνια¹⁹.
- Κύρωση της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 με το Ν.Δ. (Νομοθετικό Διάταγμα) 3989/1959.
- Κύρωση του Πρωτοκόλλου της Νέας Υόρκης με τον Α.Ν. (Αναγκαστικό Νόμο) 389/1968.
- Στην συνέχεια, ακολουθεί ο Ν.1975/1991 με τίτλο «Αστυνομικός έλεγχος των μεθοριακών διαβάσεων, είσοδος - έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις», θέσπισε μέτρα σχετικά με την είσοδο, παραμονή και εργασία των μεταναστών. Ο νόμος αυτός κινείτο σαφώς σε μία αποτρεπτική, αμυντική και κατασταλτική λογική, καθώς για πρώτη φορά δόθηκε η πλήρης διαχείριση της μετανάστευσης στο Υπουργείο Δημοσίας Τάξεως.
- Κύρωση του κανονισμού του Δουβλίνου με τον Ν. 1996/1991.
- Το 2001, η κυβέρνηση έφερε στη Βουλή το Ν. 2910/2001 με τίτλο «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις». Στον τομέα της κατοχύρωσης κοινωνικών δικαιωμάτων, μπορεί να συμπεριληφθεί η ίδρυση για πρώτη φορά αρμόδιων Υπηρεσιών αποκλειστικά για θέματα μετανάστευσης (άρθρα 9, 56). Επιπλέον, προωθείται η ιδέα της

¹⁹ Από τότε έως και σήμερα, αυτός ο μηχανισμός δεν έχει σταματήσει να εξελίσσεται καθώς εξελίσσεται και το φαινόμενο της μετανάστευσης.

οικογενειακής συνένωσης, εφόσον ο χρόνος παραμονής του αλλοδαπού στη χώρα για την επανένωση της οικογένειάς του μειώθηκε σε δύο χρόνια από τα δεκαπέντε, που ίσχυε έως τότε (άρθρο 28). Η οικογενειακή επανένωση είναι ένα θέμα καίριας σημασίας, που ενδυναμώνει την προοπτική του αλλοδαπού για κοινωνική ένταξη μέσα σε μια νέα κοινωνία. Επιπλέον, θεωρούνται επισήμως ποινικά αδικήματα οι ξενοφοβικές ή οι ρατσιστικές συμπεριφορές (άρθρο 39, παρ 4).

- Ο Ν. 3386/2005 «Για την είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» συνιστά την πλέον ολοκληρωμένη νομική παρέμβαση στο ζήτημα της μεταναστευτικής πολιτικής στην Ελλάδα, εστιάζοντας στο τρίπτυχο νομιμότητα - ασφάλεια δικαιωμάτων - κοινωνική ένταξη.
- Εν συνεχεία στο Ν. 3536/2007 με τίτλο «Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης» συνιστάται η Εθνική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Μεταναστών.
- Ιδιαίτερα σημαντικός υπό το πρίσμα της κοινωνικής ένταξης κρίνεται ο Ν. 3838/2010 «Σύγχρονες διατάξεις για την ελληνική ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις». Για πρώτη φορά κατοχυρώνεται στους νομίμως διαμένοντες μετανάστες και ομογενείς το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις τοπικές εκλογές (άρθρο 14), στοιχείο ιδιαίτερα σημαντικό για την ενίσχυση της ενσωμάτωσής τους. Επίσης δίνεται η δυνατότητα για απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας με τη γέννηση για τους μετανάστες τρίτης γενιάς και το δικαίωμα της δεύτερης γενιάς για απόκτηση της ελληνικής ιθαγένειας είτε με την γέννηση - υπό την προϋπόθεση ότι οι γονείς τους διαμένουν νόμιμα στη χώρα τουλάχιστον για πέντε συνεχόμενα έτη - είτε με την επιτυχή φοίτησή τους για έξι έτη σε ελληνικό σχολείο της χώρας.
- Επίσης με τον Ν. 3852/2010 για το πρόγραμμα ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ, μεταξύ των άλλων προβλέπεται η συγκρότηση και η λειτουργία των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών (Σ.Ε.Μ.) σε κάθε Δήμο της χώρας (άρθρο 78). Το πνεύμα του συγκεκριμένου νόμου

αφορά στην ανάγκη συμμετοχής και των μεταναστών στη διαχείριση των τοπικών ζητημάτων και προβλημάτων.

1.5. Μεταναστευτικές Ροές

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του FRONTEX για το πρώτο εξάμηνο του 2018 ο αριθμός των παράτυπων διελύσεων στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. μειώθηκε κατά 45,7 % συγκριτικά με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2017. Συγκεκριμένα ο αριθμός των παράτυπων μεταναστών ήταν 113.949 άτομα για το πρώτο εξάμηνο του 2017 και για το αντίστοιχο πρώτο εξάμηνο του 2018 ήταν 61.840 άτομα. Για το δεύτερο τρίμηνο του 2018 σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2018 είχαμε αύξηση κατά 104 % από 20.329 αφίξεις φτάσαμε στις 41.511.

Σε αντιδιαστολή οι αφίξεις παράτυπων μεταναστών στην χώρα μας εξ ανατολών, παρουσίασε σημαντική αύξηση της τάξης του 42 % για το πρώτο εξάμηνο του 2018 ως προς το αντίστοιχο του 2017. Στην χώρα μας εισήλθαν 25.524 μετανάστες σε αντίθεση με το πρώτο εξάμηνο του 2017 που ήταν 13.464. Για το δεύτερο τρίμηνο του 2018 σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2018 είχαμε αύξηση κατά 112 % από 8.182 αφίξεις φτάσαμε στις 17.342. Η αύξηση που παρουσιάζεται οφείλεται α) στη χαλάρωση των μέτρων επιτήρησης των συνόρων από την πλευρά της Τουρκίας β) στην μη εφαρμογή της συμφωνίας για την επιστροφή στην Τουρκία των παράτυπων μεταναστών²⁰ και γ) στην εκ νέου χρησιμοποίηση του περάσματος στον Έβρο από τα κυκλώματα των διακινητών. Σύμφωνα με τελευταία δημοσιεύματα ήδη από τον Σεπτέμβριο του 2018 έχουν περάσει στη χώρα μας από την περιοχή του Έβρου και τα θαλάσσια σύνορα με την Τουρκία πάνω από 5.400 μετανάστες. (<http://www.enoplos.gr/2018/10/5400-1.html>)

Πλέον των ανωτέρω πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι συνολικές μεταναστευτικές ροές είναι κατά πολύ μεγαλύτερες δεδομένου ότι για τις ανάγκες της εργασίας αυτής δεν υπολογίζονται οι νόμιμοι μετανάστες καθώς και άγνωστος αριθμός μεταναστών που δεν έχουν ταυτοποιηθεί είτε ως νόμιμοι είτε ως παράτυποι.

²⁰ Βλ. Κεφάλαιο. 1.7

Πίνακας 1-4 Παράτυπη διέλευση των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. Ο πίνακας κατασκευάστηκε από το συγγραφέα με στοιχεία από το (FRONTEX, 2018. Table 1. Σελ. 10).

							Ποσοστά επί τοις %		
							Δεύτερο Τρίμηνο 2018		Συνολική Διαφορά Πρώτου εξαμήνου 2018 ως προς το Πρώτο εξάμηνο του 2017
	2017				2018		Διαφορά από 2 ^ο Τρίμηνο 2017	Διαφορά από 1 ^ο Τρίμηνο 2018	
	Ιαν. Φεβ. Μαρτ.	Απρ. Μάιος Ιουν.	Ιουλ. Αυγ. Σεπ.	Οκτ. Νοε. Δεκ.	Ιαν. Φεβ. Μαρτ	Απρ. Μάιος Ιουν.			
Ανατολική Μεσόγειος	6.058	7.406	15.329	13.526	8.182	17.342	134 %	112 %	42 %
Σύνολα Εξαμήνων	13.464		28,855		25.524				
Στοιχεία που αφορούν όλα τα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.									
	8.885	5.064	9.456	1.345	0.329	1.511	- 45%	104%	- 45,7%
Σύνολα Εξαμήνων	113.949		90.801		61.840				

1.6. Διαχείριση Μεταναστευτικών Ροών

Το μέγεθος των μεταναστευτικών ροών δείχνει ότι απαιτείται κάποια λύση ευρείας κλίμακας για όλες τις ευρωπαϊκές χώρες ως προς την διαχείριση τους. Οι εθνικές μεταναστευτικές πολιτικές που ακολουθήθηκαν από τα κράτη μέλη της Ε.Ε., αλλά και αυτές που υιοθετήθηκαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όχι μόνο δεν πέτυχαν το στόχο τους, τον περιορισμό της εισροής μεταναστών, αλλά οδήγησαν σε αύξηση της παράτυπης μετανάστευσης. Το γεγονός αυτό οδήγησε στη δημιουργία δικτύων τα οποία, επωφελούμενα από την ανάγκη των ανθρώπων να αναζητήσουν σε ξένες χώρες μια καλύτερη ζωή, τους εκμεταλλεύονται στήνοντας κυκλώματα εμπορίας και διακίνησης παράτυπων μεταναστών.

Τα κράτη που υποδέχονται μετανάστες πρέπει να παρέχουν υποδοχή και προστασία σε όσους φτάνουν, να προωθούν την ένταξή τους και να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές

αντιδράσεις. Γενικότερα οι κοινωνικές επιπτώσεις στις χώρες προορισμού είναι μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστεί καθόσον η ξενοφοβία και ο ρατσισμός έχουν καταστεί εμφανείς σε ορισμένες κοινωνίες. Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν να ασκηθούν ιδιαίτερες πιέσεις προς την Ε.Ε. από Κ.Μ. που προσπαθούν να διαφοροποιήσουν τη στάση τους, ως προς την κοινά αποφασισμένη αντιμετώπιση του μεταναστευτικού ζητήματος. Πολλές χώρες της ΕΕ αρνούνται να δεχτούν μετανάστες και καθυστερούν ή αρνούνται να υλοποιήσουν το πρόγραμμα μετεγκατάστασης (Relocation) προσφύγων²¹. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η στάση των κρατών του Visegrad²². Η Ουγγαρία το 2015 ανέστειλε μονομερώς τον Κανονισμό του Δουβλίνου και δεν δέχτηκε την επανεισαγωγή μεταναστών που είχαν εισέλθει στην Ε.Ε. από το έδαφος της σαν πρώτη χώρα εισόδου, προκαλώντας την αντίδραση της Ευρωπαϊκής επιτροπής. Επιπρόσθετα σύσσωμα οι χώρες αυτές δήλωσαν την αντίθεση τους στις αποφάσεις μετεγκατάστασης προσφύγων, τις οποίες χαρακτήρισαν ως παράνομες, με αποτέλεσμα να βρεθούν ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. (<http://cyprusaware.eu/arnisi-slovakias-kai-oungarias-gia-ypodochi-prosfygon-charaktirizoun-paranomes-tis-posostoseis-tis-ee/>) Πρόσφατα δε την 5 Οκτωβρίου 2018 η υπεύθυνη αξιωματούχος για την μεταναστευτική πολιτική της Δανίας, ανακοίνωσε ότι η χώρα της δεν θα δεχτεί κανένα πρόσφυγα από το πρόγραμμα μετεγκατάστασης. (<http://www.newsnowgr.com/article/1197351/i-dania-den-tha-dexthei-kanenan-prosfyga-fetos-apo-to-programma-metegkatastasis-tou-oie.html>)

Ως αντίδραση στα φαινόμενα καταπάτησης της κοινής προσπάθειας για την διαχείριση των μεταναστευτικών ροών εντός της Ε.Ε. είναι χαρακτηριστικές οι δηλώσεις του Επιτρόπου Εσωτερικών Υποθέσεων της Ε.Ε. Κου Δημήτρη Αβραμόπουλου στην Γερμανική εφημερίδα Die Welt. Ο Επίτροπος ζήτησε από τα Κ.Μ. ενότητα στο θέμα της κατανομής των προσφύγων δηλώνοντας ότι "Η αλληλεγγύη δεν μπορεί να είναι a la carte, δεν μπορεί να είναι εθελοντική και δεν είναι διαπραγματεύσιμη". <http://news247.gr/eidiseis/politiki/emmesh-apanthsh-avramopoyloy-ston-koyrts-h-allhlegguh-den-mporei-na-einai-a-la-carte.5002683.html>

Ειδικότερα για την χώρα μας τα προαναφερόμενα νομοθετικά ή άλλα μέτρα τα οποία εφαρμόστηκαν είχαν ως αποτέλεσμα την σταδιακή αύξηση του πληθυσμού των μεταναστών που παραμένουν στη χώρα. Οδηγούμαστε πλέον σε μια κατάσταση στην οποία εγκαταστημένοι

²¹ Αποφάσεις 1523/2015, 1601/2015 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

²² Οι χώρες του Βίσεγκραντ (Τσεχία, Ουγγαρία, Πολωνία Σλοβακία).

πληθυσμοί, ζουν στην ελληνική επικράτεια ως κάτοικοι με μειωμένα δικαιώματα. Αυτή η κατάσταση οφείλεται στο γεγονός ότι το ελληνικό κράτος έθεσε ως προτεραιότητα των νόμων και των πολιτικών του, τον έλεγχο της μεταναστευτικής ροής και όχι την διασφάλιση των δικαιωμάτων των μεταναστών. Η προστασία και η διασφάλιση των δικαιωμάτων θυσιάστηκε συστηματικά προς όφελος μιας υποτιθέμενης αποτελεσματικότητας των πολιτικών ελέγχου των μεταναστευτικών ροών. Ακόμα και όταν έγινε δεκτή από την πολιτεία η ανάγκη νομιμοποίησης των εγκαταστημένων στην Ελλάδα μεταναστών, οι πρακτικές που υιοθετήθηκαν επεδίωκαν σε μεγάλο βαθμό να αποθαρρύνουν τους μετανάστες. (Καψάλης, 2005. σελ. 11)

1.6.1. Ένταξη των μεταναστών

Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ.), ένταξη (Integration) είναι η διαδικασία με την οποία οι μετανάστες και οι πρόσφυγες γίνονται αποδεκτοί στην κοινωνία. Η ένταξη βασίζεται στην εξασφάλιση ισορροπίας ανάμεσα στο σεβασμό των πολιτισμικών αξιών και της ταυτότητας των μεταναστών και των προσφύγων και στη δημιουργία της αίσθησης του «ανήκειν» στους νεοεισερχόμενους. Η διαδικασία της ένταξης σε μια κοινωνία αφορά όλες τις πλευρές της ζωής και τόσο οι μετανάστες όσο και η κοινότητα που τους υποδέχεται παίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτήν. (<https://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/What-We-Do/docs/IOM-DMM-Factsheet-LHD-Migrant-Integration.pdf>)

Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται σε ανακοίνωση της Ε.Ε.²³ «Η Ευρώπη είναι ανάγκη να υιοθετήσει θετική στάση στα θέματα της πολυμορφίας και να θεσπίσει ισχυρές εγγυήσεις για τα θεμελιώδη δικαιώματα και την ισότιμη μεταχείριση, με βάση τον αμοιβαίο σεβασμό των διαφορετικών πολιτισμών και παραδόσεων».

Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, τα μέτρα που προτείνονται εστιάζουν:

- στην ύπαρξη σαφούς νομοθετικού πλαισίου για την ισότιμη μεταχείριση και την παραχώρηση δικαιωμάτων.

²³ COM (2011) 455, σελ. 3

- στην ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων για την προώθηση της ισότητας και την καταπολέμηση των διακρίσεων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο κοινωνικός και θεσμικός ρατσισμός εναντίον των μεταναστών.
- στον αμοιβαίο σεβασμό του πολιτισμού, των παραδόσεων και των αξιών των μεταναστών και της κοινωνίας υποδοχής.
- στη βελτίωση της πρόσβασης των μεταναστών στην αγορά εργασίας.
- στη βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση και την επιμόρφωση.
- στη βελτίωση της πρόσβασης στην υγεία και την κοινωνική πρόνοια καθώς και σε δομές ψυχοκοινωνικής υποστήριξης.
- στη βελτίωση της πρόσβασης σε αξιοπρεπή στέγαση και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και
- στην ενίσχυση της πολιτικής συμμετοχής των μεταναστών μέσω της παροχής δικαιώματος ψήφου σε τοπικό επίπεδο.
(<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2011/EL/1-2011-455-EL-F1-1.Pdf>)

Εκ των ανωτέρω συμπεραίνεται ότι η ένταξη είναι μια δυναμική, αμφίδρομη διαδικασία αμοιβαίας προσαρμογής που δεν πρέπει να οδηγεί τους μετανάστες σε κοινωνικό αποκλεισμό. Ωστόσο φαίνεται ότι η πραγματικότητα δεν συμβαδίζει με τις προσδοκίες των θεσμικών οργάνων. Οι κοινωνίες υποδοχής επιδεικνύουν διαχρονικά ρατσιστικές στάσεις και συμπεριφορές απέναντι στους μετανάστες, που μόνο ως προς το βαθμό έντασής τους ποικίλλουν. Οι δε μετανάστες παραμένουν θεσμικά και κοινωνικά αποκλεισμένοι, χωρίς καμία δυνατότητα ή προοπτική αξιοπρεπούς διαβίωσης και ισότιμης μεταχείρισης. Δεν καταφέρνουν ή και δεν επιθυμούν να ενταχθούν, με όρους περιορισμού, αφομοίωσης, διακρίσεων και παραβιάσεων των στοιχειωδών δικαιωμάτων τους. Ως βασικά εμπόδια στην ένταξη των μεταναστών θεωρούνται η κοινωνική ή και φυσική απομόνωσή τους, η έλλειψη γνώσης της γλώσσας της χώρας υποδοχής, οι πολιτισμικές και θρησκευτικές διαφορές και η αρνητική στάση εκ μέρους του γηγενούς πληθυσμού. Από πλευράς θεσμών αντίστοιχα εμπόδια θεωρούνται η κακή υποδοχή των μεταναστών, οι διακρίσεις που υφίστανται στον τομέα της εργασίας, οι

άσχημες συνθήκες διαβίωσης, η δυσκολία πρόσβασης στις διοικητικές υπηρεσίες, η γραφειοκρατία και η διακριτική μεταχείριση εκ μέρους των κρατικών οργάνων, ιδιαίτερα της αστυνομίας. (Αφουξενίδης, 2012. σελ. 20-24)

Ιδιαίτερα κρίσιμος παράγοντας ως προς την ένταξη των μεταναστών στη χώρα αποδοχής είναι η θρησκεία. Στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης όπως και στην Ελλάδα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μουσουλμάνων μεταναστών που συνδέονται με τη θρησκευτική τους πίστη δεν λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη, προκειμένου να υιοθετηθούν δράσεις που θα στοχεύουν στην ενσωμάτωση της συγκεκριμένης μερίδας του πληθυσμού. Δεδομένης της σημασίας που έχει η θρησκεία για τη διαμόρφωση της ταυτότητας του ατόμου, είναι αναπόφευκτο η κυρίαρχη θρησκεία σε μια χώρα να επηρεάζει την κουλτούρα και τη νοοτροπία της κοινωνίας. Όταν οι θρησκευτικές συνήθειες των μεταναστών δε συμβαδίζουν με τους θρησκευτικούς κανόνες που έχουν διαμορφωθεί σε μια χώρα, η ενσωμάτωση τους γίνεται αμφίβολη, καθώς ενδέχεται να αντιμετωπίζονται με επιφυλακτικότητα ή ακόμη και εχθρότητα. Ο μετανάστης ενδέχεται να αντιλαμβάνεται την κουλτούρα της χώρας υποδοχής ως απειλή στη δική του ταυτότητα, που θα τον αποκόψει από τους δεσμούς του με τη χώρα καταγωγής του, τις αρχές του και τις παραδόσεις του.

Το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η περίπτωση της ενσωμάτωσης ειδικότερα των Μουσουλμάνων μεταναστών συνδέεται με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ισλαμικής θρησκείας, καθώς και τη σχέση της με την κουλτούρα και το σύστημα αξιών της δυτικής κοινωνίας. Η λειτουργία των ευρωπαϊκών κρατών, τα οποία είναι κατά βάση κοσμικά, στηρίζεται σε δημοκρατικές αρχές και αξίες και συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τα ιδεώδη της χριστιανικής παράδοσης. Αντιθέτως, στα ισλαμικά κράτη η θρησκεία διαπερνά όλες τις πτυχές της κοινωνικής και πολιτικής ζωής και προσδιορίζει τον κώδικα αρχών και αξιών που υιοθετούν οι Μουσουλμάνοι, ο οποίος απέχει πολύ από τον αντίστοιχο των δυτικών κρατών. Ενδεικτικοί είναι οι αναγκαστικοί γάμοι, συχνά μεταξύ ανηλίκων, ο πατριαρχικός χαρακτήρας της οικογένειας, ο περιοριστικός ενδυματολογικός κώδικας των γυναικών και η εφαρμογή του Ιερού Ισλαμικού Νόμου, που συνεπάγεται σημαντικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως των γυναικών. Επίσης, οι άνδρες μπορούν να είναι πολυγαμικοί, έχοντας δικαίωμα να παντρευτούν και μη μουσουλμάνα, χωρίς να ισχύει το αντίστροφο. Κατά συνέπεια, δημιουργούνται εύλογα ερωτήματα σχετικά με το κατά πόσο οι Μουσουλμάνοι μετανάστες της Ευρώπης υιοθετούν το συγκεκριμένο κώδικα αξιών και τρόπο ζωής, καθώς και αν και σε ποιο

βαθμό είναι αυτά συμβατά με τις βασικές δυτικές αξίες και τους θεσμούς. Ως συνέπεια όλων των παραπάνω, οι Μουσουλμάνοι μετανάστες αποσυνδέθηκαν στη συνείδηση των ευρωπαίων από την εθνικότητά τους και ταυτίστηκαν με τη θρησκεία τους, το Ισλάμ, καθώς αυτό θεωρήθηκε ο πλέον σημαντικός προσδιοριστικός παράγοντας της ταυτότητάς τους. Δεδομένου ότι το Ισλάμ αποτελεί για την Ευρώπη κάτι ξένο, που όχι μόνο φαίνεται να μη συμβαδίζει με το σύστημα αξιών των δυτικών κοινωνιών, αλλά απειλεί να διαβρώσει και τα θεμέλια στα οποία στηρίζεται η ομαλή λειτουργία τους, γεννήθηκε -ίσως για πρώτη φορά- το ζήτημα της επιτυχούς ενσωμάτωσης των Μουσουλμάνων μεταναστών, ανεξάρτητα από τη χώρα προέλευσής τους.

Το Ισλάμ είναι το στοιχείο γύρω από το οποίο συσπειρώνονται οι Μουσουλμάνοι, ανεξάρτητα από την καταγωγή τους, καθώς το αντιλαμβάνονται ως το αντίβαρο απέναντι στην εχθρική σε αυτούς δυτική κοινωνία, που προσπαθεί να τους αφομοιώσει και απειλεί την ταυτότητά τους. Έχει αρχίσει, λοιπόν, να παρατηρείται μια τάση ριζοσπαστικοποίησης της μουσουλμανικής νεολαίας που ζει στην Ευρώπη και υιοθέτησης εκ μέρους της μια «ταυτότητας διαμαρτυρίας», ως αντίδραση στις δυτικές κοινωνίες που δεν τους αποδέχονται. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος. Όσο μεγαλύτερη είναι η επιφυλακτικότητα της Ευρώπης απέναντι στους Μουσουλμάνους που κατοικούν στο έδαφός της, τόσο περισσότερο αυτοί θα στρέφονται προς το Ισλάμ, με αποτέλεσμα να αυξάνεται συνεχώς η απομόνωσή τους και να δημιουργούνται όλο και μεγαλύτερα προσχώματα στην ενσωμάτωσή τους.

Στην Ελλάδα για παράδειγμα επίσημοι λατρευτικοί χώροι για τους Μουσουλμάνους υπάρχουν μόνο στη Δυτική Θράκη, στη Ρόδο και στην Κω και προορίζονται να καλύψουν τις ανάγκες του μουσουλμανικού πληθυσμού των περιοχών αυτών. Ως αποτέλεσμα έχουν δημιουργηθεί, στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις, πολλά άτυπα τζαμιά, τα οποία λειτουργούν χωρίς έλεγχο και κρατική άδεια και χωρίς να πληρούν βασικούς όρους ασφαλείας και υγιεινής. Η κατασκευή τζαμιού και μουσουλμανικού νεκροταφείου στην Αθήνα είναι πάγιο αίτημα των Μουσουλμάνων της Ελλάδας και παρόλο που έχει υπάρξει πολιτική απόφαση για την κατασκευή τους από το 2006 (Ν. 3512/2006) κανένα από τα δύο έργα δεν έχει ολοκληρωθεί μέχρι σήμερα. Η ελληνική κοινωνία και η πολιτεία αντιλαμβάνονται το Ισλάμ ως κάτι ξένο και μη συμβατό με τα ελληνικά δεδομένα. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην αθρόα έλευση Μουσουλμάνων μεταναστών και στην ισχυρή χριστιανική θρησκευτική ταυτότητα των Ελλήνων, καθώς η ορθόδοξη πίστη αποτέλεσε βασικό συστατικό στοιχείο του αυτοπροσδιορισμού των Ελλήνων.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Μουσουλμάνοι δημιουργούν μια δυναμική συσπείρωσή τους γύρω από το Ισλάμ, ριζοσπαστικοποίησή τους και υιοθέτησης μιας ταυτότητας διαμαρτυρίας. Δυστυχώς δεν μπορούμε να αποκλείσουμε την πιθανότητα να υπάρχουν και στην Ελλάδα τα στοιχεία εκείνα, τα οποία επιτρέπουν και αιτιολογούν την εδραίωση ενός φονταμενταλισμού, που θα είναι το αποκούμπι όλων αυτών Μουσουλμάνων μεταναστών. Παράλληλα, ελλοχεύει ο κίνδυνος να συνδεθούν τα θρησκευτικά αιτήματα με τα κοινωνικά, να θεωρηθεί, δηλαδή, ότι οι κακές συνθήκες διαβίωσης των Μουσουλμάνων μεταναστών και οι τυχόν διακρίσεις σε βάρος τους οφείλονται στο θρήσκευμά τους.

1.7. Αντιμετώπιση Παράτυπης Μετανάστευσης

Για την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης η Ε.Ε. έχει θεσπίσει μέτρα και φορείς προκειμένου να αντιμετωπιστεί η αθρόα προσέλευση των μεταναστών στα Κ.Μ. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνεται η προσπάθεια αντιμετώπισης των βαθύτερων αιτιών της κρίσης καθώς και η σημαντική αύξηση της ανθρωπιστικής βοήθειας στους ανθρώπους που την χρειάζονται. Όμως ο βασικός κορμός των μέτρων αφορά μέτρα καταστολής και ελέγχου τα οποία δεν έχουν επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα και έχουν αμφισβητηθεί έντονα.

α) Η Συνθήκη του Σένγκεν (Schengen)²⁴

Αφορά τη «σταδιακή κατάργηση των ελέγχων στα κοινά - εσωτερικά σύνορα, μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας», θεσπίστηκε το 1985 και εφαρμόστηκε πιλοτικά από ορισμένες χώρες της Ε.Ε. μέχρι το 1990. Από το 1999 και έπειτα βρίσκεται σε ισχύ δημιουργώντας τη ζώνη Σένγκεν στην οποία εφαρμόζεται καθεστώς ελεύθερης κυκλοφορίας για όλους τους πολίτες της Ε.Ε. Καταργούνται οι έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα και μεταφέρονται στα εξωτερικά σύνορα (επίγεια, θαλάσσια, αερολιμενικά) όπου και ενισχύονται (Άρθρα 2-6). Δεν καταργούνται τα ίδια τα σύνορα, ούτε ο έλεγχος των αλλοδαπών στον οποίο μπορεί να προβεί το κάθε κράτος μέσα στο εθνικό του έδαφος (Άρθρα 19-23). Όταν, ωστόσο, η δημόσια τάξη ή η εθνική ασφάλεια το επιβάλλουν, κάποιο Κ.Μ. μπορεί να επαναφέρει τους συνοριακούς του ελέγχους για εύλογο χρονικό διάστημα ή και περαιτέρω μετά από έγκριση της Ε.Ε. (Άρθρο 2. Παρ 2.). Τη χρήση των άρθρου αυτού επικαλέστηκε η Γαλλία ώστε να κλείσει τα σύνορά της

²⁴ 1999/435/Ε.Ε.

το 2015 μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις στο Παρίσι. (https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%80%CE%B9%CE%B8%CE%AD%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82_%CF%84%CE%B7%CF%82_13%CE%B7%CF%82_%CE%9D%CE%BF%CE%B5%CE%BC%CE%B2%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85_2015_%CF%83%CF%84%CE%BF_%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B9) Περαιτέρω μέτρα αφορούν την ενίσχυση της δικαστικής (Άρθρα 48,49) και αστυνομικής συνεργασίας, (Άρθρα 39-41) με δικαιώματα διασυνοριακών παρακολουθήσεων και συνεχούς καταδίωξης εντός των Κ.Μ, τα οποία αφορούν και τους μετανάστες, και τη δημιουργία του συστήματος πληροφόρησης για την ανταλλαγή δεδομένων (SIS) Shengen Information System. (Άρθρα 92-101)

Πρόκειται για ένα κοινό σύστημα πληροφοριών το οποίο παρέχει τη δυνατότητα στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να έχουν στη διάθεση τους πίνακες καταχωρήσεων προσώπων και αντικειμένων κατά τη διενέργεια συνοριακών ελέγχων και διαπιστώσεων. Σκοπός της λειτουργίας του συστήματος είναι η προστασία της δημόσιας τάξης και ασφάλειας και σε αυτό καταγράφονται τόσο τα αναζητούμενα πρόσωπα (διωκόμενοι, εξαφανισμένοι ενήλικες και ανήλικοι κ.λπ.), όσο και τα αναζητούμενα οχήματα ή αντικείμενα, όπως έγγραφα ταυτότητας, άδειες κυκλοφορίας οχημάτων και πινακίδες αριθμού κυκλοφορίας που έχουν κλαπεί ή απολεσθεί. Το εν λόγω σύστημα πληροφοριών το 2007 αναβαθμίστηκε σε (SIS II)²⁵ με την δυνατότητα της άμεσης ταυτοποίησης των υπηκόων τρίτων χωρών, ακόμα και χωρίς την λήψη αποτυπωμάτων, ώστε να τους αρνείται η είσοδος στην Ένωση ή να τους απαγορεύεται η παραμονή τους σε αυτή. Αρκεί η καταχώρηση των στοιχείων του ατόμου από κάποιο Κ.Μ. ύστερα από απόφαση δικαστηρίου ή άλλης διοικητικής αρχής, βάσει ατομικής αξιολόγησης. Η ταυτοποίηση καταχωρίζεται όταν η απόφαση στηρίζεται σε απειλή της δημόσιας τάξης ή της δημόσιας ασφάλειας ή για την εθνική ασφάλεια που μπορεί να αποτελεί η παρουσία υπηκόου τρίτης χώρας στην επικράτεια κράτους μέλους. Η ταυτοποίηση μπορεί επίσης να καταχωριστεί όταν η απόφαση στηρίζεται στο γεγονός ότι έχουν ληφθεί για τον εν λόγω υπήκοο μέτρα απομάκρυνσης.

β) Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (FRONTEX)²⁶

²⁵ 2007/533 E.E.

²⁶ 2004/2007 E.E.

Ο Οργανισμός συστήθηκε το 2004 με σκοπό τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών. Συντονίζει την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, επικουρεί τα κράτη μέλη στην εκπαίδευση των εθνικών συνοριακών φυλάκων, μεταξύ άλλων με την καθιέρωση κοινών προδιαγραφών εκπαίδευσης και πραγματοποιεί αναλύσεις γενικών και ειδικών κινδύνων. Παρακολουθεί τις εξελίξεις των ερευνών στον τομέα του ελέγχου και της επιτήρησης και συνδράμει τα κράτη μέλη με υλικά μέσα επιτήρησης και προσωπικό όπου απαιτείται. Για την εκπλήρωση της αποστολής του μπορεί να συνεργάζεται με την EUROPOL²⁷, τις αρμόδιες αρχές τρίτων χωρών και διεθνείς οργανισμούς που είναι αρμόδιοι για θέματα που άπτονται των επιχειρησιακών του αρμοδιοτήτων.

γ) Το σύστημα πληροφόρησης για τις βίζες VIS (Visa Information System) ²⁸

Το σύστημα υιοθετήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος της Χάγης και πρόκειται για εφαρμογές που επιτρέπουν την ανταλλαγή στοιχείων μεταξύ των κρατών μελών, μέσω του οποίου οι εξουσιοδοτημένες εθνικές αρχές μπορούν να εισάγουν και να ενημερώνουν στοιχεία για τις θεωρήσεις και να τα συμβουλευούνται ηλεκτρονικά. Στο σύστημα αυτό καταγράφονται και τα στοιχεία όσων κατέχουν ή αιτούνται ευρωπαϊκή τουριστική βίζα.

δ) Συνεργασία με τις χώρες προέλευσης

Στα πλαίσια της αντιμετώπισης της παράνομης μετανάστευσης η Ένωση έχει συνάψει συμφωνίες επανεισδοχής με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών. Στο ίδιο πνεύμα γίνεται προσπάθεια να εντατικοποιηθεί η συνεργασία με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης των μεταναστών προς το σκοπό άσκησης μιας αποτελεσματικής ευρωπαϊκής πολιτικής στον τομέα της μετανάστευσης. Η συνεργασία με τις τρίτες χώρες καθιερώνεται προκειμένου να βελτιωθεί η ικανότητα των χωρών αυτών στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών και στην προστασία των προσφύγων, να περιοριστεί η παράτυπη μετανάστευση, να υπάρξει ενημέρωση για τις νόμιμες οδούς μετανάστευσης, να λυθούν τα προβλήματα των προσφύγων, να ενισχυθεί η ποιότητα ελέγχου των συνόρων τους και να υπάρξει ενασχόληση με το ζήτημα της επιστροφής των μεταναστών.

²⁷ Υπηρεσία πληροφοριών σε ζητήματα εγκληματικής φύσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

²⁸ 2004/512 E.E.

Στα πλαίσια αυτά υπογράφηκε μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας στις 18 Μαρτίου 2016 η συμφωνία επιστροφής των παράτυπων μεταναστών που εισέρχονται στην χώρα μας, μέσω των κοινών μας συνόρων, στην Τουρκία. Τα σημαντικότερα μέτρα της συμφωνίας αυτής που αφορούν το μεταναστευτικό ζήτημα και ενδιαφέρουν άμεσα την Ελλάδα είναι: α) η άμεση επιστροφή όλων των παράτυπων μεταναστών, που βρίσκονται στα Ελληνικά νησιά στην Τουρκία β) η δέσμευση της Τουρκίας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για να αποτρέψει το άνοιγμα νέων μονοπατιών παράτυπης μετανάστευσης και γ) η λήψη άμεσων και αυστηρών μέτρων κατά των διακινητών από την πλευρά της Τουρκίας. Ωστόσο η συμφωνία αυτή δεν απέδωσε τα αναμενόμενα εφόσον χρησιμοποιείται από την εξωτερική πολιτική της γείτονας χώρας ως μοχλός πίεσης ενάντια στην Ελλάδα και την Ε.Ε. Χαρακτηριστικό είναι το δημοσίευμα της ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ την 08/06/18 που χαρακτηρίζει την συμφωνία αυτή ως «Ελάχιστα Αποδοτική». Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι το 2016 επεστράφησαν στην Τουρκία 1.183 αλλοδαποί, το 2017 επεστράφησαν 21 και το 2018 (μέχρι τον Ιούνιο) έχουν επιστρέψει μόλις 5. (<http://www.kathimerini.gr/968325/article/epikairothta/politikh/prosfygiko-elaxista-apodotikh-h-symfwnia-ee---toyrkias>)

ε) Δημιουργία Κέντρων Κράτησης (hotspots)

Η ΕΕ έχει παράσχει στήριξη στις χώρες που είναι «πύλες εισόδου» για να δημιουργήσουν κέντρα κράτησης των παράτυπων μεταναστών και των αιτούντων ασύλου. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν σταλεί εμπειρογνώμονες στις χώρες αυτές, από άλλα κράτη μέλη για να βοηθήσουν στον έλεγχο, την ταυτοποίηση και την καταχώριση των ατόμων που φτάνουν και για να τους ενημερώνουν σχετικά με το δικαίωμά τους να υποβάλουν αίτηση για διεθνή προστασία.

1.8. Κέντρα Κράτησης υποδοχής μεταναστών

Τα κράτη μέλη της Ευρώπης, που αποτελούν χώρες εισόδου, διαθέτουν συστήματα για την υποδοχή των αιτούντων άσυλου τα οποία φιλοξενούν σχεδόν το σύνολο των ατόμων αυτών. Ιδιαίτερα οι δομές που βρίσκονται στην Ελλάδα και την Ιταλία, αγωνίζονται να αντιμετωπίσουν τον αριθμό των ατόμων που έπρεπε να φιλοξενούν, αν και ο αριθμός αυτός έχει ξεπεραστεί κατά πολύ. Τα συστήματα στέγασης των αιτούντων άσυλο διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Σε ορισμένες χώρες υπάρχουν καλά ανεπτυγμένα και εκτεταμένα συστήματα στέγασης (όπως στην Ισπανία), ενώ σε άλλες χώρες (όπως η χώρα μας) τα συστήματα καταλύματος είναι

λιγότερο ανεπτυγμένα ή και ανεπαρκή. Από την στιγμή όμως που κάποιος μετανάστης λάβει διεθνή προστασία (καθεστώς πρόσφυγα ή άλλη μορφή προστασίας), υπάρχει η ευρεία τάση να του επιτρέπεται η πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης, παροχές κοινωνικής πρόνοιας και κοινωνική ή ιδιωτική κατοικία υπό ενοικίαση, με χρήματα επιδοτούμενα από την Ε.Ε.

Στην Ελλάδα σύμφωνα με στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, μέχρι το δεύτερο εξάμηνο του 2016 λειτουργούσαν πενήντα τέσσερις (54) δομές και χώροι φιλοξενίας προσφύγων. Από αυτές επτά (7) βρίσκονται στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου (Λέσβο, Χίο, Σάμο, Λέρο και Κω) εκ των οποίων οι δύο (2) είναι άτυπες δομές (Ρόδο, Κάλυμνο) και σαράντα επτά (47) στην ηπειρωτική Ελλάδα. Τα ποσοστά πλήρωσης των μεγαλύτερων κέντρων κράτησης στην χώρα μας παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1-5 Ποσοστά πλήρωσης κέντρων κράτησης. Ο πίνακας κατασκευάστηκε από το συγγραφέα με στοιχεία από το (ΙΤΑ Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 2016, σελ. 11,12).

Πληρότητα (επί τοις %)					
Περιφέρεια Αττικής	Ποσοστό	Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	Ποσοστό	Νησιά	Ποσοστό
Λαύριο	217,6	Καβαλάρι	235,9	Λέσβος	115,7
Αγ. Ανδρέας	155,8	Πολύκαστρο	163,4	Χίος	227,2
Ελαιώνας	152,5	Χέρσο	159,6	Σάμος	127,4
		Δερβένι	132		
		Κορδελιό	127,4		
		Τρεις άτυπες δομές (Εύζωνοι (2) και Νέα Καβάλα (1) στις οποίες διαμένουν περίπου 5.000 πρόσφυγες			

Στην γενική τους κατάσταση οι ανωτέρω δομές φιλοξενίας αντιμετωπίζουν μείζονα προβλήματα, με τα πιο σημαντικά να είναι: η ανεπάρκεια των υποδομών διαμονής (οι περισσότεροι φιλοξενούνται σε σκηνές), ο περιορισμένος αριθμός κοινόχρηστων χώρων, ελλείψεις στις παρεχόμενες υπηρεσίες υγείας, υγιεινής και συμβουλευτικής υποστήριξης καθώς

και απουσία υποστηρικτικών μηχανισμών για την αντιμετώπιση και την πρόληψη περιπτώσεων βίας και διαπληκτισμών μεταξύ των φιλοξενουμένων (ΙΤΑ, 2016. σελ. 8-14). Είναι ενδεικτική η δήλωση του Γενικού Γραμματέα της Διεθνούς Αμνηστίας Κου Κούμι Ναϊντού που επισκέφτηκε τη δομή φιλοξενίας στην Μόρια την 5 Οκτωβρίου 2018 ο οποίος χαρακτήρισε την κατάσταση ως «σοκαριστική και αποτρόπαια» (<https://www.newsbeast.gr/greece/arthro/4051783/i-katastasi-sti-moria-einai-sokaristiki-kai-apotropaia>). Πρόσφατα ο ΔΟΜ (Οκτ. Νοε. Δεκ 2018) σε μια προσπάθεια αποσυμφόρησης της παραπάνω κατάστασης, προσέφερε προσωρινή στέγαση σε ξενοδοχεία, για περισσότερους από 2.500 ευάλωτους πρόσφυγες (Γυναίκες και Παιδιά) προερχόμενους από τα Νησιά του ΒΑ Αιγαίου. (<https://www.amna.gr/home/article/316166/DOM-Prosorini-stegasi-se-perissoterous-apo-2500-eualotous-metanastes-kai-prosfuges>)

Κεφάλαιο 2. Ιδιαίτερα Χαρακτηριστικά Ισλαμιστών Μεταναστών

Όλοι οι μετανάστες, ανεξάρτητα από τα αίτια που τους οδηγούν στη λύση της μετανάστευσης, μεταφέρουν μαζί τους και στοιχεία που αφορούν τον πολιτισμό και την κουλτούρα του τόπου τους. Στοιχεία όπως η θρησκεία ή και ακόμα ο τρόπος ένδυσης ή συμπεριφοράς είναι αυτά που μπορούν να τους βοηθήσουν ή να δράσουν αποτρεπτικά, όχι μόνο για την κοινωνική ένταξή τους στις νέες περιοχές, αλλά και στον ολοκληρωτικό αποκλεισμό τους.

2.1. Θρησκεία

Ισλαμιστής ή Μουσουλμάνος (muslim), ονομάζεται ο ακόλουθος της θρησκείας του Ισλάμ, ο πιστός στη διδασκαλία του Μωάμεθ. Το Ισλάμ είναι μονοθεϊστική θρησκεία που εμφανίστηκε τον 7ο μ.Χ. αιώνα, στην οποία διακρίνονται δύο μεγάλα δόγματα, οι Σουνίτες και οι Σίιτες. Πέραν αυτών, αλλά και εντός του Σουνιτικού δόγματος, υπάρχει πληθώρα δογμάτων που οι απόψεις τους εκτείνονται σε ολόκληρο το φάσμα των ερμηνειών, από τις πιο αναθεωρητικές έως τις πιο σκληροπυρηνικές.

Εν τούτοις, το Ισλάμ δεν είναι μονάχα θρήσκευμα αλλά και πολιτική και πολιτισμός, δεν υπάρχει διαχωρισμός πνεύματος και ύλης. Η θρησκεία και η κοινωνική οργάνωση είναι συνδεδεμένα σε ένα σώμα εφόσον, σύμφωνα με την Ισλαμική διδασκαλία, θρησκεία και κράτος ταυτίζονται. Ο Μωάμεθ δεν ήταν μόνο ο προφήτης του Θεού αλλά και ο αρχηγός της κοινότητας από πολιτική άποψη.

(<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CF%83%CE%BB%CE%AC%CE%BC>).

Το ισλαμικό κράτος είναι θεοκρατικό και σκοπός του είναι, μέσα από την τήρηση του θεοκρατικού νόμου να οδηγήσει τους ανθρώπους στην ευδαιμονία, την αιώνια ειρήνη και τον παράδεισο. Επίσης, είναι καθήκον του κράτους να φροντίζει για τη λατρεία του Θεού, την εξάπλωση της πίστης, και την υπακοή των πιστών. Το πολιτικό Ισλάμ λειτουργεί περισσότερο ως πολιτικός ρυθμιστής παρά ως θρησκευτικό πρόσταγμα και βασικό χαρακτηριστικό του είναι ο πανισλαμισμός, με απώτερο σκοπό την ένωση ή τη συμμαχία των μουσουλμανικών κρατών εναντίον των δυτικών ιδεών.

Το Ισλάμ τείνει να μεταβληθεί από θρησκεία σε ιδεολογία αντιπαράθεσης με τη Δύση από τους φονταμενταλιστές μουσουλμάνους οι οποίοι έχουν διαστρεβλώσει βασικές ισλαμικές έννοιες και νόμους ώστε να δικαιολογήσουν το μένος τους ενάντια στον Δυτικό τρόπο ζωής. Η τυπολατρική εμμονή τους για επιστροφή στην Ισλαμική παράδοση, η απαίτησή τους για κάθαρση και αποκατάσταση και η πεποίθησή τους ότι αποτελούν ένα είδος κριτή, τους έχουν οδηγήσει στην υιοθέτηση βίαιων αντιδράσεων και συμπεριφορών. Η φονταμενταλιστική «ισλαμική τρομοκρατία» έχει υιοθετήσει τις πιο ακραίες εκδοχές της Σαρία²⁹ και εφαρμόζει την τζιχάντ, τον «ιερό πόλεμο».

Σαρία (sharia)

Η Σαρία παρόλο που μεταφράζεται ως «ισλαμικός νόμος», είναι μια σειρά από αρχές, τις οποίες πρέπει να ακολουθούν οι νόμοι που θεσπίζει το μουσουλμανικό κράτος. Η Σαρία είναι αιώνια ενώ οι νόμοι μπορεί να εξελιχθούν (στα πλαίσια της Σαρία). Κάποια μουσουλμανικά κράτη που αυτοανακηρύχτηκαν ισλαμικά, διακήρυξαν την εφαρμογή της Σαρία. Αυτό όμως που εφαρμόζουν περισσότερο είναι ποινές, όπως μαστιγώματα και ακρωτηριασμοί. Οι ποινές αυτές είναι «εξωτερικό όριο» του νόμου και πρέπει να εφαρμόζονται εξαιρετικά, εφόσον έχουν επιτευχθεί πρώτα άλλοι στόχοι, όπως η κατανομή του πλούτου και η κοινωνική δικαιοσύνη. Έτσι στην πραγματικότητα έχουμε κράτη που δρουν ενάντια στις αρχές του Ισλάμ αλλά επικαλούνται τη θρησκεία αυτή (οξύμωρο!) για να δικαιολογήσουν την εξουσία κάποιων προσώπων ή του στρατού. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η Σαρία εφαρμόζεται μόνο στην Ελληνική Θράκη όπου οι Μουσουλμάνοι Έλληνες έχουν τη δυνατότητα να προσφύγουν στο ιεροδικείο για υποθέσεις γάμου, διαζυγίου, διατροφών, κηδεμονιών και ισλαμικών διαθηκών. Στη Βρετανία επίσης υπάρχουν τα "Συμβούλια Σαρία" (Islamic Sharia Councils) όπου μουσουλμάνοι μπορούν να ζητήσουν συμβουλές για θρησκευτικά θέματα και πιστοποιητικά ισλαμικού διαζυγίου. (<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B1%CF%81%CE%AF%CE%B1>)

Τζιχάντ (jihad)

Η έννοια του τζιχάντ είναι προσαρμόσιμη και εύπλαστη ανάλογα με τις επιδιώξεις των ισλαμιστικών οργανώσεων. Σύμφωνα με μία ερμηνεία, σημαίνει «κατευθυνόμενος αγώνας» και μπορεί να πάρει διάφορες μορφές. Στην Ισλαμική παράδοση αναφέρεται πως «η υπέρτατη

²⁹ Με τον όρο Σαρία ή Ισλαμικός Νόμος εννοείται ο ισλαμικός θρησκευτικός κώδικας διαβίωσης.

τζιγάντ είναι εναντίον του εαυτού μας», με άλλα λόγια εναντίον των επιθυμιών, του εγωισμού και της πλεονεξίας. Μπορεί να λάβει και τη μορφή του αγώνα κατά της καταπίεσης, άρα είναι κάτι πολύ ευρύτερο από τον «ιερό πόλεμο». Όμως, η έννοια δεν μπορεί να είναι επιθετικός πόλεμος ή πόλεμος για κατάκτηση εδαφών ή επιβολή ορισμένου πολιτικού καθεστώτος. Πρέπει να ασκείται με αυστηρή τήρηση των ηθικών ισλαμικών κανόνων με την έννοια ότι δεν πρέπει να προξενεί κακό σε αθώους, γυναικόπαιδα και άοπλους, και δεν πρέπει να καταστρέφει το περιβάλλον ή τόπους λατρείας άλλων θρησκειών. Άρα, η τοποθέτηση βομβών και η ομηρία ή η δολοφονία αθώων ανθρώπων είναι καταδικαστέες ενέργειες από το αυθεντικό Ισλάμ. (Μακρής, 2012. σελ. 320)

2.2. Πολιτισμός – Κουλτούρα – Ταυτότητα

Οι μεταναστευτικές κινήσεις στο εσωτερικό των χωρών υποδοχής προκαλούν σε πολλούς πολίτες αβεβαιότητα και αγανάκτηση. Αφήνουν να εμφανισθούν αισθήματα απειλής και συγκεχυμένου φόβου. Αν και πολλοί «ξένοι» έχουν ενταχθεί στις κοινωνίες αυτές, οι σχέσεις μεταξύ των «ντόπιων» και «ξένων» χαρακτηρίζονται, αρκετά συχνά, από εχθρότητα, βία και μίσος. Η ύπαρξη και η λειτουργία του εθνικού κράτους είναι το δομικό χαρακτηριστικό που δημιουργεί τις κοινωνικές ομάδες με βάση το κριτήριο της εθνικότητας. Ο χωρισμός «εμείς - αυτοί», «γηγενείς - ξένοι» ενισχύεται από το κράτος εφόσον «εμείς» ταυτιζόμαστε με τους δικούς μας κανόνες, τρόπους συμπεριφοράς ή και σύμβολα. Η πίστη στα κοινά γνωρίσματα όπως: κουλτούρα, γλώσσα, Ιστορία, θρησκεία, είναι θεμελιώδης. Η κοινή αυτή πίστη αποτελεί την αιτία της άρνησης αυτών, οι οποίοι είναι, λαμβάνουν θέση ή τοποθετούνται έξω από την κοινότητα. Πλέον στις «πολυπολιτισμικές» κοινωνίες, που βρίσκονται υπό «μεταναστευτική πίεση» και στις οποίες ζουν διάφορες εθνοτικές-πολιτισμικές ομάδες, πρέπει το «όνειρο» μιας εθνικά ομοιογενούς κοινωνίας να ξεχασθεί και να αναγνωρισθεί η εθνοτική - πολιτισμική πολλαπλότητα. Σεβασμός και αναγνώριση των πολιτισμικών στοιχείων μιας άλλης κουλτούρας δεν σημαίνει βεβαίως αποδοχή, χωρίς κριτική, όλων των κανόνων αυτής της κουλτούρας και η αναζήτηση κοινών κριτηρίων εκτίμησης θεωρείται αναγκαία. Η «ολοκληρωτική» μη αναγνώριση των πολιτισμικών στοιχείων της κάθε κουλτούρας είναι που οδηγεί στην εθνικιστική έξαρση και το φονταμενταλισμό και όχι η αναγνώριση των στοιχείων αυτών που καθιστούν τα άτομα ικανά να συμμετέχουν ενεργά στο σύγχρονο κράτος. (Πανταζής, σελ. 1-4)

Κουλτούρα

Η έννοια της κουλτούρας είναι, κατά κάποιο τρόπο αναγκαία, καθώς παρέχει την πιο ικανοποιητική απάντηση στο ερώτημα σχετικά με τη διαφορά μεταξύ των λαών. Η φύση, στον άνθρωπο, ερμηνεύεται εξ ολοκλήρου μέσω της κουλτούρας. Ακόμη και οι ανθρώπινες λειτουργίες που αντιστοιχούν σε φυσιολογικές ανάγκες διαμορφώνονται από την κουλτούρα και οι κοινωνίες δεν δίνουν ακριβώς τις ίδιες απαντήσεις σ' αυτές τις ανάγκες. Η κουλτούρα σχετίζεται με την ψυχή, με την ιδιοφυία ενός λαού και εμφανίζεται ως ένα σύνολο καλλιτεχνικών, διανοητικών και ηθικών κατακτήσεων, που συνιστούν την κληρονομιά του έθνους, η οποία θεωρείται άπαξ διά παντός κεκτημένη. Αυτό όμως δεν συνεπάγεται ότι η κουλτούρα μιας κυρίαρχης ομάδας καθορίζει το χαρακτήρα της κουλτούρας των ομάδων που μειοψηφούν, όπως είναι οι μετανάστες. Στον σύγχρονο κόσμο, οι μειονότητες έχουν συνδεθεί αμετάκλητα με την διεκδίκηση της προστασίας τους από την κυριαρχία της ηγεμονικής κουλτούρας. Πρόκειται για διακριτές σε σχέση με τον κυρίαρχο πληθυσμό ή το ευρύτερο σύνολο κοινωνικές ομάδες που διαχωρίζονται εξαιτίας των διαφορετικών εθνοτικών, θρησκευτικών ή γλωσσικών χαρακτηριστικών τους, στοιχεία που κληροδοτούνται στα μέλη μιας κοινότητας, περισσότερο ως αποτέλεσμα του πεπρωμένου παρά συνειδητών επιλογών. (Cuche, 2001. σελ. 11-15)

Ταυτότητα

Η Κουλτούρα συνδέεται συχνά με έναν άλλο όρο, «την ταυτότητα», εντούτοις δεν μπορούν να συγχέονται ανεπιφύλακτα. Η κουλτούρα σχετίζεται, κατά ένα μεγάλο μέρος, με ασυνείδητες διαδικασίες ενώ η ταυτότητα παραπέμπει σ' έναν κανόνα ένταξης αναγκαστικά συνειδητό. Ο όρος παραπέμπει στα σημαντικότερα χαρακτηριστικά αυτοπροσδιορισμού ενός ατόμου ή μιας ομάδας. Εκεί που τα άτομα είναι συνδεδεμένα με ισχυρούς οικογενειακούς δεσμούς και οι σχέσεις καθορίζονται από αυστηρές κοινωνικές ιεραρχίες συνήθως δεν υπάρχουν λόγοι αμφισβήτησης της ταυτότητας του ατόμου. Όταν όμως οι παραδοσιακές δομές καταρρίπτονται, όπως στην περίπτωση των μεταναστών, τότε αναδύονται τα ερωτήματα περί της ταυτότητας του ατόμου. Η ταυτότητα τότε αποτελεί κάτι το οποίο πρέπει να κατακτηθεί, κάτι που δεν είναι δεδομένο. Στην γνωστή μελέτη του με τίτλο *Politics of Recognition* ο Charles Taylor (1994) γράφει χαρακτηριστικά, σχετικά με τη διαμόρφωση της ταυτότητας, ότι η ταυτότητα του ατόμου είναι η πραγμάτωση του εαυτού του μέσα από το πρίσμα των

υποκειμενικών του σχέσεων. Η αναγνώριση από τους άλλους είναι καθοριστική για την απόκτηση μιας θετικής εικόνας για τον εαυτό και την ταυτότητα του ατόμου. Η ταυτότητα των λιγότερο ευνοημένων ατόμων ή ομάδων βρίσκεται συνεχώς απειλούμενη και τα άτομα αυτά, ανεξαρτήτως από τις δεσμεύσεις τυπικής ισότητας των ανθρώπων, βρίσκονται σε μειονεκτική θέση σε σχέση με άλλους. (Βέικου, 2015. σελ. 77)

Η ταυτότητα διαμορφώνεται κατά τη διάρκεια της εφηβείας και της αναδυόμενης ενηλικίωσης και αναλύεται στην σχεσιακή και την κοινωνική μας ταυτότητα. Η σχεσιακή ταυτότητα ορίζεται εντός του διαπροσωπικού χώρου της οικογένειας, των φίλων και των ρόλων που κάποιος αποκτά στο ευρύτερο σύστημα. Η κοινωνική ταυτότητα αναφέρεται στην ταύτιση των ανθρώπων με ομάδες και κοινωνικές κατηγορίες, συμπεριλαμβανομένης της εθνικότητας και της θρησκείας. Κάθε ομάδα διαθέτει μία ταυτότητα που αντιστοιχεί στον κοινωνικό ορισμό της, ο οποίος επιτρέπει να την τοποθετήσουμε μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Η κοινωνική ταυτότητα είναι ταυτόχρονα εγκλεισμός και αποκλεισμός: ταυτοποιεί την ομάδα και παράλληλα την διακρίνει από τις άλλες ομάδες οδηγώντας στο στιγματισμό των μειονοτικών ομάδων. Οι μειονοτικοί, οριζόμενοι ως διαφορετικοί από τους πλειονοτικούς, διαφορετικοί σε σχέση με όσα οι πολλοί ορίζουν, αναπτύσσουν φαινόμενα περιθωριοποίησης και περιφρόνησης του εαυτού τους. Όλη η προσπάθεια των μειονοτικών ομάδων, ιδιαίτερα των Ισλαμικών μεταναστών, συνίσταται όχι τόσο στον καθορισμό της ταυτότητας τους που τους παραχωρείται, αλλά στον τρόπο ώστε να ορίζουν οι ίδιοι την ταυτότητά τους σύμφωνα με τα δικά τους κριτήρια. (Cuche, 2001. σελ. 145-150)

2.3. Δικαιώματα των Μεταναστών και Κοινωνικές Αντιδράσεις

Η μεγαλύτερη πρόκληση για «πολυπολιτισμικές» κοινωνίες είναι η αποδοχή των πολιτισμικών διαφορών χωρίς να παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Να βρεθεί ένας λειτουργικός συμβιβασμός, τόσο για το εθνικό κράτος, τη χώρα υποδοχής, όσο και για τους μετανάστες, ανάμεσα στα ίσα δικαιώματα και στο δικαίωμα στη διαφορετικότητα. Δυστυχώς σε κάποιες χώρες της Ε.Ε. όπως και στην Ελλάδα, η αναγνώριση των δικαιωμάτων απέχει από την εφαρμογή τους στην πράξη. Ιδιαίτερα για τους έγκλειστους μετανάστες και αιτούντες άσυλο που φιλοξενούνται στα κέντρα κράτησης με τις συνθήκες διαβίωσης που προαναφέρθηκαν.

Σύμφωνα με τις έρευνες του Ευρωβαρόμετρου, ήδη από το 2009 οι διακρίσεις με βάση την εθνικότητα είναι η συχνότερα αναφερόμενη μορφή διακρίσεων στο πλαίσιο της Ένωσης. Ειδικότερα, τα ποσοστά στην Ε.Ε. όσων θεωρούν ότι οι διακρίσεις που βασίζονται στην εθνικότητα είναι διαδεδομένες ανέρχονται σε 61%, με τα σημαντικότερα ευρήματα των ερευνών να εστιάζονται κυρίως σε θέματα που αφορούν:

- Σε διακρίσεις λόγω εθνικής ή φυλετικής καταγωγής σε βασικούς τομείς της καθημερινής ζωής, ιδιαίτερα στον τομέα της εργασίας και της εκπαίδευσης.
- Σε διαδεδομένες πρακτικές διακριτής μεταχείρισης από τα αστυνομικά όργανα λόγω εθνικής ή φυλετικής καταγωγής.
- Στη μη επίγνωση των δικαιωμάτων και της σχετικής νομοθεσίας από τους μετανάστες και στην έλλειψη ενημέρωσής τους.
- Στη μη καταγραφή των περιστατικών φυλετικών διακρίσεων και ρατσιστικών εγκλημάτων από τους επίσημους μηχανισμούς της ποινικής δικαιοσύνης.

Το αντίστοιχο ποσοστά για την Ελλάδα καταγράφεται σε πολύ υψηλότερο επίπεδο γύρω στο 71%. Η πλειονότητα των Ελλήνων πολιτών θεωρεί ότι η είσοδος και η παρουσία των μεταναστών στη χώρα αποτελεί μια συνεχή «απειλή» για τους πολίτες και την ποιότητα ζωής στην Ελλάδα. Η ραγδαία αύξηση του αριθμού των μεταναστών κατά τα τελευταία χρόνια, έχει ενεργοποιήσει αμυντικούς ανακλαστικούς μηχανισμούς, οι οποίοι σχετίζονται με τη συγκρότηση της εθνικής ταυτότητας και τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής πολιτικής κουλτούρας. Παράλληλα η όξυνση των εσωτερικών πολιτικών και κοινωνικών προβλημάτων, που συνδέονται κυρίως με την οικονομία, έχουν δημιουργήσει μια γενική αίσθηση φόβου, ανασφάλειας και προσωπικής ή συλλογικής απειλής από τους μετανάστες. Παρόμοια προβλήματα διακριτικής μεταχείρισης αναδεικνύονται σε όλους τους τομείς της δημόσιας και ιδιωτικής, οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής και πολιτιστικής ζωής των μεταναστών.

Την κατάσταση επιβαρύνει το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης και την καταπολέμηση των διακρίσεων που παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες ως προς την εμβέλεια, την πληρότητα και την αποτελεσματικότητά του. Υπάρχει σοβαρό ζήτημα ρατσιστικής συμπεριφοράς των εργαζόμενων σε δημόσιους φορείς απέναντι σε μετανάστες με

μεγάλη ευθύνη του κράτους που δρα πρόχειρα και χωρίς σχεδιασμό. Ως αποτέλεσμα να φορτώνει υπερβολικό όγκο εργασίας σε υποστελεχωμένες υπηρεσίες, δεν εκπαιδεύει, δεν ενημερώνει, δεν ευαισθητοποιεί τους υπαλλήλους που έρχονται σε επαφή με μετανάστες/στρίες και δεν βοηθά στην επίλυση του προβλήματος επικοινωνίας με ανθρώπους που δεν γνωρίζουν επαρκώς την ελληνική γλώσσα». (Αφουξενίδης, 2012. σελ. 26-32)

Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα διαπιστώνει διακριτική μεταχείριση των μεταναστών ως προς:

- την κατοχύρωση του δικαιώματος νόμιμης διαμονής και εργασίας.
- την πρόσβαση των μεταναστών και των τέκνων τους στην εκπαίδευση και την επιμόρφωση.
- την πρόσβαση στη δημοκρατική διαδικασία και τη δυνατότητα εμπλοκής των μεταναστών στη διαμόρφωση των δημόσιων πολιτικών που τους αφορούν.
- την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και την κοινωνική πρόνοια.
- την πρόσβαση στη στέγαση με συνθήκες αξιοπρεπούς διαβίωσης.

Γενικότερα υπάρχει μια αρνητική πρόσληψη και εικόνα των μεταναστών που συνοδεύεται από πλήθος αρνητικών σχολείων και αναπαραστάσεων. Προς αυτή την κατεύθυνση συχνά συμβάλλουν και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), που προς χάριν της τηλεθέασης, προβάλλουν τον μετανάστη ως απειλή προς το κοινωνικό σύνολο. Οι επιπτώσεις που έχει μια τέτοια αντιμετώπιση σχετίζονται άμεσα με την κοινωνική απομόνωση, περιθωριοποίηση και αποκλεισμό των μεταναστών. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της ομιλίας του μίσους αποτελεί επομένως μια πρόκληση που αποκτά εκ νέου επείγοντα χαρακτήρα, ιδίως καθώς παρατηρείται μια σταθερή άνοδο του λόγου που προωθεί τις διακρίσεις και ενίοτε ενθαρρύνει το μίσος και τη βία κατά των προσφύγων και των μεταναστών. (ΕΚΚΕ, 2009. σελ.7)

Πλέον τα επεισόδια μεταξύ μεταναστών και πολιτών είναι όλο και πιο συχνά. Χαρακτηριστικά είναι τα επεισόδια που έγιναν στην Λέσβο τον Απρίλιο του 2018 όπου εκατοντάδες μετανάστες από το κέντρο κράτησης της Μόρια, οι οποίοι διεκδικούσαν καλύτερες

συνθήκες διαβίωσης, βρέθηκαν αντιμέτωποι με κατοίκους του νησιού με αποτέλεσμα να υπάρξουν τραυματισμοί και συλλήψεις. Σύμφωνα με την Αστυνομία, μέλη πατριωτικής κίνησης της Λέσβου είχαν επιτεθεί τις προηγούμενες μέρες σε πρόσφυγες και μετανάστες, ωστόσο κανείς δεν συνελήφθη ενώ στη συνέχεια ομάδες νεαρών, κυρίως ακροδεξιών, υπό ιαχές όπως «κάψτε τους ζωντανούς», κάνοντας χρήση ναυτικές φωτοβολίδες, κροτίδες και πέτρες επιτέθηκαν στους μετανάστες. (<http://www.kathimerini.gr/960493/gallery/epikairothta/ellada/se-120-syllhweis-metanastwn-proxwrhse-h-elas-meta-ta-sovara-epeisodia-sth-lesvo>)

Στο ίδιο πνεύμα τον Οκτώβριο του 2018 μετανάστες κατηγορήθηκαν από κατοίκους του Νησιού για την καταστροφή τσιμεντένιου σταυρού που είχε ανεγερθεί πάνω από παραλία την οποία χρησιμοποιούσαν Έλληνες και Μουσουλμάνοι οι οποίοι ενοχλούνταν από την παρουσία του ιερού συμβόλου. (<http://www.newsnowgr.com/article/1199538/mytilini-polites-zitoun-na-mprei-neos-megalyteros-stavros-ekei-pou-gkremisan-ton-proigoumeno.html>)

2.4. Ψυχοσωματική Οργάνωση

Τα διαφορετικά στάδια της εμπειρίας των προσφύγων και μεταναστών με κύρια χαρακτηριστικά την αβεβαιότητα και τον φόβο, δεν θα μπορούσαν να αφήσουν ανεπηρέαστο τα κομμάτι της ψυχικής τους υγείας. Αναμφισβήτητα όλοι οι μετακινούμενοι πληθυσμοί και ειδικά οι πρόσφυγες επιβαρύνονται ψυχικά, καθώς μια τέτοια εμπειρία συνεπάγεται απομάκρυνση από το περιβάλλον, από το κοινωνικό-πολιτισμικό πλαίσιο, από τις συνήθειες ζωής και γενικότερα τον οικείο τους χώρο. Η συχνά βίαιη προσαρμογή στις συνθήκες του τόπου διαμονής, η ματαίωση των προσδοκιών, οι προσωπικοί φόβοι, ο ρατσισμός, και η επίδραση της διαφορετικής κουλτούρας, οδηγούν τους ανθρώπους αυτούς σε απόσυρση, ψυχοκοινωνική μειονεξία και διαταραχή της ψυχικής ισορροπίας τους. Σταδιακά οδηγούνται σε περιθωριοποίηση και ματαίωση και συχνά επιτείνουν την εμφάνιση ψυχοπαθολογίας. Οι συνηθέστερες ψυχικές ασθένειες ή συμπτώματα που έχουν διαγνωσθεί σε μετανάστες, κατά την προσέλευσή τους σε δομές ψυχικής υγείας είναι:

Σχιζοφρένεια: Τα ποσοστά που έχουν καταγραφεί είναι υψηλότερα ιδιαίτερα στους νέους. Οι νέοι μετανάστες επηρεάζονται περισσότερο εξ αιτίας των περιβαλλοντικών και κοινωνικών συνθηκών που βιώνουν. Ως αιτίες αναφέρονται η χαμηλή αυτοεκτίμηση, το χαμηλό

κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο και η πολιτισμική αποστέρηση, που καθιστούν το άτομο ευάλωτο στο στρες που υφίσταται.

Κατάθλιψη και Άγχος: Εξ αιτίας της παράνομης ή ημιπαράνομης κατάσταση των μεταναστών που αποτελεί σοβαρό επιβαρυντικό παράγοντα για την ψυχική τους ισορροπία, διότι υπάρχει συνέχεια αιωρούμενος ο φόβος της απέλασης, της αδυναμίας να τύχουν έννομης προστασίας, αλλά και της απώλειας κοινωνικών προνομίων. Οικονομικά, οικογενειακά αλλά και σεξουαλικά άγχη επιβαρύνουν αντίστοιχα μια κατάσταση που δεν βρίσκει εύκολα διέξοδο εκτόνωσης, αλλά και επίλυσης ή άμβλυνσης. Αναφέρονται επίσης συμπτώματα σωματικού άγχους, πονοκέφαλοι, αϋπνίες, παραισθήσεις, ψευδαισθήσεις, και κατάχρηση ουσιών.

Μετατραυματική Αγχώδης Διαταραχή (PTSD): Είναι μια εξατομικευμένη αντίδραση σε μια τραυματική εμπειρία, ποικίλων μορφών που μπορεί να ξεκινά και πριν ακόμα την μετανάστευση, να επιβαρύνει την όποια προσαρμογή μπορεί να επιδείξει ο μετανάστης και να οδηγήσει σε ψυχοπαθολογικά φαινόμενα. Ειδικά οι πρόσφυγες, προερχόμενοι από βίαιη ή υποχρεωτική μετανάστευση, αναμένεται ότι θα υποφέρουν ιδιαίτερα. Μια άλλη ομάδα επίσης που ενδέχεται να υποστεί έντονα το σύνδρομο της Μετατραυματικής Αγχώδους Διαταραχής είναι παιδιά που είναι μόνα τους ή που περιορίζονται για κάποιο διάστημα σε κρατητήρια αναμονής κατά τη διάρκεια αίτησης ασύλου .

Αυτοκτονία: Η αυτοκτονία αποτελεί τη δραματικότερη εξέλιξη των ψυχικών ασθενειών. Είναι η τελευταία αντίδραση σε μια μεγάλη πυραμίδα συμπτωμάτων, που μπορεί να χαρακτηρίζονται από ανορεξία, διαταραχές ύπνου, αγχώδεις διαταραχές, ευερεθιστότητα κλπ.

Πολλή συχνά, είτε στα πλαίσια των πιο πάνω νόσων είτε ανεξάρτητα, παρατηρείται άγχος αποχωρισμού, παθητικότητα, καταστολή συναισθημάτων, πένθος και θυμός. (Χατζοπουλίδης, 2009) Σύμφωνα με δηλώσεις της Louise Roland – Gosselin από τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα στο CNN Greece τον Σεπτέμβριο του 2018 η ψυχική υγεία των προσφύγων στην Μόρια επιδεινώνεται ραγδαία με τους ανθρώπους να υποφέρουν από κρίσεις άγχους έως παραισθήσεις, ενώ έχουν καταγραφεί περιστατικά όπου παιδιά αποπειρώνται να αυτοκτονήσουν ή παιδιά που έχουν πέσει θύματα βιασμού. (<https://www.cnn.gr/news/ellada/story/146706/viasmoi-apopeires-aytoktonias-via-reportaz-kolafos-toy-al-jazeera-apo-tin-kolasi-tis-morias>)

Κεφάλαιο 3. Ριζοσπαστικοποίηση και Βίαιος Εξτρεμισμός

Τα τελευταία χρόνια, η διαδικασία της ριζοσπαστικοποίησης που οδηγεί στο βίαιο εξτρεμισμό και στην τρομοκρατία έχει λάβει κρίσιμες διαστάσεις. Οι ιδεολογίες που αποτελούν έμπνευση για τις εξτρεμιστικές ομάδες έχουν διευρυνθεί, περιλαμβάνοντας το θρησκευτικά υποκινούμενο εξτρεμισμό καθώς και άλλες μορφές ιδεολογικής υποκίνησης στη βία. Επιπρόσθετα, όλες οι μορφές του εξτρεμισμού παγκοσμιοποιήθηκαν, εκμεταλλευόμενες τις τεχνολογικές δυνατότητες διασύνδεσης, τόσο σε επίπεδο ατομικής επικοινωνίας (ταξίδια, μεταφορές), όσο και στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες (Διαδίκτυο, Κινητή τηλεφωνία). Εντός της ΕΕ, τα Κράτη Μέλη αντιμετώπιζαν μέχρι πρόσφατα μια σειρά σημαντικών προκλήσεων, ιδιαίτερα οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Από τις χώρες αυτές αναχώρησε μεγάλος αριθμός ανθρώπων για τις εμπόλεμες περιοχές, ιδίως τη Συρία και το Ιράκ, όπου έγιναν τρομοκράτες και "αλλοδαποί μαχητές" προσχωρώντας σε ακραίες και βίαιες Ισλαμιστικές οργανώσεις. Εκτός από τη βίαιη δράση τους σε εκείνες τις περιοχές, η απειλή από την επιστροφή των ριζοσπαστικοποιημένων και εμπειροπόλεμων αυτών ατόμων, είναι τεράστια για την ΕΕ, όπως άλλωστε αποδεικνύεται από τις συνεχιζόμενες αιματηρές επιθέσεις στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες.

3.1. Ριζοσπαστικοποίηση – Θρησκευτική Ριζοσπαστικοποίηση

Η ριζοσπαστικοποίηση μπορεί να αποτυπωθεί εννοιολογικά ως μία διαδικασία κατά την οποία άτομα ή ομάδες ατόμων υφίστανται μία ψυχολογικής φύσεως μεταστροφή, η οποία τους οδηγεί στην αποκήρυξη παραδοσιακών - συμβατικών θεωρήσεων και, ταυτόχρονα, στην υιοθέτηση ακραίων - αντισυστημικών πολιτικών, κοινωνικών και θρησκευτικών ιδεολογιών. Δίχως αμφιβολία, η ταύτιση του ατόμου με ένα ριζοσπαστικό αφήγημα δεν πρέπει να ειδωθεί ως διαδικασία που πραγματώνεται εν μία νυκτί. Αντίθετα, πρόκειται για μία σειρά από εσωτερικές διεργασίες - δύσκολο πολλές φορές να διακριθούν με ακρίβεια - μεταξύ των οποίων, συνήθως, μεσολαβούν συγκεκριμένα καταλυτικά γεγονότα. Επίσης, στις περισσότερες εννοιολογικές προσεγγίσεις η διαδικασία της ριζοσπαστικοποίησης περιγράφεται ως το κρίσιμο στοιχείο διαφοροποίησης ανάμεσα στον «ενεργοποιημένο» τρομοκράτη και τη μεγαλύτερη, σαφώς, βάση ακτιβιστών και φίλα προσκείμενων ιδεολογικά προσώπων.

Αν και ο θρησκευτικά υποκινούμενος εξτρεμισμός συναντάται σε μια πληθώρα θρησκειών, η σύγχρονη μορφή του έχει συνδεθεί με το Ισλάμ και συγκεκριμένα με την πολιτική έκφρασή του, τον Ισλαμισμό. Κοινό χαρακτηριστικό του εξτρεμισμού και της διαδικασίας ριζοσπαστικοποίησης -στην οποία υπόκεινται τα μέλη του για να προχωρήσουν, πιθανώς, σε βίαιες πράξεις-, είναι η βίαια προσαρμογή του κόσμου στο μοντέλο που οραματίζονται. Στην προοπτική αυτή, το μέσο έχει λίγη σημασία σε σχέση με την επίτευξη του στόχου της ιδανικής κοινωνίας. Η κοινωνία παρουσιάζεται ως “διεφθαρμένη” ή “αλλοτριωμένη”, ως “παρασυρμένη” τελικά σε έναν τρόπο ζωής που αντιβαίνει στα ιδανικά της εκάστοτε εξτρεμιστικής ιδεολογίας και έτσι, η τρομοκρατική ομάδα, από την άλλη πλευρά, παρουσιάζεται ως ο “αυτόκλητος σωτήρας” ενός παραστρατημένου κόσμου. Υπάρχουν, βέβαια, ουσιαστικές διαφορές ανάμεσα στις ιδεολογίες αυτές και στα αφηγήματα που προσφέρουν, ωστόσο, η τάση τους για βίαιη προσαρμογή της πραγματικότητας στο ιδανικό, η έλλειψη σεβασμού στην ανθρώπινη ζωή ή η θεώρηση της απώλειάς της ως παράπλευρης και ελάσσονος σημασίας, τις κατατάσσει σε μια κοινή κατηγορία, αυτή του εξτρεμισμού.

3.2. Περιθωριοποίηση και Στάδια Ριζοσπαστικοποίησης

Γενικότερα υποστηρίζεται ότι οι δεύτερες γενιές μεταναστών παρουσιάζουν υψηλότερους δείκτες εγκληματικότητας και αυξημένες τάσεις ριζοσπαστικοποίησης σε σχέση με τις πρώτες. Αυτό συμβαίνει γιατί οι νέοι μετανάστες έχουν πολλές μεγαλύτερες προσδοκίες και φιλοδοξίες όσον αφορά την «κοινωνική τους ανέλιξη». Μη έχοντας ζήσει τις καταστάσεις που έζησαν οι γονείς τους, έχουν συναίσθηση μόνο της κοινωνικής ανισότητας που υπάρχει μεταξύ αυτών και των ντόπιων συνομήλικών τους. (ΕΚΚΕ, 2009. σελ. 29,38,46) Σταδιακά τα άτομα που βιώνουν τέτοια συναισθήματα «γκετοποιούνται» και οδηγούνται σε ριζοσπαστικές ιδεολογίες καθώς αυτές ανταποκρίνονται στις ψυχικές τους ανάγκες.

Γκετοποίηση

Χαρακτηριστικό των γκέτο είναι η δημιουργία συμμοριών και η παραβατικότητα, όπως συμβαίνει στις μέρες μας στα Κέντρα Κράτησης των μεταναστών. Οι άνθρωποι που βρίσκονται εκεί δεν αποτελούν μέρος της κοινωνίας και άρα δεν ακολουθούν τους νόμους. Επιπρόσθετα ανάμεσά τους αναβιώνουν προϋπάρχοντες αιματηροί φυλετικοί και εθνοτικοί ανταγωνισμοί ή δημιουργούνται καινούριοι. (ΕΚΚΕ, 2009. σελ. 29,38,46) Ως επακόλουθο αρκετά περιστατικά

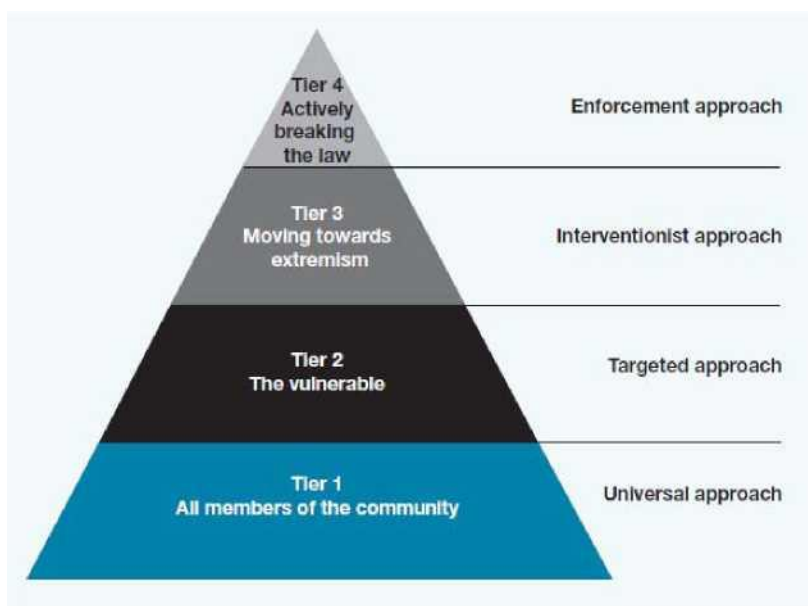
βίας έλαβαν χώρα σε κέντρα κράτησης καθ όλη τη διάρκεια του 2018 με πολλούς τραυματίες αλλά και θύματα. Συγκεκριμένα στη Μαλακάσα τον Σεπτέμβρη του 2018 η άγρια συμπλοκή μεταξύ Αφγανών και Σύριων μεταναστών είχε ως αποτέλεσμα οκτώ τραυματίες και έναν νεκρό (<https://www.cnn.gr/news/ellada/story/148806/agria-symploki-me-enan-nekro-sto-kentro-filoxenias-tis-malakasas>). Τον Μάιο του ίδιου έτους στην Μόρια σε επεισόδια μεταξύ μεταναστών είχαμε έξι τραυματίες (<https://www.newsbeast.gr/greece/arthro/3640370/episodia-metaxi-metanaston-sti-moria-me-travmaties>). Στα Διαβατά αντίστοιχα τον Οκτώβρη του 2018 ξέσπασαν βίαια επεισόδια μεταξύ Κούρδων και Αφγανών, Αλγερινών, Μαροκινών με αποτέλεσμα πολλούς τραυματισμούς και έναν νεαρό που δέχτηκε μαχαιριά. Σύμφωνα με τους αντιμαχόμενους τα επεισόδια είχαν αφορμή την διεκδίκηση των χώρων διαμονής ενώ την όλη κατάσταση επιβάρυνε η χρήση ναρκωτικών από ομάδα μεταναστών. (<https://www.newsbeast.gr/greece/arthro/4052149/agrio-xylo-machairoma-kai-petropolemos-se-kentro-prosfygon-sti-thessaloniki>)

Τα θέληγτρα που ωθούν τα άτομα προς τη ριζοσπαστικοποίηση ανταποκρίνονται στον ψυχικό τους κόσμο και στις ανάγκες τους, εφόσον βιώνουν έντονα τα συναισθήματα που προαναφέρθηκαν. Η ένταξη σε ριζοσπαστικοποιημένη ομάδα τους προσφέρει: α) ένα πεδίο στο οποίο το άτομο που βιώνει μια αδικία, μπορεί να εισακουστεί και να νιώσει μέλος της ομάδας, β) ερμηνεία για την αδικία, μια απάντηση για το ποιος φταίει για την κατάσταση που βιώνει το άτομο, γ) ένα συλλογικό στόχο, που επενδύεται με έναν ηρωικό μανδύα κατά της καταπίεσης και δ) μια πρακτική λύση, δηλαδή τη συμμετοχή σε βίαιες ενέργειες που νομιμοποιούνται ως αγώνας. Η δυνατότητα της δράσης είναι σημαντικός παράγοντας ως κίνητρο συμμετοχής σε ριζοσπαστικοποιημένες ομάδες, ειδικά σε σχέση με τους νέους, που πιστεύουν ότι «τουλάχιστον αυτοί κάνουν κάτι» και δεν μένουν απαθείς παρατηρητές.

Για την καλύτερη κατανόηση του φαινομένου εντός της Ε.Ε. έχουν σχεδιαστεί μοντέλα ριζοσπαστικοποίησης που προσπαθούν να αποδώσουν τη ριζοσπαστικοποίηση ως διαδικασία και διαρθρώνονται με βάση κάποια στάδια. Τα στάδια αυτά περιγράφουν μια διαδικασία αλλαγής, που είναι, κατά βάση, μια σκλήρυνση της στάσης του ατόμου, έτσι ώστε να καταστεί ικανό να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των νέων του, ακραίων πεποιθήσεων. Ωστόσο η ύπαρξη των σταδίων αυτών δε συνεπάγεται απαραίτητα ότι το άτομο θα τα διαβεί όλα ή ότι θα ακολουθηθεί η συγκεκριμένη σειρά. Τα στάδια είναι ενδεικτικά, είναι οδηγοί για την κατανόηση και όχι αυστηρά σχήματα, και στοχεύουν να αποδώσουν την “αίσθηση της διαδικασίας”.

Τα πλέον καθιερωμένα μοντέλα ριζοσπαστικοποίησης είναι: α) η πυραμίδα Prevent και β) Το Πρότυπο της Αστυνομίας της Νέας Υόρκης.

Στην πυραμίδα του Prevent η ριζοσπαστικοποίηση παρουσιάζεται σαν μια προοδευτική κίνηση από την βάση μιας πυραμίδας προς την κορυφή της όπου τα υψηλότερα επίπεδα αντιπροσωπεύουν αυξημένα επίπεδα ριζοσπαστικοποίησης αλλά με μειωμένο αριθμό εμπλεκομένων. Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκονται άτομα που έχουν ήδη δραστηριοποιηθεί σε κάποια τρομοκρατική δράση ή έχουν αυξημένη εκτός νόμου δραστηριότητα. Τα άτομα αυτά είναι πολύ λίγα σε σχέση με τα άτομα που βρίσκονται στην κατώτερη κλίμακα στην οποία βρίσκεται μια πολυπληθέστερη ομάδα που αποτελείται από αυτούς που συμπορεύονται με τις πεποιθήσεις και τα συναισθήματά τους. Αυτή η μεγαλύτερη ομάδα κινείται προς τον εξτρεμισμό. Αν και δεν διαπράττουν βίαιες πράξεις οι ίδιοι, μπορεί να παρέχουν σιωπηρή υποστήριξη σε εκείνους που βρίσκονται στην κορυφή της πυραμίδας και ενεργούν ως εμπνευστές για τα άτομα που βρίσκονται στο παρακάτω επίπεδο της πυραμίδας. Σε αυτό το επίπεδο, υπάρχει μια πολύ μεγαλύτερη ομάδα που αποτελείται από όλους εκείνους που θεωρούνται ως «ευάλωτοι» και επηρεάζονται από τα μηνύματα που οδηγούν στην ριζοσπαστικοποίηση. Τέλος στη βάση της πυραμίδας τοποθετείται η «ευρύτερη μουσουλμανική κοινότητα», που μπορεί να εξαντλείται στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης κοινωνίας ή να ευρύνεται σε όλους τους πιστούς Μουσουλμάνους. Σύμφωνα με το μοντέλο της πυραμίδας «ριζοσπαστικοποίηση» είναι η διαβάθμιση που διακρίνει τον ενεργό τρομοκράτη που βρίσκεται στην κορυφή της, από την ευρύτερη βάση των συμπορευομένων. (ΥJB, 2012. σελ. 10-14)



Εικόνα 3-1 Η πυραμίδα Prevent. Από το (YJB, 2012. σελ. 11)

Το Πρότυπο της Αστυνομίας της Νέας Υόρκης εστιάζει σε τέσσερις φάσεις ανέλιξης:

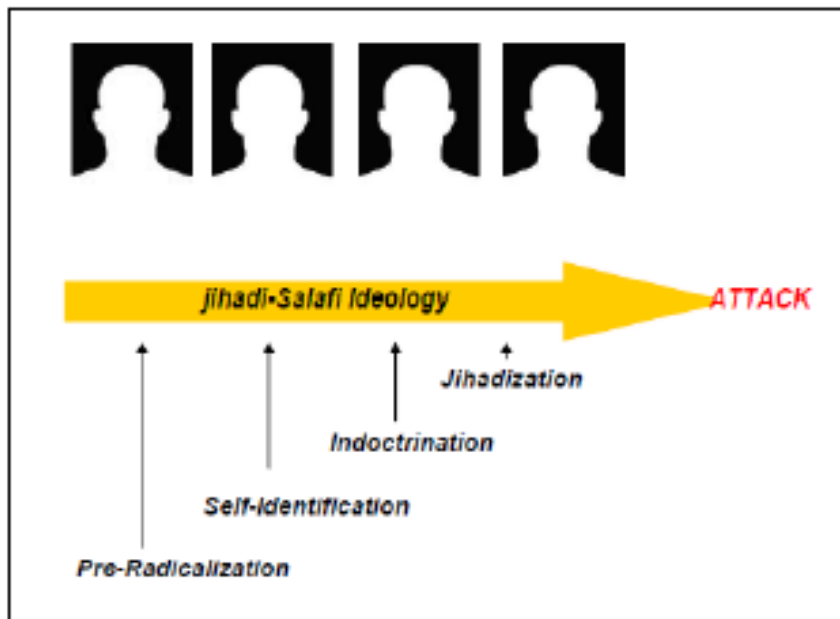
α) Την περίοδο της προ-ριζοσπαστικοποίησης που αναφέρεται στην κατάσταση της ζωής του ατόμου πριν από την έκθεση του και την υιοθέτηση ιδεολογιών που ασπάζονται τον Ισλαμικό τζιχαντισμό. Πρόκειται για άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο και είναι επιρρεπείς στον εναγκαλισμό με τέτοιες ιδεολογίες και αντιλήψεις.

β) Το στάδιο της αυτογνωσίας που περιλαμβάνει την πρώιμη εξερεύνηση του ατόμου για τον Ισλαμισμό και τον Τζιχαντισμό, είναι μια διαδικασία στην οποία γίνεται προσπάθεια αποκοπής του ατόμου από την παλιά του ταυτότητα και το περιβάλλον του. Πλέον αρχίζει να συναναστρέφεται όλο και περισσότερο με ομοϊδεάτες του τζιχαντισμού και σταδιακά υιοθετεί τις αντιλήψεις αυτές ως δικές του. Στο στάδιο αυτό καταλυτικό ρόλο μπορεί να έχει η θρησκευτική αναζήτηση του ατόμου ή κάποιο σημαντικό γεγονός που θα καταφέρει να κλονίσει την βεβαιότητα του σε προηγούμενες πεποιθήσεις.

γ) Το στάδιο της κατήχησης όπου πλέον το άτομο έχει πειστεί και έχει ασπαστεί τις ιδεολογίες των ομοϊδεατών του. Είναι πλέον σίγουρος ότι υπάρχουν οι συνθήκες όπου απαιτείται δράση για να υποστηρίξει και να αποφασίσει την ένταξή του στο τζιχάντ. Συνήθως σε αυτό το στάδιο πολύ συχνά διευκολύνεται και καθοδηγείται από έναν «πνευματικό ηγέτη τζιχαντιστή», με τον ρόλο της ομάδας να γίνεται όλο και περισσότερο διαμορφωτικός στην ενθάρρυνση και την υιοθέτηση εξτρεμιστικών απόψεων.

δ) Στο τελικό στάδιο του Τζιχαντισμού το άτομο είναι έτοιμο να δεχτεί να συμμετέχει ή και να εκτελέσει κάποια αποστολή αυτοπροσδιορίζοντας τον εαυτό του ως ιερό πολεμιστή ή μουτζαχεντίν.³⁰ (YJB, 2012. σελ. 10-14)

³⁰ Πληθυντικός αριθμός της αραβικής λέξης μουτζαχίντ που σημαίνει μαχητής.



Εικόνα 3-2 Το Πρότυπο της Αστυνομίας της Νέας Υόρκης. Από το (YJB, 2012. σελ. 12)

Όσον αφορά την Ελλάδα η ισλαμιστική ριζοσπαστικοποίηση δεν αποτελεί σοβαρή απειλή. Η χώρα μας δεν ενεπλάκη συστηματικά στον “πόλεμο κατά της παγκόσμιας τρομοκρατίας” και δεν απέστειλε μάχιμο στράτευμα σε πολέμους που στράφηκαν κατά Μουσουλμάνων πολιτών, παρά μόνο κλιμάκια τεχνικών ή υγειονομικών δραστηριοτήτων. Επιπλέον, οι μουσουλμάνοι έχουν θετική άποψη για την Ελλάδα, καθώς οι πολιτισμοί τους είναι αρχαίοι και συνυπήρχαν και η χώρα διατηρούσε κατά το παρελθόν μακροχρόνιες καλές σχέσεις με τον αραβικό κόσμο. Παρόλα αυτά και δεδομένου ότι αποτελούμε τόπο διέλευσης μεταναστών, στους οποίους έχουν ενταχθεί και άτομα με αδιευκρίνιστους και ίσως δόλιους σκοπούς, ίσως στο μέλλον να υπάρξουν παράγοντες κινδύνου που θα μπορούσαν να καταστήσουν την χώρα ελκυστικό δυνητικό στόχο των ισλαμιστών τρομοκρατών.

3.3. Εξτρεμισμός

Ο Εξτρεμισμός και συγκεκριμένα ο βίαιος Εξτρεμισμός συνδέεται στενά με τον όρο τρομοκρατία. Η υιοθέτηση εξτρεμιστικών τακτικών και πράξεων αναφέρεται σε ανθρώπους που υποστηρίζουν ή εφαρμόζουν ακραίες απόψεις όπως είναι και οι τρομοκράτες. Παρόλο που δεν υπάρχει διεθνής συμφωνημένος ορισμός της τρομοκρατίας, ως τέτοια χτυπήματα

χαρακτηρίζονται αυτά τα οποία βασίζονται στον αιφνιδιασμό και τον ιδεολογικό ή θρησκευτικό φανατισμό.

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CF%81%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1>

Με την χρήση του συγκεκριμένου όρου οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής ήθελαν να αποσυνδέσουν τις πράξεις βίαιου εξτρεμισμού από την πολιτική τρομοκρατία. Επιπλέον ο νέος αυτός όρος ήταν πιο ακριβής και ρεαλιστικός για την περιγραφή των πράξεων της ισλαμικής τρομοκρατίας, διότι κάλυπτε όχι μόνο τις τρομοκρατικές επιθέσεις αλλά ολόκληρο το φάσμα των βίαιων ενεργειών για τις οποίες ευθύνονται εξτρεμιστικές ομάδες. Συνεπώς, η έννοια του βίαιου εξτρεμισμού είναι ευρύτερη και πιο εκτεταμένη από την τρομοκρατία, διότι δέχεται κάθε είδους βία, εφόσον το κίνητρό της θεωρείται εξτρεμιστικό.(ICSR, 2017. σελ.19) Η Ισλαμική τρομοκρατία και η υιοθέτηση πράξεων βίαιου εξτρεμισμού περιλαμβάνουν οπωσδήποτε επιθετική συμπεριφορά έναντι αμάχων. Δεν αναμένεται να πετύχουν κάποιο πολιτικό στόχο αλλά να επηρεάσουν ένα στοχευμένο κοινό. Οι επιθέσεις αυτές έχουν τουλάχιστον ένα από τα επόμενα αποτελέσματα: α) προβολή στα ΜΜΕ, β) αντίκτυπο στις φιλικά προσκείμενες ομάδες, γ) εξαναγκασμό της κοινωνίας σε παραχώρηση, δ) αναστάτωση της καθημερινότητας και ε) παρακίνηση της στοχευμένης χώρας σε υπερβολική αντίδραση (πχ ενίσχυση των μέτρων ασφαλείας και περιστολή δικαιωμάτων). Γενικότερα το ψυχολογικό αποτέλεσμα της τρομοκρατίας υπερτερεί σε σχέση με τη βία που χρησιμοποιείται κατά προσώπων. Πολλοί περισσότεροι άνθρωποι από τα θύματα ή τους τραυματίες, είναι αυτοί που ταυτίζονται ψυχολογικά ως συμβολικοί στόχοι.

Κοινό στοιχείο των σημαντικότερων Ισλαμικών τρομοκρατικών οργανώσεων αναδεικνύεται η συνεχής επιδίωξη «κανονικοποίησης» της βίας. Έτσι, η ισλαμιστική τρομοκρατία διαμορφώνεται σε κρίσιμη πρόκληση για την αστική δημοκρατία και, ειδικά, για το «ανοικτό» κοινωνικό μοντέλο «συμβίωσης» στην ΕΕ που δημιουργεί την παγίωση ενός κλίματος μαζικής ανασφάλειας. Οι σύγχρονες δημοκρατίες της Δύσης αποτελούν ιδανικό πεδίο δράσης για τις ισλαμιστικές οργανώσεις. Υπό το πρίσμα των παραπάνω, και δεδομένης της στοχοποίησης του Δυτικού κόσμου, η ισλαμιστική εκδοχή της σύγχρονης τρομοκρατίας βρίσκεται, αναπόφευκτα, σε μία διαλεκτική σχέση με τη διεθνή πολιτική σκηνή και τους δημοκρατικούς θεσμούς των κρατών. Στην πραγματικότητα, τα πλήγματα από την ισλαμιστική τρομοκρατία, σε παγκόσμιο επίπεδο, συνετέλεσαν στην ανάδειξη μίας σειράς από

«περιορισμούς» και θεωρούμενες συλλογικές πρωτοβουλίες. Σε επίπεδο έθνους - κράτους, παρατηρείται, για πρώτη φορά μετά από πολλές δεκαετίες, μία εντατική προσπάθεια άσκησης εσωτερικού ελέγχου και επαγρύπνησης, στο πλαίσιο καταπολέμησης της τρομοκρατίας.

Η λεγόμενη «κρίση του Ισλάμ» αφορούσε, κατά βάση, στην πεποίθηση ότι οι μουσουλμάνοι είχαν παραμελήσει την ισλαμική τους ταυτότητα και είχαν μετατραπεί σε κακέκτυπα των δυτικών αποικιοκρατών. Αυτό ήταν η σημαντικότερη αιτία για την εμφάνιση, ήδη από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, διαφόρων θρησκευτικών φονταμενταλιστικών κινήματων, τα οποία πρέσβευαν ένα φαινομενικά πουριτανικό και μη διεφθαρμένο Ισλάμ, εμφιασμένα προσανατολισμένο στην ερμηνεία των θρησκευτικών κειμένων. Η επακόλουθη «ισλαμική επαναεπιβεβαίωση» στο τελευταίο τέταρτο του 20ου αιώνα οδήγησε στην περαιτέρω ριζοσπαστικοποίηση της ισλαμικής σκέψης επηρεάζοντας αναπόφευκτα την πορεία των ισλαμιστικών εξτρεμιστικών κινήματων. Τα σημαντικότερα από αυτά είναι:

Αδελφοί Μουσουλμάνοι

Η αδελφότητα ιδρύθηκε το 1928 στην Αίγυπτο και οι οπαδοί της δεν ήταν τόσο δογματικά αυστηροί, όσο οι σημερινοί τζιχαντιστές. Η Αδελφότητα συνιστούσε ένα σουνιτικό κίνημα, χωρίς να είναι αμείλικτα εχθρική προς άλλα ισλαμικά δόγματα και αιρέσεις. Κατά κύριο λόγο, το κίνημα προέκυψε ως απάντηση στην άνοδο του δυτικού ιμπεριαλισμού στο μουσουλμανικό κόσμο, ενώ κεντρική ιδέα ήταν ότι το Ισλάμ έπρεπε να διεισδύσει σε κάθε όψη της κοινωνικής ζωής και να την κατευθύνει. Τελικός σκοπός ήταν όχι μόνο το τέλος της αποικιοκρατίας, αλλά και η αποδόμηση του κοσμικού συστήματος δικαίου και η επιβολή της Σαρία, δηλαδή του θρησκευτικού ισλαμικού δικαίου. Θεωρείται τρομοκρατική οργάνωση από τις κυβερνήσεις του Μπαχρέιν, της Αιγύπτου, της Ρωσίας, της Συρίας, της Σαουδικής Αραβίας και των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων. (https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%91%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%86%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1)

Al-Qaeda

Η al-Qaeda, είναι η τρομοκρατική ομάδα που έχει μετατραπεί σε «σημαιοφόρο» του παγκόσμιου τζιχαντισμού. Αναδείχθηκε ως μία εν πολλοίς αφηρημένη οντότητα κατά τη

διάρκεια του πολέμου στο Αφγανιστάν, όταν και ισλαμιστές μαχητές από όλο τον κόσμο ταξίδεψαν με σκοπό τη διεξαγωγή αμυντικού τζιχάντ κατά των Σοβιετικών. Ιδρυθείσα περί το έτος 1988, η al-Qaeda εισήλθε στο προσκήνιο της διεθνούς τρομοκρατίας στα τέλη της δεκαετίας του 1990, μετά από τις βομβιστικές επιθέσεις εις βάρος πρεσβειών των ΗΠΑ. Η επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 - η πιο θανατηφόρα σειρά τρομοκρατικών χτυπημάτων στη σύγχρονη ιστορία - την κατέστησαν ως την πλέον «αποτελεσματική» και διαβόητη τρομοκρατική οργάνωση παγκοσμίως. Πρωταρχικός στόχος της al-Qaeda ήταν η αναθεώρηση του παγκόσμιου status quo, καθόσον σύμφωνα με τα πιστεύω τους, οι μουσουλμάνοι δέχονταν επίθεση και αποτελούσε υποχρέωση για κάθε μουσουλμάνο, που ήταν σε θέση να το κάνει, η δολοφονία Αμερικανών και συμμάχων τους, πολιτών και στρατιωτικών. Στα επόμενα τρία έτη που ακολούθησαν την 11η Σεπτεμβρίου, η al-Qaeda γνώρισε ιδιαίτερη ακμή, δεδομένου ότι κατείχε πολλαπλές εγκαταστάσεις εκπαίδευσης, επίσημη έδρα, κέντρα στρατολόγησης σε όλο τον κόσμο και χιλιάδες ορκισμένους μαχητές. (https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BB_%CE%9A%CE%AC%CE%B9%CE%BD%CF%84%CE%B1)

Ισλαμικό Κράτος (ISIS)

Το Ισλαμικό Κράτος είναι μια εξτρεμιστική ομάδα που ακολουθεί τη σκληρή ιδεολογική γραμμή της Αλ Κάιντα και είναι οπαδός των παγκόσμιων αρχών της τζιχάντ. Όπως και η Αλ Κάιντα και πολλές άλλες σύγχρονες ομάδες τζιχαντιστών, το Ισλαμικό Κράτος αναδύθηκε από την ιδεολογία της Μουσουλμανικής Αδελφότητας. Το Ισλαμικό Κράτος ακολουθεί μια ακραία αντι- Δυτική ερμηνεία του Ισλάμ, η οποία προωθεί την θρησκευτική βία και θεωρεί εκείνους που δεν συμφωνούν με τις ερμηνείες της ως άπιστους και προδότες. Παράλληλα έχει ως στόχο να δημιουργήσει ένα σαλαφιστικού³¹ είδους ισλαμικό κράτος στο Ιράκ, τη Συρία και άλλα μέρη της Μέσης Ανατολής. Η ιδεολογία του Ισλαμικού Κράτους έλκεται από ένα κλάδο του σύγχρονου Ισλάμ που έχει ως στόχο την επιστροφή στις πρώτες ημέρες της θρησκείας,

³¹ Εξαιρετικά συντηρητικό μεταρρυθμιστικό Ισλαμικό κίνημα. Το δόγμα του Σαλαφισμού συνοψίζεται στην απόρριψη του θρησκευτικού νεωτερισμού και υποστηρίζουν την αυστηρή εφαρμογή του ισλαμικού νόμου.

απορρίπτοντας τις μεταρρυθμίσεις που έγιναν αργότερα, οι οποίες πιστεύει ότι διαφθείρουν το αρχικό πνεύμα του.

(https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CF%83%CE%BB%CE%B1%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%9A%CF%81%CE%AC%CF%84%CE%BF%CF%82)

Χεζμπολάχ

Η Χεζμπολάχ (Hizbullah) εμφανίστηκε ως ριζοσπαστική πρωτοβουλία, εναλλακτική των Σιιτών του Νοτίου Λιβάνου, τις παραμονές που έλαβε χώρα η ισραηλινή εισβολή στο Λίβανο το 1982. Η Χεζμπολάχ δραστηριοποιήθηκε με επιθέσεις ανταρτών, κρατήσεις ομήρων και τρομοκρατικές πράξεις εναντίον της δυτικής ανάμειξης στη Μέση Ανατολή, καθώς και εναντίον ισραηλινών συμφερόντων. Αποτελεί μέρος της κυβέρνησης του Λιβάνου από το 2011, ενώ μόλις το 2016 ο Αραβικός Σύνδεσμος την χαρακτήρισε ως τρομοκρατική οργάνωση. <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CE%B5%CE%B6%CE%BC%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%AC%CF%87>

Χαμάς

Η Χαμάς (Hamas) ιδρύθηκε τη δεκαετία του 1980 ως ισλαμική οργάνωση κοινωνικής πρόνοιας στη Λωρίδα της Γάζας. Είναι η πλέον πολυάριθμη, οργανωμένη και λιγότερο φανατική από θρησκευτική σκοπιά σε σύγκριση με άλλες οργανώσεις. Δραστηριοποιήθηκε πολύ γρήγορα ενάντια στην ισραηλινή κατοχή μεγάλου μέρους παλαιστινιακών εδαφών. Το ολιγάριθμο στρατιωτικό σκέλος της Χαμάς δημιουργήθηκε το 1989 και ενεργεί αυτόνομα. Η οργάνωση Χαμάς δεν είχε ποτέ καλές σχέσεις με την επίσημη παλαιστινιακή αρχή, ενώ διατηρεί επαφές με τη Χεζμπολάχ. Συμπεριλαμβάνεται στη λίστα με τις τρομοκρατικές οργανώσεις από πολλές χώρες και την ΕΕ. (<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CE%B1%CE%BC%CE%AC%CF%82>)

3.4. Στρατολόγηση

Σε βίντεο που πρόβαλε το Ινστιτούτο Ισλαμικής Κληρονομιάς Al-Furqan³² τον Σεπτέμβριο 2014, ο εκπρόσωπος του Ισλαμικού Κράτους κάλεσε τους υποστηρικτές της οργάνωσης ανά τον κόσμο να σκοτώσουν πολίτες των δυτικών χωρών λέγοντας:

«Το καλύτερο που έχετε να κάνετε είναι να σκοτώσετε οποιονδήποτε Γάλλο ή Αμερικανό άπιστο ή οποιονδήποτε από τους συμμάχους τους. Αν δεν μπορείτε με μία βόμβα ή μία σφαίρα, κανονίστε να συναντηθείτε μόνοι με έναν Γάλλο ή Αμερικανό άπιστο και σπάστε το κεφάλι του με μία πέτρα, σφάζτε τον με ένα μαχαίρι, πατήστε τον με το αμάξι σας, πετάξτε τον από έναν γκρεμό, στραγγαλίστε τον ή δηλητηριάστε τον. Μην περιμένετε, αβοήθητοι και αξιοθρήνητοι... Αν είστε ανίκανοι για αυτό, κάψτε το σπίτι του, το αμάξι του, την εταιρεία ή το χωράφι του. Αν είστε ανίκανοι ακόμη και γι' αυτό, τότε φτύστε τον στο πρόσωπο. Αν αρνείστε και αυτό την ώρα που τα αδέρφια σας βομβαρδίζονται και σκοτώνονται και οι ζωές και οι περιουσίες τους δέχονται επίθεση παντού, τότε επανεξετάστε την πίστη σας...» <http://www.naftemporiki.gr/story/899816/>

Διαβάζοντας το παραπάνω απόσπασμα και έχοντας υπόψη το εύρος του κοινού στο οποίο απευθύνεται, αντιλαμβανόμαστε την σημασία της στρατολόγησης των νέων μαχητών για τις οργανώσεις αυτές. Η στρατολόγηση είναι σημαντικός καταλύτης στη διαδικασία της ριζοσπαστικοποίησης και γι' αυτόν τον σκοπό πλέον των προαναφερομένων πολιτικών, κοινωνικών ή ψυχολογικών παραγόντων που οδηγούν στην ριζοσπαστικοποίηση, έχουν αξιοποιηθεί μέσα και θεσμοί προκειμένου να στρατολογηθούν όσο δυνατόν περισσότεροι μαχητές.

Το διαδίκτυο

Το διαδίκτυο έγινε ο ιδανικός τόπος για τις δημόσιες συζητήσεις και τα προπαγανδιστικά βίντεο των τζιχαντιστών, που καταφέρνουν να πείσουν οπαδούς για επιθέσεις. Το Ισλαμικό κράτος στηρίζεται όσο καμία άλλη οργάνωση στο διαδίκτυο και το χρησιμοποιεί ως μέσο διεξαγωγής πολέμου με τους μαχητές του να καταγράφουν τις εμπειρίες τους και να

³² <https://www.al-furqan.com/>

παρουσιάζονται ως ήρωες. Εκείνοι που ακολουθούν τα προφίλ τους, αντικρίζουν έναν εξιδανικευμένο χαρακτήρα, στον οποίο θα ήθελαν να μοιάσουν. Και κάποιοι άλλοι, χωρίς να έχουν οι ίδιοι εμπλακεί σε πολεμικές διενέξεις και χωρίς να είναι μέλη οργανώσεων, προπαγανδίζουν την εικόνα του «πολεμικού Ισλάμ». Αυτή η εν πολλοίς επικοινωνιακή καταστρατήγηση των νέων μέσω και του διαδικτύου συνεισφέρει σε σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα για τις τρομοκρατικές ομάδες, όπως:

- Την εξασφάλιση της συνεκτικότητας και εγγύτητας μεταξύ τρομοκρατικών πυρήνων, ομάδων και οργανώσεων.
- Την συνεχή βελτίωση των επικοινωνιών μεταξύ τρομοκρατικών δρώντων και υποστηρικτών, αλλά και η ύπαρξη εξτρεμιστικών ισλαμιστικών ψηφιακών χώρων συζήτησης που εγκαινίασαν μία νέα μέθοδο «ψηφιακής στρατολόγησης» και «αυτοδίδακτου εξτρεμισμού».
- Την δυνατότητα online επιχειρησιακής εκπαίδευσης των νέων μελών, μέσω κατάλληλου ψηφιακού υλικού.
- Την δυνατότητα διάδοσης διαδικτυακών μηνυμάτων και υλικού άμεσα στο κοινό, χωρίς «φιλτράρισμα» και την προώθηση της νομιμοποίησής τους, εστιάζοντας στο αφήγημα ότι το Ισλάμ και η Δύση τελούν σε εμπόλεμο κατάσταση.

Συμπερασματικά, η χρήση των νέων μέσων από την al-Qaeda και το Ισλαμικό Κράτος συμβάλλει όχι μόνο στην ανθεκτικότητα και τη ριζική τους διαφοροποίηση από την «παραδοσιακή» τρομοκρατία, αλλά και, κρίσιμα, στην ανάδυση ενός ψηφιακού «ασφαλούς καταφυγίου», όπως το διαδύκτιο, όπου η ακραία ισλαμιστική ιδεολογία εμπνέει και καθοδηγεί μία ευρεία δεξαμενή δυνητικής στρατολόγησης (Εκόνες 3-4, 3-5).

Από την άλλη πλευρά, η επιθυμία του Ισλαμικού Κράτους για την παγκόσμια διάδοση της προπαγάνδας του υλοποιείται σε σημαντικό βαθμό με την έκδοση του ψηφιακού περιοδικού Dabiq. Μέσω του Dabiq, το οποίο εστιάζει σε ζητήματα αναζήτησης της αλήθειας, μετανάστευσης και ιερού πόλεμου, η τρομοκρατική οργάνωση αυτοπροβάλλεται για τις δήμενες νίκες στα πεδία μαχών. Ακόμη, σημείο αναφοράς για τις δεκαπέντε, μέχρι στιγμής, εκδόσεις του Dabiq είναι η συμπερίληψη βιογραφικών στοιχείων μαχητών του Ισλαμικού Κράτους, με την

έμφαση να δίνεται στους νέους ηλικιακά μαχητές, με σκοπό την μίμηση τους από άλλους δυνητικά ηρωικούς μαχητές. [https://en.wikipedia.org/wiki/Dabiq_\(magazine\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Dabiq_(magazine))(Εικόνα 3-3)



Εικόνα 3-3 Τεύχος του περιοδικού Dabid στα Αγγλικά. Από <https://goo.gl/4YezyU>



Εικόνα 3-4 Ιστοσελίδα του Ισλαμικού Κράτους με προπαγανδιστικό υλικό. Από <https://goo.gl/okt9K5>



Εικόνα 3-5 Κάλεσμα στους πιστούς να επανδρώσουν το ISIS. Από <https://goo.gl/btqazx>

Φυλακές

Οι φυλακές συχνά χαρακτηρίζονται ως "εστίες" ριζοσπαστικοποίησης, επειδή είναι χώροι στους οποίους (κυρίως) νέοι άνδρες, απομονώνονται από την κοινωνία και τους όποιους φορείς υποστήριξής τους, καθιστώντας τους περισσότερο δεκτικούς στα κελεύσματα των ακραίων Ισλαμιστών. Υπάρχουν στοιχεία ότι οι ισλαμικές τρομοκρατικές οργανώσεις θεωρούν τις φυλακές «γόνιμο έδαφος» για ριζοσπαστικοποίηση και στρατολόγηση και ότι πολλά από τα τρομοκρατικά χτυπήματα που έχουν λάβει χώρα εντός της Ε.Ε. έχουν σχεδιαστεί μέσα από τις φυλακές. Δυνητικά τα περισσότερα σωφρονιστικά καταστήματα σχεδόν σε όλα τα Κ.Μ. μπορεί να είναι εστίες ριζοσπαστικοποίησης. Αυτό είναι πιθανό να συμβαίνει κυρίως λόγω της υπερσυγκέντρωσης ισλαμιστών κρατουμένων, αλλά και στην μη εκπαίδευση των σωφρονιστικών υπαλλήλων στο να αναγνωρίζουν έντυπο υλικό και σύμβολα ή ακόμα και συμπεριφορές κρατουμένων που ριζοσπαστικοποιούνται. (ICSR, 2017. σελ. 43) Σωφρονιστικοί

υπάλληλοι των φυλακών της Βρετανίας, των ΗΠΑ αλλά και του Καναδά έχουν ήδη παραδεχτεί ότι υπάρχει κλίμα εξισλαμισμού στις φυλακές και μάλιστα ριζοσπαστικού. Ακόμα και μη μουσουλμάνοι κρατούμενοι εκφοβίζονται ή τους παρέχονται διάφορα ανταλλάγματα με αντάλλαγμα την ένταξή τους σε ισλαμικές οργανώσεις.
<https://www.gatestoneinstitute.org/3913/uk-muslim-prison-population>

Εκτός από το ζήτημα της στρατολόγησης νέων μαχητών εντός των φυλακών, σημαντικό πρόβλημα για την Ευρώπη θα προκύψει τα επόμενα χρόνια με τις μαζικές αποφυλακίσεις των Ισλαμιστών τρομοκρατών. Σύμφωνα με τον Γενικό Γραμματέα της Ιντερπόλ άτομα που έχουν καταδικαστεί για ήσσονος σημασίας αδικήματα, που συνδέονται με την τρομοκρατία, θα αποφυλακιστούν καθόσον τους επιβλήθηκαν μικρές ποινές, ελλείψει απτών στοιχείων. Με το Ισλαμικό κράτος σε διάλυση είναι πολύ πιθανό τα άτομα αυτά να παραμείνουν εντός της Ευρώπης για να εξαπολύσουν νέες επιθέσεις.
<https://www.newsbomb.gr/kosmos/story/943826/kokkinos-synagermos-o-tromos-toy-isis-epistrefei-ston-planiti-kai-tha-einai-pio-aimatiros-apo-pote>

Πρόσφυγες

Η μεγάλη εισροή προσφύγων σαφώς δημιουργεί ανησυχίες σχετικά με τη ριζοσπαστικοποίηση και τις εξτρεμιστικές αντιλήψεις. Άλλωστε η ίδια η εμπειρία της μετανάστευσης, με ότι αυτό συνεπάγεται, οδηγεί σε κακουχίες και διαμαρτυρίες που επιδιώκουν να εκμεταλλευτούν οι εξτρεμιστές στρατολόγοι. Το σημαντικότερο πρόβλημα έγκειται στην ανίχνευση και εντοπισμό των "πλαστών" προσφύγων, δηλαδή τρομοκρατών που ισχυρίζονται ότι είναι πρόσφυγες προκειμένου να διασχίσουν τα σύνορα. (ICSR, 2017. σελ. 43) Σύμφωνα με δηλώσεις Ανώτατου Κυβερνητικού Αξιωματούχου στο Κέντρο Κράτησης μεταναστών στην Μόρια έχει σημάνει συναγερμός καθόσον έχουν ήδη εντοπιστεί τουλάχιστον 120 ύποπτοι μαχητές του Ισλαμικού Κράτους. <https://www.inewsgr.com/333/synagermos-gia-afixeis-melon-tou-ISIS-sta-hotspots---ti-fovountai-oi-arches.htm>

3.5. Οργανωμένα Χτυπήματα – Μοναχικοί Λύκοι

Η Ευρώπη από το 2014 βιώνει την ακραία εξτρεμιστική δράση, που πηγάζει από την ιδεολογία και τις επιχειρησιακές κατευθύνσεις των Ισλαμικών οργανώσεων, ιδιαίτερα του

Ισλαμικού κράτους και της Αλ Κάιντα, παρόλη την υποτιθέμενη ήττα που υπέστησαν στα πεδία των μαχών στη Συρία. Τα πλήγματα κατά Ευρωπαίων πολιτών συνεχίζουν να υφίστανται, με τις «επιθέσεις αυτοκτονίας» να χαρακτηρίζονται ως οι πιο θανατηφόρες και καινοτόμες τακτικές. Διακριτά χαρακτηριστικά των δράσεων αυτών είναι η θρησκευτικά υποκινούμενη επιχειρησιακή δράση, η «διάχυση» των χτυπημάτων και η πρόκληση χάους. Η ανάπτυξη της αίσθησης ανασφάλειας στους πολίτες πολύ συχνά συνιστούν αυτοσκοπό των χτυπημάτων αυτών.

Με εξαίρεση τα οργανωμένα χτυπήματα, όπως αυτό στο θέατρο Μπατακλάν στο Παρίσι τον Νοέμβριο του 2015 με 130 νεκρούς και το χτύπημα στο αεροδρόμιο και στο μετρό των Βρυξελλών τον Μάρτιο του 2016 με 34 νεκρούς, τα οποία είχαν οργανωθεί από συγκεκριμένες τρομοκρατικές οργανώσεις, τα περισσότερα χτυπήματα στην Ευρώπη έχουν ως δράστες «μοναχικούς λύκους» (lone wolves). Η χρήση τους μαρτυρά μια επιχειρησιακή στροφή των τρομοκρατικών οργανώσεων με σκοπό την δυσκολία εντοπισμού τους από τις Αντιτρομοκρατικές Υπηρεσίες των Κ.Μ., και την διασπορά των χτυπημάτων σε στόχους που, αφενός δεν φυλάγονται, αφετέρου δεν υποψιάζονται οι αρχές.

Ως μοναχικός λύκος μπορεί να θεωρηθεί ο αυτόνομος δράστης, ο οποίος δεν ενεργεί για το προσωπικό του συμφέρον, έχοντας ως σκοπό την δημοσιότητα και την πρόκληση χάους. Τα άτομα αυτά δρουν χωρίς υποστήριξη, τόσο κατά τη φάση του σχεδιασμού και της προετοιμασίας, όσο και της εκτέλεσης της επίθεσης. Η απόφαση για δράση στηρίζεται στην έμπνευση, είναι αυτόνομος επιχειρησιακά και σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις, ενταγμένος στο κοινωνικό σύνολο ώστε να μην προκαλεί τις υποψίες των αρχών. Χαρακτηριστικά χτυπήματα «μοναχικών λύκων» ήταν το χτύπημα στη Νίκαια της Γαλλίας το 2016 με 84 νεκρούς όταν ένα φορτηγό έπεσε πάνω σε συγκεντρωμένο πλήθος και το χτύπημα σε εμπορικό κέντρο του Μονάχου με 9 νεκρούς τον Ιούλιο του ίδιου έτους.

Κοινά χαρακτηριστικά των επιθέσεων αυτών, αλλά και των περισσότερων εντός της Ένωσης ήταν η μέχρι τότε η μη παραβατικότητα των δραστών, η δημιουργία πανικού, και η αναφώνηση από τους δράστες θρησκευτικού μηνύματος όπως «Ο Αλλάχ είναι Μεγάλος».

3.6. Αντιμετώπιση της Ριζοσπαστικοποίησης και του Βίαιου Εξτρεμισμού

Από τα μέσα της δεκαετίας του 2000, αρκετές ευρωπαϊκές χώρες έχουν αναπτύξει κατασταλτικά μέτρα αλλά και ολοκληρωμένες στρατηγικές κατά της ριζοσπαστικοποίησης που επιδιώκουν την απορύχιση ή την απεμπλοκή των αφοσιωμένων μαχητών και, με ακόμη μεγαλύτερη ένταση, την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης στους νέους. Η αντιμετώπιση του φαινομένου καθίσταται επείγουσα καθόσον η πλειονότητα των εμπλεκόμενων σε τρομοκρατικά χτυπήματα ήταν ευρωπαίοι πολίτες, οι οποίοι γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στα κράτη μέλη και στη συνέχεια ριζοσπαστικοποιήθηκαν και στράφηκαν εναντίον των συμπολιτών τους.

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια³³ και την απόφαση της Επιτροπής «Για την υποστήριξη της πρόληψης της Ριζοσπαστικοποίησης που οδηγεί σε βίαιο Εξτρεμισμό»,³⁴ ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των μέτρων καταπολέμησης της ριζοσπαστικοποίησης θα πρέπει να πραγματοποιείται σε τοπικό αλλά και περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο. Εμπίπτει στην αρμοδιότητα των Κ.Μ. εφόσον σύμφωνα με το σκεπτικό των αποφάσεων οι τοπικοί φορείς είναι οι πλέον ενδεδειγμένοι για να αποτρέψουν και να εντοπίσουν τη ριζοσπαστικοποίηση, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα.

Η αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και του βίαιου εξτρεμισμού με μη κατασταλτικά μέτρα επικεντρώνεται σε συγκεκριμένους τομείς που αφορούν:

α) Την υποστήριξη της έρευνας, την συγκέντρωση στοιχείων και την παρακολούθηση των υπόπτων καθώς και την δικτύωση των Υπηρεσιών. Συγκεκριμένα έχει αναπτυχθεί το Κέντρο Αριστείας του Δικτύου Ευαισθητοποίησης για τη Ριζοσπαστικοποίηση (RAN) Radicalisation Awareness Network. Είναι ο ευρωπαϊκός κόμβος και η πλατφόρμα με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών, τη συγκέντρωση γνώσεων, και την ανάπτυξη νέων πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης. Εκεί δραστηριοποιούνται διάφοροι υπηρεσιακοί παράγοντες όπως ψυχολόγοι, εκπαιδευτικοί, κοινωνικοί λειτουργοί, αστυνομικοί ή σωφρονιστικοί υπάλληλοι και εκπρόσωποι από διάφορα υπουργεία και διοικήσεις. Το κέντρο αριστείας παρέχει στήριξη προς τα κράτη μέλη όσον αφορά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή

³³ COM (2015) 185 της 28ης Απριλίου 2015

³⁴ COM (2016) 379 της 14ης Ιουνίου 2016

αποτελεσματικών προληπτικών δράσεων, καθώς και κατευθυντήριες γραμμές και εγχειρίδια για τη καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης.

β) Την καταπολέμηση της τρομοκρατικής προπαγάνδας, της ρητορικής μίσους και τον περιορισμό της πρόσβασης σε τρομοκρατικό υλικό στο διαδίκτυο. Στα πλαίσια που την αφορούν η Europol βοηθά στον εντοπισμό τρομοκρατικού περιεχομένου στο διαδίκτυο αναφέροντας το υλικό στην εταιρεία στην ιστοσελίδα της οποίας φιλοξενείται το υλικό, όταν εκτιμάται ότι παραβιάζει τους όρους και τις προϋποθέσεις της εταιρείας. Όμως η τελική απόφαση αν θα αφαιρεθεί το υλικό ή όχι είναι της εταιρείας. Επιπλέον σε συνεργασία με το Facebook, το Twitter, το YouTube και τη Microsoft η Επιτροπή της Ε.Ε. δημιούργησε έναν κώδικα συμπεριφοράς για την καταπολέμηση της διάδοσης της παράνομης ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο στην Ευρώπη ([http://europa.eu/rapid/press-release IP-16-1937 el.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1937_el.htm)). Σύμφωνα με τον κώδικα αυτόν θα διασφαλιστεί ότι οι εταιρείες κοινωνικής δικτύωσης, γρήγορα και αποτελεσματικά, θα ελέγχουν και, όπου είναι απαραίτητο, θα αφαιρούν τη ρητορική μίσους που παραβιάζει την νομοθεσία σχετικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, και θα διευκολύνουν τις αρχές των Κ.Μ. να αναφέρουν τυχόν παράνομο περιεχόμενο.

γ) Την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης στις φυλακές σε συνεργασία με την Eurojust.³⁵ Η Eurojust παρακολουθεί τις εξελίξεις και τις τάσεις σε σχέση με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και τη σχετική νομολογία των Κ.Μ. που αφορούν την τρομοκρατία και τη βίαιη ριζοσπαστικοποίηση. Αυτό γίνεται, μεταξύ άλλων, μέσω του μηχανισμού για την παρακολούθηση των ποινικών καταδικών για αδικήματα τρομοκρατίας και μέσω των τακτικών συνεδριάσεων της για την τρομοκρατία. Περαιτέρω η Eurojust: 1) προτείνει τη χρήση εναλλακτικών λύσεων, αντί της δίωξης και της κράτησης και ενημερώνει τους φορείς χάραξης πολιτικής για την ανάπτυξη μελλοντικών πρωτοβουλιών. 2) Αναπτύσσει προγράμματα αποκατάστασης και αποριζοσπαστικοποίησης, εντός και εκτός των φυλακών, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, και προγράμματα εξειδικευμένης εκπαίδευσης στο προσωπικό των φυλακών, στους δικαστές και εισαγγελείς σε θέματα ριζοσπαστικοποίησης, προκειμένου να τους παράσχει τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για να αντιμετωπίζουν τα ριζοσπαστικοποιημένα άτομα.

³⁵ Το έργο της Eurojust είναι η βελτίωση της αποδοτικότητας των εθνικών δικαστικών και διωκτικών αρχών κατά την αντιμετώπιση του σοβαρού διασυνοριακού και οργανωμένου εγκλήματος και η γρήγορη και αποτελεσματική παραπομπή των εγκληματιών στη δικαιοσύνη.

δ) Την προώθηση της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς, με γνώμονα τις κοινές αξίες της Ε.Ε. καθόσον, σε μακροπρόθεσμη βάση, η υψηλής ποιότητας εκπαίδευση από το προσχολικό στάδιο και μετά παραμένει το καλύτερο δίκτυο ασφαλείας κατά του κοινωνικού αποκλεισμού, που είναι καθοριστικός παράγοντας ριζοσπαστικοποίησης. Ωστόσο, τα αποτελέσματα των δράσεων αυτών καθορίζονται άμεσα από το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των παιδιών. Συνήθως τα παιδιά των μεταναστών και των προσφύγων στερούνται προσβασιμότητας στα σχολεία και όσα από αυτά σπουδάζουν συνήθως εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο, για να εισέρθουν στην αγορά εργασίας. Στα πλαίσια των δράσεων που προτείνει η Ε.Ε. προωθείται η συνεργασία μεταξύ των σχολικών μονάδων, των γονέων και των τοπικών ενώσεων προκειμένου οι τοπικοί φορείς να μπορούν να καλούν άτομα, όπως επιχειρηματίες, καλλιτέχνες, αθλητές, ή ακόμα και πρώην ριζοσπαστικοποιημένους, για να μοιραστούν τις εμπειρίες τους.

ε) Την προώθηση ανθεκτικών και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών με ιδιαίτερη προσέγγιση στους νέους με την θεσμική και υλική υποστήριξη από την πλευρά της Ε.Ε. των κοινωνιών στις οποίες επικρατεί ο πλουραλισμός, η απαγόρευση των διακρίσεων, η ανοχή, η δικαιοσύνη, η αλληλεγγύη και η ισότητα. Η Επιτροπή στηρίζει την διοργάνωση δραστηριοτήτων για νέους, που τους βοηθά να γίνουν ενεργοί πολίτες, αποφεύγοντας την περιθωριοποίηση και την υιοθέτηση εξτρεμιστικών απόψεων.

Όπως υποδεικνύεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την υλοποίηση του ευρωπαϊκού θεματολογίου για την ασφάλεια, «η απόλυτη προτεραιότητα πρέπει να είναι η πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης περισσότερων ατόμων, ενώ συγχρόνως πρέπει να διασφαλιστεί ότι εκείνοι που είναι ήδη ριζοσπαστικοποιημένοι θα παρακολουθούν προγράμματα αποριζοσπαστικοποίησης και θα εμποδίζονται να διαδίδουν τρομοκρατική προπαγάνδα και να επιδίδονται σε ρητορική μίσους». Η Επιτροπή μπορεί να διαδραματίσει υποστηρικτικό ρόλο με την πλήρη κινητοποίηση των πολιτικών της, τη συντονιστική της ικανότητα και τα χρηματοδοτικά μέσα της, προκειμένου να στηρίζει τις εθνικές δράσεις.

Ως προς τα μέτρα καταστολής της ριζοσπαστικοποίησης και του βίαιου εξτρεμισμού η στρατηγική της Ένωσης επικεντρώνεται σε τέσσερις τομείς δράσεις, με παράλληλο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων³⁶. (Πίνακας 3-1)

³⁶ 14469/05/REV 4

α) Πρόληψη

Προκειμένου να προληφθεί η στροφή ατόμων προς την τρομοκρατία και να ανακοπεί η εμφάνιση νέας γενιάς τρομοκρατών πρέπει η Ε.Ε. να καταπολεμήσει την στρατολόγηση σε τρομοκρατικές ομάδες όπως η Αλ Κάιντα και ο ISIS. Αυτό μπορεί να γίνει πράξη με συγκεκριμένες προληπτικές πρακτικές όπως: την τοπική αστυνόμευση και παρακολούθηση των ταξιδιών σε ζώνες συγκρούσεων, τον περιορισμό της δραστηριότητας των ατόμων εκείνων που διαδραματίζουν ρόλο στην εκπαίδευση τρομοκρατών και τη δημιουργία ισχυρού νομικού πλαισίου ώστε να προλαμβάνεται η υποκίνηση τέτοιων δραστηριοτήτων.

β) Προστασία

Η προστασία αποτελεί βασικό τμήμα της αντιτρομοκρατικής στρατηγικής στην Ε.Ε. Προϋποθέτει να ενισχυθεί η άμυνα σε βασικούς στόχους, καθιστώντας τους παράλληλα λιγότερο ευάλωτους σε επιθέσεις, καθώς επίσης την λήψη μέτρων που θα μειώνουν τις επιπτώσεις μιας επίθεσης. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην ασφάλεια των συνόρων, των μεταφορών και άλλων διασυνοριακών υποδομών που απαιτούν την ανάληψη αποτελεσματικότερης συλλογικής δράσης, με την αναβάθμιση των προτύπων ασφαλείας. Ζητούμενο είναι να καταστεί δυσχερέστερη για γνωστούς τρομοκράτες ή υπόπτους τρομοκρατίας η είσοδος ή η δράση στο εσωτερικό της Ένωσης. Οι τεχνολογικές βελτιώσεις τόσο για τη συγκέντρωση όσο και για την ανταλλαγή δεδομένων για τους επιβάτες, και η προσθήκη βιομετρικών πληροφοριών στα έγγραφα ταυτότητας και τα ταξιδιωτικά έγγραφα, θα αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των ελέγχων στα σύνορά μας και θα αυξήσουν το αίσθημα ασφαλείας των πολιτών.

γ) Καταδίωξη

Προτείνεται η περαιτέρω ενίσχυση για την παρακώλυση των τρομοκρατικών δραστηριοτήτων και την καταδίωξη των τρομοκρατών πέραν των εσωτερικών συνόρων. Στόχοι της Ένωσης είναι η παρεμπόδιση των σχεδίων των τρομοκρατών, η παρακώλυση των δικτύων τους, η διακοπή της χρηματοδότησης των τρομοκρατών και της πρόσβασής τους σε υλικά για την πραγματοποίηση επιθέσεων. Βασικής σημασίας μέτρο είναι το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Συγκέντρωσης Αποδεικτικών Στοιχείων, το οποίο θα επιτρέπει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν αποδεικτικά στοιχεία από άλλες χώρες στην ΕΕ για τη σύλληψη τρομοκρατών. Θα πρέπει επίσης

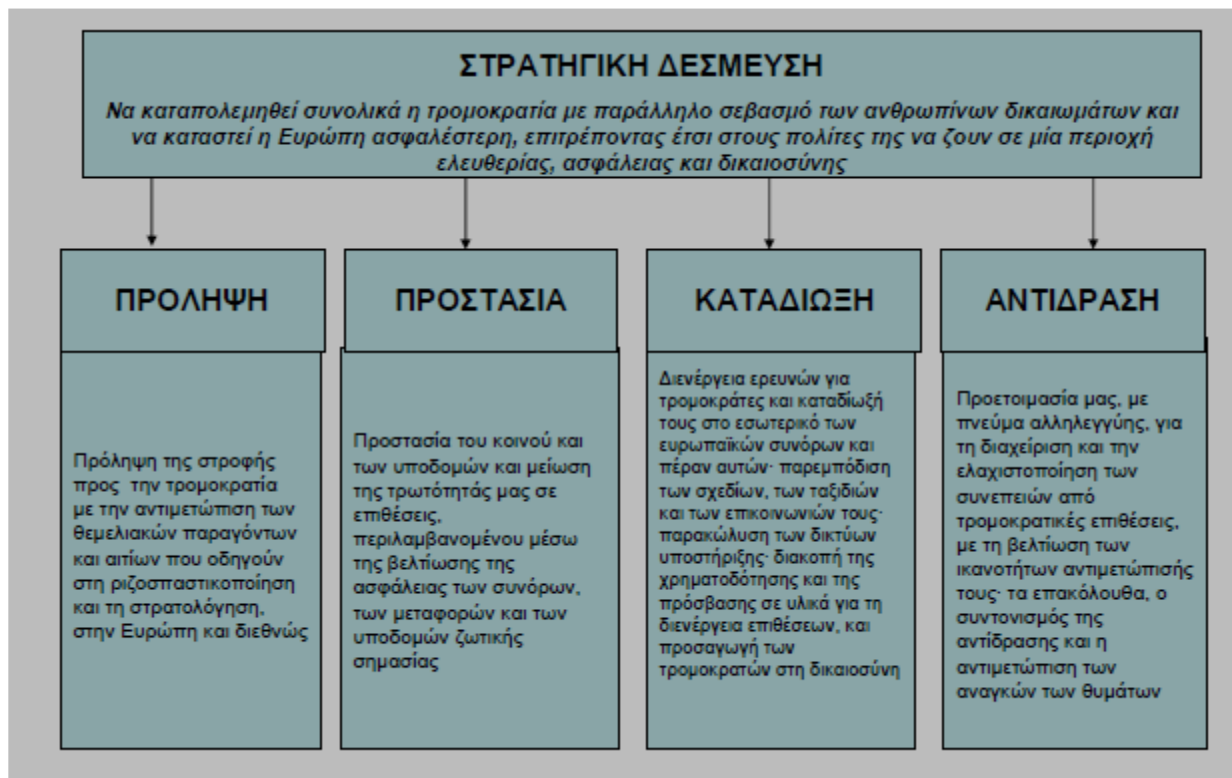
να αφαιρούνται από τους τρομοκράτες τα μέσα με τα οποία εξαπολύουν επιθέσεις, είτε αμέσως (π.χ. όπλα και εκρηκτικά) είτε εμμέσως (π.χ. πλαστά έγγραφα που επιτρέπουν ταξίδια και διαμονή χωρίς τον εντοπισμό τους). Η ικανότητά τους να επικοινωνούν και να σχεδιάζουν ενέργειες χωρίς να εντοπίζονται θα πρέπει να εμποδιστεί με μέτρα όπως η καταγραφή και διατήρηση τηλεπικοινωνιακών δεδομένων. Η δημιουργία εχθρικού περιβάλλοντος για την ανάληψη δραστηριοτήτων από τρομοκράτες προϋποθέτει επίσης την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η ΕΕ έχει ήδη θεσπίσει διατάξεις για τη δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων των τρομοκρατών. Το επόμενο στάδιο είναι η εφαρμογή νομοθεσίας σε ενωσιακό επίπεδο σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος, τις (ηλεκτρονικές) μεταφορές μετρητών, και η επίτευξη συμφωνίας με στόχο την παρεμπόδιση της μεταφοράς χρημάτων από τρομοκράτες.

δ) Αντίδραση

Η Ένωση έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των επιθέσεων άμεσα, αναγνωρίζοντας ότι οι επιθέσεις αυτές μπορούν να έχουν επιπτώσεις και πέραν των εσωτερικών συνόρων της. Η αντίδραση σε ένα συμβάν θα είναι συχνά παρόμοια και ως εκ τούτου η Επιτροπή προτείνει τη χρήση των υφιστάμενων σχεδίων αντίδρασης, για την αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν προς ελάφρυνση των πληγέντων από μια τρομοκρατική επίθεση. Κατά την αντίδραση σε τρομοκρατικά χτυπήματα θα πρέπει να γίνεται πλήρης χρήση των υφισταμένων δομών, συμπεριλαμβανομένου του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, τις οποίες η Ε.Ε. ανέπτυξε για να αντιδράσει σε άλλες μείζονος σημασίας ευρωπαϊκές και διεθνείς κρίσεις. Στην περίπτωση γεγονότος με διασυνοριακές επιπτώσεις υφίσταται η ανάγκη για ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών επιχειρησιακής και πολιτικής φύσεως, συντονισμός των μέσων ενημέρωσης και αμοιβαία επιχειρησιακή στήριξη σε όλα τα διαθέσιμα μέσα, περιλαμβανομένων και του στρατού.

Περαιτέρω βασικές προτεραιότητες της Ε.Ε. είναι: Η συμφωνία για συντονιστικές ρυθμίσεις σε περίπτωση κρίσεων και για της διαδικασίες επιχειρησιακής στήριξης, η αναθεώρηση της νομοθεσίας σχετικά με τον κοινοτικό μηχανισμό πολιτικής προστασίας, η ανάπτυξη της αξιολόγησης κινδύνου ως εργαλείου για τη δημιουργία ικανοτήτων αντίδρασης σε επίθεση, η βελτίωση του συντονισμού με διεθνείς οργανισμούς για τη διαχείριση της αντίδρασης σε τρομοκρατικές επιθέσεις και η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών αντιμετώπισης.

Πίνακας 3-1 Τομείς δράσεις της Αντιτρομοκρατικής πολιτικής στην Ε.Ε. Από 14469/05/rev 4. σελ. 4



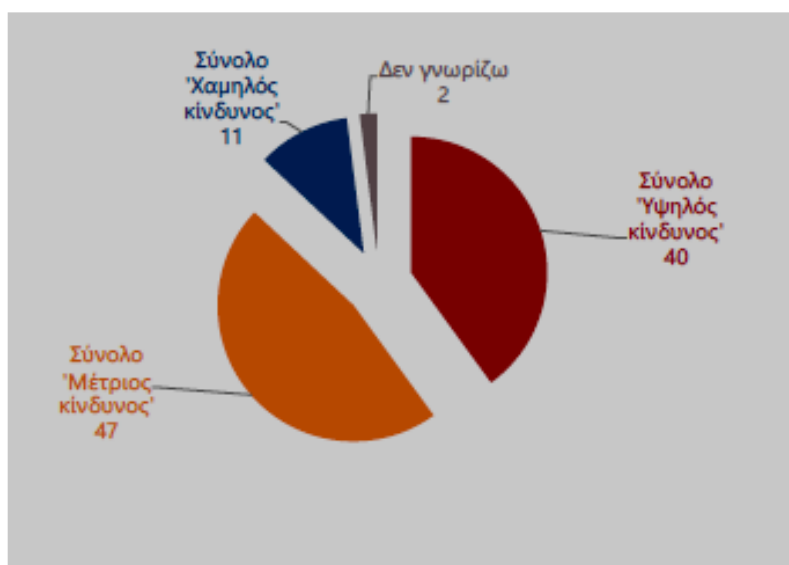
Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να παρατεθούν στοιχεία ως προς το πώς αντιλαμβάνονται οι πολίτες της Ε.Ε. την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και της τρομοκρατίας και οι αντιδράσεις τους. Από τα παρακάτω στοιχεία προκύπτουν δυο πολύ σημαντικά αποτελέσματα.

Διαπιστώνεται ότι οι Ευρωπαίοι είναι ενήμεροι για τις δράσεις που έχουν αναληφθεί και ταυτίζονται σε μεγάλο ποσοστό, με τις θεωρητικές προσεγγίσεις που προτείνονται για την αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και του βίαιου εξτρεμισμού που αναφέρθηκαν στην παρούσα εργασία.

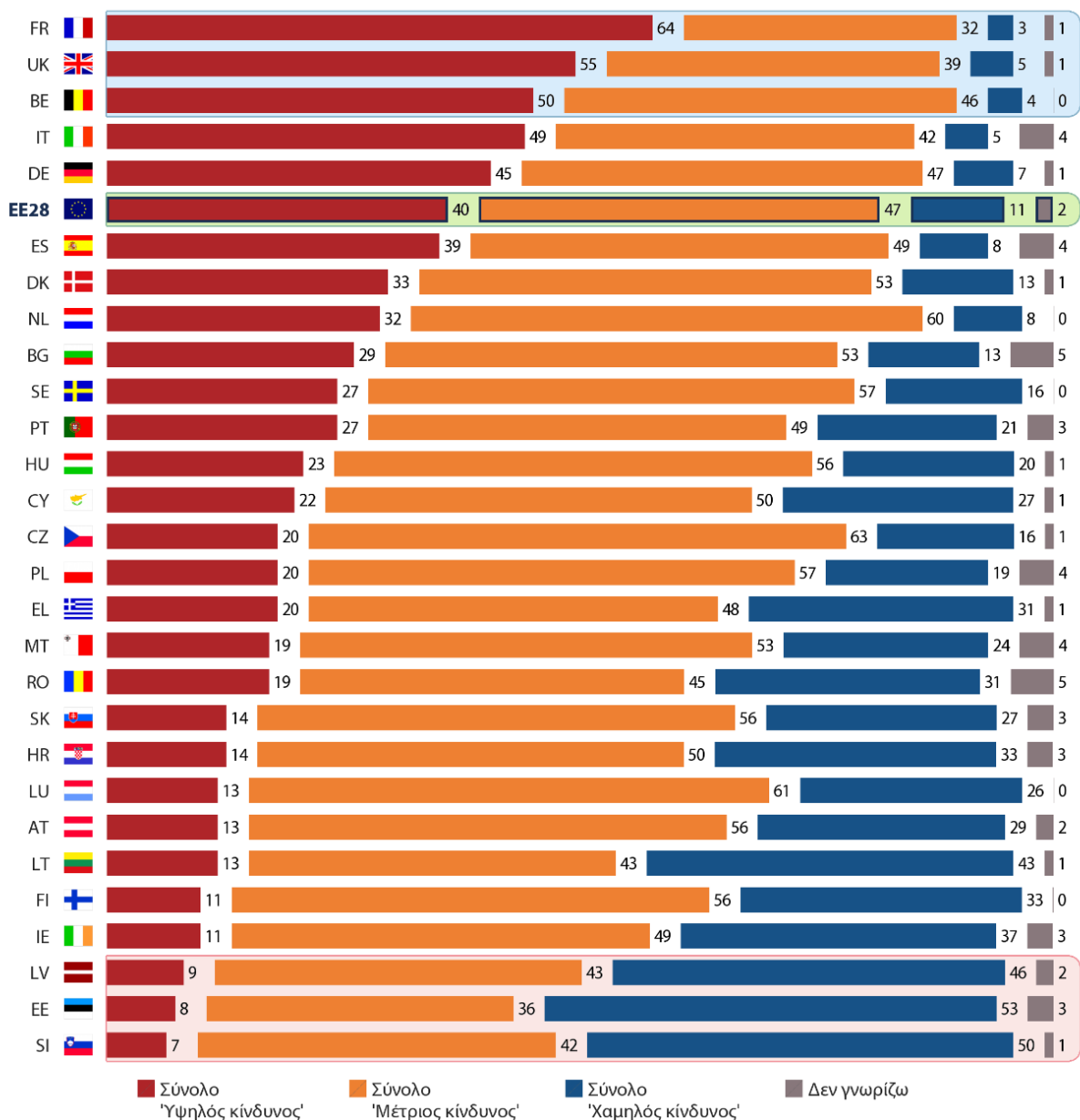
Παράλληλα όμως διαπιστώνεται ότι οι τρομοκρατικές Ισλαμικές οργανώσεις έχουν πετύχει έναν από τους βασικότερους στόχους τους. Να επιβάλουν το αίσθημα του φόβου και της ανασφάλειας στους πολίτες. Η διαπίστωση αυτή πρέπει να ληφθεί πολύ σοβαρά υπόψη από τα

θεσμικά όργανα της Ένωσης, εφόσον εύλογα συμπεραίνεται ή ότι τα μέτρα δεν επαρκούν ή ότι δεν εφαρμόζονται από τα αρμόδια όργανα.

Οι Ευρωπαίοι πολίτες νιώθουν ότι κινδυνεύουν από τρομοκρατική επίθεση ενώ ο κίνδυνος αυτός γίνεται αντιληπτός διαφορετικά από χώρα σε χώρα. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο ο κίνδυνος θεωρείται υψηλός σε ποσοστό 40% και μέτριος σε ποσοστό 47% εκ των ερωτηθέντων, (Εκόνα 3-6) ενώ σε εθνικό επίπεδο ο κίνδυνος τρομοκρατικού χτυπήματος θεωρείται υψηλός από τους Γάλλους σε ποσοστό 64%, τους Άγγλους σε ποσοστό 55% και τους Βέλγους σε ποσοστό 50%. (Εικόνα 3-7)

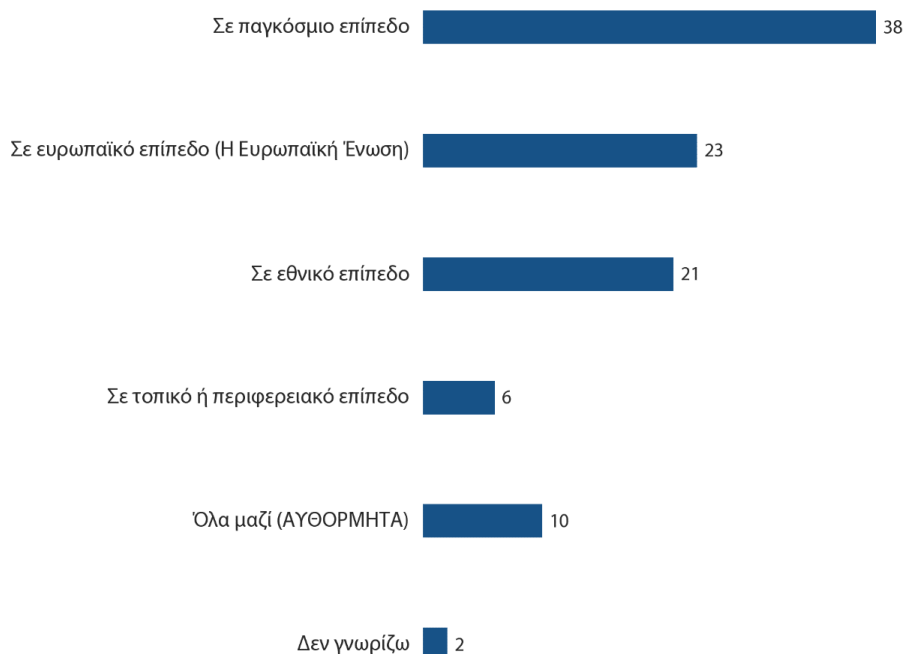


Εικόνα 3-6 Εκτίμηση Απειλής Τρομοκρατικού Χτυπήματος. Από (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, 2016. σελ. 39)



Εικόνα 3-7 Εκτίμηση Απειλής Τρομοκρατικού Χτυπήματος ανά χώρα. Από (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, 2016. σελ. 40)

Σε θέματα που αφορούν την καταπολέμηση της τρομοκρατικής απειλής οι πολίτες πιστεύουν ότι πρέπει να αντιμετωπιστεί σε Παγκόσμιο επίπεδο 38%, σε Ευρωπαϊκό 23%, σε Εθνικό 21%, σε τοπικό ή περιφερειακό 6%, και σε όλα τα προαναφερόμενα επίπεδα το 10%. (Εικόνα 3-8)



Εικόνα 3-8 Το πιο κατάλληλο επίπεδο για αποτελεσματική καταπολέμηση της τρομοκρατικής απειλής. Από (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, 2016. σελ. 41)

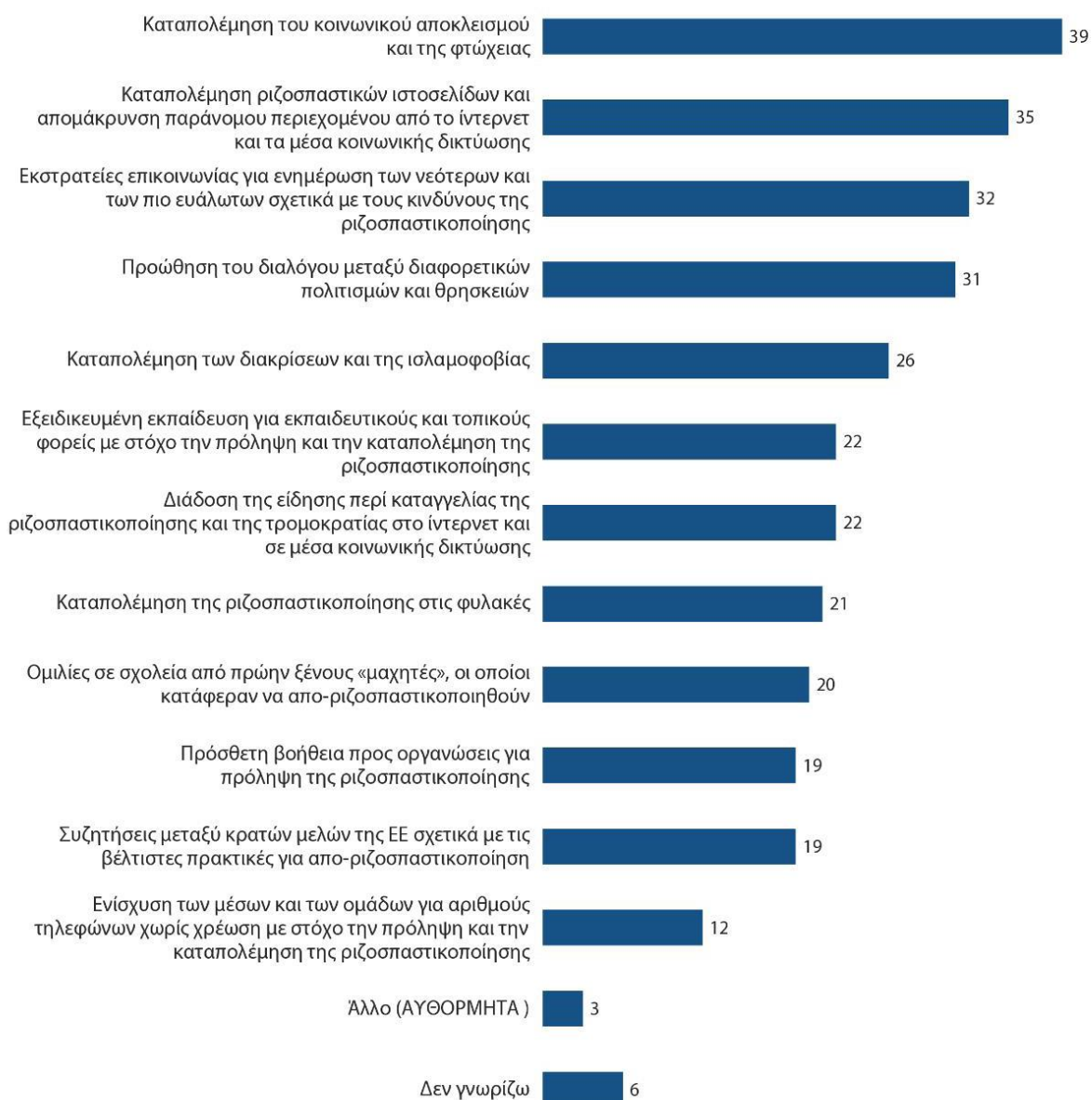
Όσον αφορά τα μέτρα που πρέπει να εφαρμοστούν για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας στις τρεις πρώτες θέσεις συμπεριλαμβάνονται, η καταπολέμηση της χρηματοδότησης των τρομοκρατικών ομάδων με ποσοστό 42%, η καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης με ποσοστό 41% και ο ενισχυμένος έλεγχος των συνόρων με ποσοστό 39%. (Εικόνα 3-9)

- 42% καταπολέμηση της χρηματοδότησης τρομοκρατικών ομάδων
- 41% αγώνες ενάντια στις ρίζες της τρομοκρατίας και της ριζοσπαστικοποίησης
- 39% ενισχυμένος έλεγχος των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ
- 36% καλύτερη συνεργασία μεταξύ της αστυνομίας και των μυστικών υπηρεσιών των κρατών μελών και της Ευγοροί, της υπηρεσίας αστυνομικού συντονισμού της ΕΕ
- 35% καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης όπλων εντός της ΕΕ
- 24% πρόληψη για την αποφυγή της ριζοσπαστικοποίησης ευρωπαϊκών πολιτών, οι οποίοι φεύγουν για να προσχωρήσουν σε τρομοκρατικές οργανώσεις και καλύτερη πρόβλεψη της επιστροφής τους στην ΕΕ
- 23% πιο αποτελεσματικά και αποτρεπτικά μέτρα της ποινικής δικαιοσύνης
- 20% καλύτερη συνεργασία μεταξύ των δικαστικών αρχών των κρατών μελών και της Eurojust, της υπηρεσίας δικαστικού συντονισμού της ΕΕ
- 20% μια κοινή πολιτική της ΕΕ για το μέλλον της Συρίας και την ευρύτερη Μέση Ανατολή
- 15% βοήθεια και υποστήριξη για τα θύματα της τρομοκρατίας
- 15% καλύτερη χρήση του SIS, του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν, μιας ευρωπαϊκής βάσης δεδομένων με πρόσωπα που αγνοούνται ή καταζητούνται
- 13% εξασφάλιση ότι τα μέτρα που χρησιμοποιούνται για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας σέβονται θεμελιώδη δικαιώματα και το κράτος δικαίου

Εικόνα 3-9 Μέτρα που πρέπει να ληφθούν σύμφωνα με τους πολίτες της Ε.Ε. Από (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, 2016. σελ. 11,12)

Όσον αφορά ειδικότερα την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και της στρατολόγησης πολιτών της ΕΕ από τρομοκρατικές οργανώσεις τα αποτελέσματα σε ευρωπαϊκό επίπεδο δείχνουν ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας, στο 39%, αποτελεί το πιο επείγον μέτρο που πρέπει να ληφθεί για την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης. Στην δεύτερη θέση με ποσοστό 35% βρίσκεται ο έλεγχος του ιντερνέτ και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και στην τρίτη

θέση βρίσκεται η ενημέρωση των νέων και ευάλωτων ατόμων με ποσοστό 32%. (Εικόνα 3-10)
 Αντίστοιχα για την καταπολέμηση της στρατολόγησης πολιτών της ΕΕ από τρομοκρατικές οργανώσεις οι τρεις πρώτες απαντήσεις εστιάζουν στον έλεγχο του ίντερνέτ και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης με ποσοστό 35%, στην ενημέρωση των νέων και των ευάλωτων ατόμων ως προς τους κινδύνους της ριζοσπαστικοποίησης σε ποσοστό 32% και με το ίδιο επίσης ποσοστό την προώθηση του διαπολιτισμικού και διαθρησκευτικού διαλόγου. (Εικόνα 3-11)



Εικόνα 3-10 Μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά της ριζοσπαστικοποίησης σύμφωνα με τους πολίτες της Ε.Ε. Από (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, 2016. σελ. 46)

- 35% καταπολέμηση ριζοσπαστικών ιστοσελίδων και απομάκρυνση παράνομου περιεχομένου από το ίντερνετ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- 32% εκστρατείες επικοινωνίας για ενημέρωση των νεότερων και των πιο ευάλωτων σχετικά με τους κινδύνους της ριζοσπαστικοποίησης
- 31% προώθηση του διαλόγου μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών και θρησκειών
- 26% καταπολέμηση των διακρίσεων και της ισλαμοφοβίας
- 22% διάδοση της είδησης περί καταγγελίας της ριζοσπαστικοποίησης και της τρομοκρατίας στο ίντερνετ και σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης
- 22% εξειδικευμένη εκπαίδευση για εκπαιδευτικούς και τοπικούς φορείς με στόχο την πρόληψη και την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης
- 21% καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης στις φυλακές
- 20% ομιλίες σε σχολεία από πρώην ξένους «μαχητές», οι οποίοι κατάφεραν να απο-ριζοσπαστικοποιηθούν
- 19% συζητήσεις μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές για απο-ριζοσπαστικοποίηση
- 19% πρόσθετη βοήθεια προς οργανώσεις για πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης
- 12% ενίσχυση των μέσων και των ομάδων για αριθμούς τηλεφώνων χωρίς χρέωση με στόχο την πρόληψη και την καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης.

Εικόνα 3-11 Μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά της στρατολόγησης πολιτών σύμφωνα με τους πολίτες της Ε.Ε. Από (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο, 2016. σελ. 13-14)

3.7. Προτάσεις

Σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της προηγούμενης παραγράφου οι Έλληνες πολίτες δεν είναι τόσο ενημερωμένοι όσο οι Ευρωπαίοι πολίτες, όμως νοιώθουν ασφαλείς στην χώρα τους. Η Ελλάδα, παρά τις δυσμενείς διεθνής συγκυρίες, είναι μια ασφαλής χώρα. Αυτό δε σημαίνει πως δεν μπορεί να επηρεαστεί ή δε δέχεται τις επιπτώσεις από ένα ευρύτερο περιβάλλον

ανασφάλειας. Στην εποχή του παγκοσμιοποιημένου φόβου και των ασύμμετρων απειλών, αποτελεί χρέος της πολιτείας η χώρα μας να παραμείνει διαχρονικά μία από τις ασφαλέστερες χώρες του κόσμου και καθοριστικός παράγοντας σταθερότητας και ανάπτυξης για την ευρύτερη περιοχή. Για την προάσπιση της ελευθερίας και της ασφάλειας στην καθημερινή ζωή των πολιτών, είναι αναγκαία η προσαρμογή σε μια σύγχρονη φιλοσοφία αντιμετώπισης, που θα στηρίζεται στην έγκαιρη αναγνώριση, στην εκτίμηση των κινδύνων και στην πρόληψη, ως απάντηση στις απειλές και τους κινδύνους, όπως είναι η ριζοσπαστικοποίηση που οδηγεί στο βίαιο εξτρεμισμό και στην τρομοκρατία. Για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων προτείνεται.

Να καταπολεμηθούν τα ρατσιστικά φαινόμενα στην Ελληνική κοινωνία με:

- Την παροχή αποτελεσματικής προστασίας και βοήθειας στα θύματα ρατσιστικής βίας με την ουσιαστική εφαρμογή των υφιστάμενων αντιρατσιστικών διατάξεων.
- Την αποφυγή του δημόσιου σχολιασμού, την ανάληψη πολιτικής δράσης ή του διαλόγου που θα μπορούσε να ενισχύσει περαιτέρω και να προσφέρει γόνιμο έδαφος για ταχέως αυξανόμενες τάσεις ξеноφοβίας και βία.
- Την άμεση τιμωρία των δραστών ρατσιστικών επιθέσεων.
- Την διεξαγωγή υποχρεωτικών σεμιναρίων σχετικά με τα θέματα ρατσισμού και διακρίσεων σε όλους τους επαγγελματίες των οποίων οι θέσεις εργασίας σχετίζονται με ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Να βελτιωθεί το σύστημα υποδοχής και διαχείρισης των μεταναστευτικών με:

- Εξασφάλιση πρόσβασης των μεταναστών στις υπηρεσίες πρωτοβάθμιας περίθαλψης. Βασική προϋπόθεση είναι η ανάπτυξη ενός δικτύου Ιατρικών Κέντρων Υποδοχής Μεταναστών, με στόχο τον ακριβή εντοπισμό κάθε σημαντικής, ακόμα και παλαιάς, σωματικής ή ψυχικής νόσου ή ανικανότητας.
- Τη βελτίωση της πρώτης υποδοχής και των συνθηκών διαμονής των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και των αιτούντων άσυλο στα νησιά και στην ηπειρωτική χώρα.

- Την επιτάχυνση εξέτασης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας, μετεγκατάστασης και οικογενειακής επανένταξης.

Να εφαρμοστούν τα θεσμοθετημένα μέτρα (Ενωσιακά και εθνικά) που αφορούν την ένταξη με:

- Άνοιγμα της νόμιμης αγοράς εργασίας για τους μετανάστες, τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας και τους αιτούντες άσυλο που περιλαμβάνονται στις σχετικές διατάξεις.
- Την διεξαγωγή συστηματικών και αυστηρών ελέγχων στους χώρους εργασίας για την πάταξη της άτυπης εργασίας με εφαρμογή ιδιαίτερα αυστηρών ποινών για τους εργοδότες αλλά και παράνομα εργαζόμενους.
- Αύξηση της κρατικής χρηματοδότηση για μαθήματα γλωσσικής και επαγγελματικής κατάρτισης και διαπολιτισμικά σχολεία.
- Την εγκατάσταση των νέων μεταναστών σε συνεργασία με τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης έτσι ώστε να παρακολουθείται και ελέγχεται η διαδικασία της κοινωνικής ένταξης, του μετανάστη και της οικογένειάς του. Η συνεργασία με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές θα συμβάλει στην πρόληψη των εντάσεων μεταξύ γηγενούς και μεταναστευτικού πληθυσμού.
- Την εφαρμογή ή και αναθεώρηση του συστήματος πολιτογράφησης με ρυθμίσεις που θα αφορούν και την δεύτερη γενιά μεταναστών. Τα αμέσως επόμενα χρόνια θα υπάρξουν χιλιάδες ενηλικιώσεις παιδιών που αυτή τη στιγμή βρίσκονται εγκλωβισμένα στη χώρα.

Να καταπολεμηθεί η ριζοσπαστικοποίηση με:

- Την αποφυγή κάθε μορφής κοινωνικής υποβάθμισης και περιθωριοποίησης των μεταναστών.
- Την διατήρηση σε κάθε περίπτωση και σε όλα τα στάδια ελέγχου της μετανάστευσης, της δημοκρατικής νομιμότητας και ευαισθησίας και της τήρησης των διεθνών συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Την αξιοποίηση υποδοχής των μεταναστών ώστε να αποφεύγεται πάσει θυσία η δημιουργία «γκέτο».
- Την δημιουργία ενεργών ενώσεων μεταναστών που μπορεί να βοηθήσουν στον έγκυρο διάλογο μεταξύ των αρχών και των μεταναστών, στην εμβάθυνση και μελέτη των προβλημάτων και στον αυτοέλεγχο των ίδιων των μεταναστών.
- Μέσα από αυτές μπορεί να γίνει ευκολότερα η διαδικασία της κοινωνικής ενσωμάτωσης.

Αντί επιλόγου

Η μετανάστευση δεν είναι πρόβλημα. Ουσιαστικά αποτελεί ακόμη μία πολιτική και οικονομική διάσταση ανάμεσα σε πολλές άλλες που συνθέτουν τις σύγχρονες κοινωνίες. Το πρόβλημα δημιουργείται από τις πολιτικές που (ανα)διαμορφώνονται σε παγκόσμιο επίπεδο γύρω από τα εθνικά σύνορα και τα ζητήματα που αφορούν θέματα εθνικής κυριαρχίας, ακόμα και εντός της Ε.Ε. Ένα βασικό πολιτικό ζήτημα που προκύπτει σχετίζεται με την αντίσταση που υπάρχει από τις κυβερνήσεις των κρατών να συζητήσουν για τη μετανάστευση σε διεθνές επίπεδο, με στόχο την συνολική αντιμετώπιση του φαινομένου και την εφαρμογή αποδεκτών μέτρων συνεργασίας μεταξύ τους. Αυτό, αποτελεί μείζον θέμα μιας και από μόνα τους τα έθνη κράτη δεν μπορούν να ελέγξουν απόλυτα τις μεταναστευτικές ροές. Πρέπει να γίνει κοινά αποδεκτό ότι σήμερα υπάρχει ως κατάσταση ένα παγκόσμιο καθεστώς γενικής κινητικότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, η έννοια των «ανθρωπίνων δικαιωμάτων» θα μπορούσε να αποκτήσει μια ισχυρότερη πολιτική διάσταση σε παγκόσμιο επίπεδο, η οποία θα συμπεριλαμβάνει βασικά δικαιώματα και υποχρεώσεις των μετακινούμενων πληθυσμών. Αυτοί οι πληθυσμοί δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως παθητικοί αποδέκτες βοήθειας, αλλά ως ενεργά υποκείμενα της παγκόσμιας κοινωνίας πολιτών. Τέλος, και αυτό είναι ίσως το σημαντικότερο σημείο, να ληφθούν μέτρα για τον περιορισμό των μεγάλων οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων, που αποτελούν σημαντικό παράγοντα δημιουργίας νέων μεταναστευτικών ροών.

Η ριζοσπαστικοποίηση και ο βίαιος εξτρεμισμός, αποτελούν την αιχμή του δόρατος για την επίτευξη των στόχων Ισλαμικών τρομοκρατιών οργανώσεων. Πεδίο δράσεις τους οι χώρες του Δυτικού Πολιτισμού και στρατιώτες τους οι ανά τον κόσμο ευπαθείς ομάδες πολιτών, όπως

οι Μουσουλμάνοι μετανάστες. Ο κοινωνικός τους αποκλεισμός διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη του ισλαμικού φονταμενταλισμού, που λειτουργεί ως δεξαμενή στρατολόγησης για τις τζιχαντιστικές οργανώσεις. Εντούτοις, ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν συνιστά τον αποκλειστικό λόγο ώθησης στην τρομοκρατία. Η προβληματική συνύπαρξη της δικαιικής φύσης του Ισλάμ με τις φιλελεύθερες συνταγματικές αρχές, το νομικό πολιτισμό και τα ήθη των δυτικών κοινωνιών θέτει, συχνά, τις πρώιμες βάσεις για σκληροπυρηνικές ερμηνείες και την εν γένει ένταση της ισλαμικής ταυτότητας.

Παρά το γεγονός ότι για πολλούς συνιστά πλέον ακατόρθωτο εγχείρημα, ιδιαίτερα σημαντική παράμετρος στην καταπολέμηση της ισλαμιστικής τρομοκρατίας πρέπει να είναι η επίτευξη ουσιαστικής πολιτικής αλλαγής στη Μέση Ανατολή και η γενικότερη μεταβολή των συνθηκών που παρέχουν γόνιμο σε αυτή έδαφος. Ακόμη και αν αυτό δεν επιδράσει άμεσα στη συμπεριφορά και στις φιλοδοξίες της ηγεσίας κάθε οργάνωσης, θα επιφέρει ουσιώδεις συνέπειες για τους οπαδούς και τους υποστηρικτές. Η τρέχουσα διεθνής στρατιωτική παρέμβαση φαίνεται να θέτει σε κρίσιμη επισφάλεια την επιβίωση των τρομοκρατικών οργανώσεων, όμως δεν συνεπάγεται αυτόματα και την εξαφάνισή τους. Μία αποτελεσματική πολιτική αντιμετώπισης πρέπει να είναι όχι μόνο αντιδραστική αλλά και προληπτική. Η τρομοκρατία που βιώνει τα τελευταία χρόνια η Ευρώπη δεν αντιμετωπίζεται μόνο διά της καταστολής, από τη στιγμή μάλιστα που στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό σε μικρές ριζοσπαστικοποιημένες ομάδες και μοναχικούς μαχητές. Η Ισλαμιστική τρομοκρατία έτσι κι αλλιώς θα εξακολουθήσει να υπάρχει με τις γνωστές εύκολες και χωρίς οργάνωση και οπλισμό επιθέσεις με οχήματα και με μαχαίρια, που δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν με συμβατικό τρόπο, όπως αντιμετωπίζεται το κοινό έγκλημα.

Βιβλιογραφία

- Αφουξενίδης, Α., Σαρρής, Ν., Τσακιρήδη, Ο. (Επιμ.). (2012). *Ένταξη των Μεταναστών: Αντιλήψεις, Πολιτικές, Πρακτικές*. Αθήνα: ΕΚΚΕ (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών)
- Βέικου, Μ., Λαλαγιάννη, Β. (2015). *Μετανάστευση Κοινωνικές και Πολιτισμικές Εκφάνσεις*. Αθήνα: ΣΕΑΒ (Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών).
- Γιαννακοπούλου, Ε. (2014). *Οι πτυχές του Μεταναστευτικού Ζητήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση*. Αθήνα: ΙΕΚΕΘ (Ινστιτούτο Έρευνας και Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων)
- Cuche, D. (2001). *Η Έννοια της Κουλτούρας στις Κοινωνικές Επιστήμες*. (Φ. Σιάτιστας μεταφρ.) Αθήνα: Δαρνακός Γεώργιος.
- ΕΚΚΕ (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών) (2009). *Μετανάστευση και Εγκληματικότητα. Μύθοι και Πραγματικότητα*. Ανακτήθηκε την 22 Νοεμβρίου από https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=8&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj4_HyxZ_fAhVBLewKHRWbBQgQFjAHegQIAhAC&url=http%3A%2F%2Fwww.lafoundation.org%2Fcontent%2Factions%2Faction_321%2Finline%2Fell%2FactionInline_321_5551f6493b0e8.pdf&usg=AOvVaw3kFTqηJSAJaBk-JOtpzIcK
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο (2016). *Οι Ευρωπαίοι το 2016: Αντιλήψεις και Προσδοκίες, η Καταπολέμηση της Τρομοκρατίας και της Ριζοσπαστικοποίησης*. Ανακτήθηκε την 2 Ιανουαρίου 2019 από <http://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2016/europeans-in-2016-perceptions-and-expectations/analytical-overview/el-analytical-overview-europeans-in-2016.pdf>
- FRONTEX. (2018). *FRAW Quarterly, Quarter 2 – April-June 2018*. Warsaw. Πρόσβαση 17 Δεκεμβρίου 2018 από https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/FRAN/2018/FRAN_Q2_2018.pdf
- Θεολογίτης, Γ. (2016). *Το δράμα των προσφύγων του 1922*. Ημερόδρομος. Ανακτήθηκε την 21 Οκτωβρίου 2018 από <https://www.imerodromos.gr/prosfyges-1922/>

ΙΤΑ (Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης) (2016). Μελέτη για τη Στρατηγική της ΚΕΔΕ για το Μεταναστευτικό Πρόβλημα και Επιχειρησιακός Σχεδιασμός για τη Χρηματοδότηση Δράσεων. Ανακτήθηκε την 10 Δεκεμβρίου από https://www.ita.org.gr/el/images/meletes_ita/parousiasi_meletis-ITA_2-1.pdf

ICSR (2017). *Countering Violent Extremism and Radicalization that Lead to Terrorism: Ideas, Recommendations, and Good Practices from the OSCE Region*. London. The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence. Ανακτήθηκε την 16 Δεκεμβρίου από <https://icsr.info/wp-content/uploads/2017/12/ICSR-Report-Countering-Violent-Extremism-and-Radicalisation-that-Lead-to-Terrorism-Ideas-Recommendations-and-Good-Practices-from-the-OSCE-Region.pdf>

ICSR (2012). *Countering Radicalization in Europe*. London. The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence. Ανακτήθηκε την 10 Δεκεμβρίου από <https://icsr.info/wp-content/uploads/2012/12/ICSR-Report-Countering-Radicalization-in-Europe-1.pdf>

Καψάλης, Α., Λινάρδος, Π. (Επιμ.). (2005). *Μεταναστευτική Πολιτική και Δικαιώματα των Μεταναστών*. Αθήνα: ΙΝΕ (Ινστιτούτο Εργασίας)

Τερζίδης, Α. (2016). ΥΓΕΙΑ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΣΕ ΚΙΝΗΣΗ. [power point] Διαθέσιμο στο: <https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/GEOL334/2016/ygeia%20plithysmon%20se%20kinisi_gia%2009_12_teliko.pptx>. Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2018.

Μακρής, Γ. (2012). *Ισλάμ: Πεποιθήσεις, Πρακτικές και Τάσεις*. Αθήνα: Πατάκης

Πανταζής, Β. Μετανάστευση – ένταξη Μεταναστών. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος. Ανακτήθηκε την 02 Δεκεμβρίου από https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKE65emxI_eAhVLblAKHebRBN8QFjAAegQICBAC&url=http%3A%2F%2Fwww.1169.syzefxis.gov.gr%2Fsyn%2F7%2Fpantazis.doc&usg=AOvVaw2-QOfYYA-4KKhKXC-ZIddR

Χατζηπουλίδης, Ν. (2009). Η Ψυχική Υγεία των μεταναστών στην πορεία της ένταξής τους στην Ελληνική κοινωνία. *Επιθεώρηση Υγείας*, 20, (120), σελ 1-7.

YJB (Youth Justice Board), (2012). *Preventing Religious Radicalisation and Violent Extremism: A Systematic Review of the Research Evidence*. U.K: University of Huddersfield.

Ανακτήθηκε την 08 Οκτωβρίου 2018 από
<https://www.gov.uk/government/publications/preventing-religious-radicalisation-and-violent-extremism>

Πρωτογενείς Πηγές

- N. 3275/1925 Περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι.
- N. 4310/1929 Περί εγκαταστάσεως και κινήσεως αλλοδαπών εν Ελλάδι, αστυνομικού ελέγχου, διαβατηρίων και απελάσεων.
- N.Δ. 3989/1959 Περί κυρώσεως της πολυμελούς Συμβάσεως περί της νομικής καταστάσεως των προδφύγων.
- A.N. 389/1968 Περί κυρώσεως του Πρωτοκόλλου της Ν. Υόρκης εν σχέσει προς την νομικήν κατάστασιν των προσφύγων.
- N. 1975/1991 Είσοδος – έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις.
- N. 1996/1991 Ρυθμίσεις θεμάτων προσφύγων κατά τροποποίηση των διατάξεων του Ν. 1975/1991 και άλλες διατάξεις.
- N. 2910/2001 Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική επικράτεια. Κτήση της Ελληνικής ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις.
- N. 3386/2005 Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική επικράτεια.
- N. 3536/2007 Ειδικές ρυθμίσεις θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής και λοιπών ζητημάτων.
- N. 3838/2010 Σύγχρονες διατάξεις για την Ελληνική ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νομίμως διαμενόντων μεταναστών και άλλες ρυθμίσεις.
- N. 3852/2010 Πρόγραμμα Καλλικράτης.
- N. 3512/2006 Ισλαμικό τέμενος Αθηνών και άλλες διατάξεις.
- N. 389/1968 Περί κυρώσεως του πρωτοκόλλου της Ν. Υόρκης της 31/1/67 εν σχέση προς την νομικήν κατάστασιν των προσφύγων.

Π.Δ. 61/1999	Διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπού πρόσφυγα, ανάκληση της αναγνώρισης και απέλαση αυτού, έγκριση εισόδου των μελών της οικογενείας του και τρόπος συνεργασίας με τον εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστίας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες στην Ελλάδα.
E.E. COM (2011)455	Ευρωπαϊκή αντζέντα για την ένταξη των Υπηκόων Τρίτων χωρών.
E.E. (1999)435	Συνθήκη SCHENGEN.
E.E. 2004/2007	Κανονισμός FRONTEX.
E.E. 2004/512	Κανονισμός VIS.
COM (2015)185	Ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την ασφάλεια.
COM (2016)379	Απόφαση για την υποστήριξη της πρόληψης της ριζοσπαστικοποίησης που οδηγεί σε βίαιο εξτρεμισμό
Ηνωμένα Έθνη, Συλλογή Συμβάσεων N. 2545, Τόμος 189, Σελ. 137	Σύμβαση των Η.Ε. για τους πρόσφυγες 1951
Πρωτόκολλο 1967	Σύμβαση της Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων.
Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης 1967	
Σύμβαση του Δουβλίνου 1990	
Κανονισμός E.K. 343/2003. Δουβλίνο II	Θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας.
Κανονισμός E.K. 604/2013. Δουβλίνο II	Θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιατύπωση)
E.C. 97/ C 340/01	Συνθήκη του Άμστερνταμ.

E.C. D99/14	Απόφαση Τάμπερε.
Χάρτης θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε.	
L 31/6.2.2003	Οδηγία
E.U. 2005/C 53/01	Πρόγραμμα της Χάγης.
2005/85	Οδηγία
E.U. 2010/C 83/01	Συνθήκη της Λισαβόνας.
E.U. 2010/C 115/01	Πρόγραμμα της Στοκχόλμης.